

LJUBLJANA
Zmagavka 2016

ZELENA
PRESTOLNICA EVROPE

Pobuda
Evropske komisije

Mestna občina
Ljubljana

LJUBLJANA. *Zate.*

Ljubljančani živimo zeleno prestolnico Evrope

Zoran Jankovič, župan
mesta Ljubljane, o zelenih
mejnikih in zeleni
prihodnosti mesta

str. 2

Ljubljana je lepa, lepa, lepa in še enkrat lepa

Nada Tarman, ambasadorica
zelene prestolnice in
zavedna Ljubljančanka, ki
je svojemu mestu posvetila
srčen in navdihujoč zapis

str. 7

Komu zvoní - jasno zvoní vsem nam!

Tomo Križnar, svetovni
popotnik in aktivist, o aktualnih
okoljevarstvenih problematikah,
družbenih izzivih in ohranjanju
okolja na globalni ravni

str. 21

Filmska legenda o ljubezni do Ljubljane

Rade Šerbedžija, ikona velikih
platen in Hollywoodski zvezdnik,
o njegovi neprekinjeni
romanci z Ljubljano

str. 29

ZELENI MEJNIKI
ZELENE
PRESTONICE

542 m²

javnih zelenih površin na
prebivalca v Ljubljani

90 ha

novih urejenih zelenih površin za
druženje, šport in rekreacijo

161

popisanih vrst ptic v Ljubljani, od
katerih je 86 vrst uvrščenih na
rdeči seznam ogroženih vrst

20 %

površine v Ljubljani smo določili
status zavarovane ali varovane
narave

80.000 m³

odpadne vode v povprečju očistimo
s centralno čistilno napravo Ljubljana,
ki je največja v Sloveniji

LJUBLJANČANI ŽIVIMO ZELENO PRESTOLNICO EVROPE

Zoran Janković | Župan mestne občine Ljubljana

Naziv zelena prestolnica Evrope 2016 je močno okreplil prepoznavnost Ljubljane po vsem svetu, nadgradil blagovno znamko našega mesta in nas postavil na zemljevide vodilnih trajnostnih, zelenih, turističnih in inovativnih mest. Župan Zoran Janković s sodelavci je tisti, ki je v zadnjem desetletju našo Ljubljano, zanj najlepše mesto na svetu, zbudil iz dolgoletne snove in ga povzdignil na sam vrh Evrope. Številni projekti in ukrepi, izvedeni pod njegovo taktirko, imajo skupen cilj – zagotoviti kakovostno življenje vseh generacij meščank in meščanov v lepem, urejenem, čistem, varnem, solidarnem in zelenem mestu.

Za nami je leto, ko je Ljubljana ponosno nosila naziv zelena prestolnica Evrope. Kako ste vi doživeli to leto? Je naziv upravičil vaša pričakovanja?

Vedno bo ostalo zapisano, da je Ljubljana zelena prestolnica Evrope 2016. Zeleno leto je bilo izjemno in za vedno mi bo ostalo v prelepem spominu. Vrhunski program, ki je nastajal pod taktirko podžupanje Tjaše Ficko, ožje delovne skupine, pa tudi sodelavcev velike mestne družine in drugih partnerjev, bo zagotovo pustil trajne sledi v življenju vseh meščank in meščanov. Vesel sem, da so se tako pozitivno odzvali na naš program, da so z veseljem sodelovali na dogodkih in aktivnostih zelene prestolnice Evrope, predvsem pa, da je skozi zeleno leto tudi pri njih rasla zavest o pomenu ohranjanja našega okolja za generacije, ki prihajajo za nami. Res lahko rečem, da Ljubljani vsak dan živimo zeleno prestolnico Evrope.

Velikokrat rečete, da vse, kar delate, delate za dobrobit meščank in meščanov. To se je pokazalo tudi pri programu zelene prestolnice, saj je bil v prvi vrsti namenjen vsem nam, ki živimo v našem mestu.

Da, naloga Mestne občine Ljubljana je nuditi najboljši servis vsem našim meščankam in meščanom. Pri svojem delu smo vedno

osredotočeni nanje, saj jim želimo zagotoviti kakovostno življenje v čistem, urejenem, zelenem, varnem in prijaznem mestu. Zares vesel sem, ko vidim, da meščani cenijo svoje mesto, imajo radi okolje, v katerem živijo in so za to pripravljeni tudi kaj narediti. Veseli so novosti v svoji okolici, sporočajo nam svoje predloge in ideje, opozarjajo na stvari, ki jih je še treba urediti, vse bolj pa so tudi občutljivi na neupoštljivo ravnanje z naravo, pa tudi z urbano opremo (na primer na divje odlaganje odpadkov, smetenje, vandalizem, uničevanje klopi in podobno). V zelenem letu je njihovo okoljsko zavedanje le še raslo in lahko rečem, da smo vsi skupaj v zadnjih letih zares korenito spremenili naše navade – od tega, da skrbno ločujemo odpadke, razmišljamo o okolju bolj prijaznih načinih potovanja po mestu (avto ni več prva in edina izbira, raje se usedemo na

kolo ali se pustimo zapeljati z avtobusom), da zmanjšujemo uporabo plastičnih vrečk in še marsikaj. Tukaj moram omeniti še izjemno vlogo četrtnih skupnosti in zelenem letu. Vsaka izmed njih je bila tri tedne ambasadorska zelena prestolnice Evrope in v tem času so izvedle vrsto zanimivih in poučnih vsebin, skupaj so pripravile več kot 220 zelenih dogodkov; prav vsak izmed njih je dodal k naši skupni okoljski zavesti, k lepšemu in prijetnejšemu življenju v našem prelepem mestu.

Zares vesel sem, ko vidim, da meščani cenijo svoje mesto, imajo radi okolje, v katerem živijo in so za to pripravljeni tudi kaj narediti.

Pa še nekaj me izredno veselil! Množičen odziv in aktivno sodelovanje otrok iz ljubljanskih vrtcev in šol v zelenem programu. Kar 37.000 se nam jih je pridružil skozi vse leto in prav njihovo sodelovanje je zame izjemnega pomena, saj so ravno najmlajši najboljši ambasadorji naravi prijaznega razvoja Ljubljane. In glede na njihov odnos do okolja in soljudi se nam ni treba bati za prihodnost!

Naziv zelena prestolnica Evrope 2016 je močno odmeval tudi v tujini. Kateri so po vašem mnenju glavni plusi za Ljubljano?

Če se izrazim v športnem žargonu, je bila Ljubljana lani šampion Evrope in izjemen pomen tega naziva je bilo še posebej čutili v mednarodnem okolju. Na strokovnem področju smo postali zgled trajnostno usmerjenega mesta, od katerega se je vredno učiti in povzemanje dobre prakse. Iz vse Evrope, pa tudi sveta, smo dobivali številna vabila na predstavitve naših primerov dobrih praks, na študijske obiske k nam so prihajale delegacije različnih mest, ki so se tukaj učile in seznanjale z našimi uspešnimi

trajnostnimi projekti in ukrepi. Naziv je Ljubljano umestil na številne zemljevide Evrope in sveta – Ljubljana je trdno zasidrana na vrhu trajnostnih, okoljskih in gospodarskih mest, hkrati pa smo prepoznani kot ena izmed glavnih zelenih turističnih točk sveta, ki jih je treba obiskati. Število tujih obiskovalcev konstantno narašča, seveda pa je tudi naša turistična ponudba trajnostno usmerjena, vedno novi programi in produkti so zasnovani tako, da ne obremenjujejo pretirano našega okolja.

Program zelene prestolnice Evrope 2016 je zaključen, trajnostna pot Ljubljane pa se nadaljuje ...

Trajnostnemu razvoju mesta smo se zavezali že leta 2007 s sprejetjem razvojne Vizije 2025. Naziv nas je le še utrdil v prepričanju, da je naša pot prava, naše prioritete pravilno

postavljene in cilji dosegljivi. Tudi v prihodnje bomo nadgrajevali trajnostna in solidarna načela razvoja, saj se zavedamo, da nas bo le odgovoren odnos do sočloveka, narave in materialnih dobrin popeljal v dostojno prihodnost. Evropa ima trenutno dva največja tovarkiško in solidarno mesto, v katerem vsi živimo skupaj, hkrati pa spoštujemo različnost. Smo edino evropsko mesto, ki del prostorov Mestne hiše namenja aktivnostim LGBT skupnosti, in edino mesto, v katerem je Mestni svet brez glasu proti sprejel namestitve migrantov. Ob tem moram omeniti še visoko stopnjo vernosti v našem mestu – med decembrskimi

prazničnimi dogodki, ki so na prostem potekali več kot mesec dni, ni bilo niti enega incidenta, na kar smo lahko izjemno ponosni. imamo danes. Evropska komisija bi morala trdno stati za projektom zelena prestolnica Evrope in ga še nadgrajevati, evropski voditelji pa bi morali bolj prisluhnuti tudi nam županom, saj smo izvoljeni neposredno od meščank in meščanov, zato najbolj poznamo njihove potrebe in način življenja. Po mojem mnenju Evropska unija potrebuje enotnost in močne voditelje, ki bodo prepoznali izjemen pomen naravi in sočloveku prijaznega načina razvoja. Voditelje torej, ki bodo znali in zmogli Unijo

Kaj lahko svetujete mestu Essen, ki naziv zelena prestolnica Evrope nosi letos?

Nehvaležno je svetovati drugim mestom, kajti vsako mesto ima svoje specifičnosti, smo pa z vsakim pripravljene sodelovati in deliti izkušnje. Če gledamo splošno, pa je pomembno imeti jasno vizijo, vztrajati na svoji

Všeč mi je projekt Zelena prestolnica! Spremljala bom prireditve, akcije ... celo leto 2016. Moja Delavnice se mi zdijo zanimive ter so poučna izkušnja. Erik

Bravo prestolnica, ki postavlja prave stvari na prednostno pozicijo, čeprav to ni lahko (vedno). Živa (Pravična trgovina, Zadruga Buna)

NA ZELENEM PODROČJU SMO DIHALI KOT ENO

Tjaša Ficko | Podžupanja mestne občine Ljubljana

Teško je v eno samo sporočilo strniti vtise »naše« zelene prestolnice Evrope. Naprej je bil to le eden od projektov, s katerim smo želeli okrepiti prepoznavnost Ljubljane. Ko smo pozneje spoznavali njegove razsežnosti, predvsem pa izjemno skladnost z našo razvojno vizijo Ljubljane 2025, ki smo jo oblikovali leta 2007, smo si bolj od vsega želeli zmagati. In ko smo bili nato poletiti 2014 po uspešnem zagovoru v Kopenhagnu tudi uradno imenovani za zeleno središče Evrope, se je vse skupaj pravzaprav šele dobro začelo.

Med temeljnimi cilji smo si takrat zastavili, da bo to projekt čim večjega števila sodelujočih in da bo zmagovalni glas Ljubljane slišán daleč naokrog po Evropi. **Želeli smo postati najboljša zelena prestolnica. Tisti, ki me poznajo, vedo, da sem zahtevna vodja in da z mano pogosto ni enostavno delati. Tokrat so bila moja pričakovanja presežena. Kreativnost in predano delo ekipe, izjemna energija sodelujočih in rezultati so me navdušili.**

Kot zelena prestolnica Evrope smo rasli. **Na evropski zemljevid smo se uspešno umestili kot mesto z jasno zeleno vizijo in predvsem z dovolj odločnosti in poguma, da obljube uresničujemo.** Tudi tiste, ki v prvem trenutku morda niso sprejete z aklamacijo, vendar so pomembne

za prihodnji razvoj. Danes smo zato prepoznani kot mesto, ki je v najkrajšem obdobju naredilo največ sprememb za večjo kakovost življenja svojih prebivalcev in prebivalcev.

V projektu smo aktivno delili naše dobre prakse in se ob tem učili tudi od drugih. Mnoge smo dohтели in celo prehiteli. S spremenjenim značajem mestnega središča, prenovljeno infrastrukturo, novimi zelenimi in rekreativnimi površinami ter z ravnateljstvom med ohranjanjem tistega dobrega, kar nam je dala narava, in uvajanjem sodobnih inovativnih rešitev, je Ljubljana zgled mnogim večjim in velikim mestom, ki nas obiskujejo in se po nas zgledujejo. Brez dvoma lahko tekmujemo z najboljšimi.

Zeleno leto je bilo zahtevno, a izpolnjujoče. Informacijska paviljona, poimenovana Točka.Zate., sta z obiskovalci vseh generacij aktivno živela vseh 12 mesecev. Mesečni programi so bili odlično zastavljeni in izvedeni, zelene projekte in novosti smo uvajali kot po tekočem traku, raznolike aktivnosti vseh 17 četrtnih skupnosti pa so dodobra napolnile ljubljanski koledar dogodkov. Bili smo zaželeni sogovorniki na številnih mednarodnih konferencah in skoraj nemogoče se je bilo odzvati na vsa povabila za predstavitve in nastope doma in v tujini. Ko je januarja 2016 Ljubljana na uvodnem dogodku pred

Mestno hišo zasijala zelena, smo bili navdušeni. Ko smo februarja v Bruslju od predhodnice prevzeli zeleno žezlo, smo v družbi sodelavcev in podpornikov jokali od ponosa, mesec dni kasneje pa delili solze olajšanja, ko smo v Stožicah uspešno izpeljali veliko otvoritveno slovesnost z neposrednim televizijskim prenosom. Pri pripravi junijskega dogodka, na katerem je bila izbrana zelena prestolnica Evrope za leto 2018, smo se počutili že kot pravi rutinerji. In na zaključnem dogodku – Zeleni noči. Zate. – smo na polnem Kongresnem trgu utrujeni od dinamičnega leta,

Danes smo prepoznani kot mesto, ki je v najkrajšem obdobju naredilo največ sprememb za večjo kakovost življenja svojih prebivalcev in prebivalcev.

a z nešteto spomini in kančkom nostalgije ugotovili, da se je naše zeleno leto (pre)hitro izteklo.

Veseli me, da nas je projekt zelena prestolnica izobraževal in združeval. Vse generacije in mnoge deležnike, javni in zasebni sektor, kulturo s športom, izobraževanje z zdravjem,

svete ideje z bogatimi izkušnjami. Rodila so se nova poznanstva mnogih, ki so se odločili, da lahko tudi sami prispevajo k še lepši, najljepši Ljubljani. Posebej občutno pa je projekt povezal in dodatno okrepil t. i. veliko mestno družino. **Verjamem, da ni pretirano, če rečem, da smo na zelenem področju dihali kot eno.** Hvala vsakemu posebej in vsem skupaj, ki ste z obilo truda, znanja, dobre volje in sodelovanja vsak na svojem področju pomagali graditi našo zeleno zgodbo o uspehu. Prepričana sem, da smo projekt zelene prestolnice Evrope dvignili na izjemno visoko raven, ki jo bo v prihodnje težko doseči, kaj šele preseči. Če bi morala svoje občutke strniti v en stavek, bi rekla, da sem hvaležna, ker sem lahko to doživela.

In pogled naprej? Zeleno pot v prihodnost mora odkriti in posvojit čim več mest tega sveta. Naj bo naš odtis, ki ga puščamo na planetu Zemlja, čim bolj nežen. Če bo človeštvo želelo in znalo živeti v sozvočju z naravo, bodo tudi generacije, ki šele prihajajo, imele priložnost in privilegij dihati čist zrak, piti kakovostno naravno vodo, zaplavati v bistrem potoku, se izgubiti v nešteti odenkih zelenega gozda in sanjati s pogledom na utaplajoče se sonce v modrih oceanu. V Ljubljani smo že dokazali, da znamo in zmremo. Naj tako ostane tudi v prihodnje.

Kolumna
Tjaša Ficko

Tjaša Ficko je podžupanja Ljubljane od leta 2010. V Mestni občini Ljubljana skrbi za krepitev mednarodne prepoznavnosti in ugleda mestne blagovne znamke. Vizijo, aktivnosti in dosežke mesta predstavlja na vrsti dogodkov doma in v tujini ter deli dobre prakse na številnih uglednih mednarodnih konferencah. Vodila je kandidaturu in izvedbo projekta Zelena prestolnica Evrope 2016, s katerim je bila Ljubljana uspešno umeščena na evropski zemljevid kot mesto, ki odločno sledi zeleni viziji in aktivno uresničuje projekte za večjo kakovost življenja.

Točka.Zate. je v času projekta stala pred Mestno hišo.

Meščani o ZPE 2016

Na Točki. Zate. smo vsem obiskovalcem omogočili, da v knjigo vtisov zapišejo svoje razmišljanje o projektu Zelena prestolnica Evrope 2016. Zbrali smo več kot 400 vtisov, nekaj izmed njih jih objavljamo.

Lepo je videti, da se v Ljubljani stvari razvijajo v pravo smer. Ponosno našo prestolnico razkažem tujcem, ki so navdušeni nad urejenim mestom. Ki pa je tudi zelo čisto! Brava. Špela

Všeč mi je projekt Zelena prestolnica! Spremljala bom prireditve, akcije ... celo leto 2016. Moja Delavnice se mi zdijo zanimive ter so poučna izkušnja. Erik

Bravo prestolnica, ki postavlja prave stvari na prednostno pozicijo, čeprav to ni lahko (vedno). Živa (Pravična trgovina, Zadruga Buna)

PODATKI

ZPE 2016 v številkah

12,089

vključenih sodelavcev Mestne občine Ljubljana

600

pridruženih partnerjev in podpornikov

97%

Ljubljančanov v letu 2017 že seznanjenih z informacijo o prejetem priznanju Zelena prestolnica Evrope 2016 *

4,37

od 5 je bila v letu 2015 ocena meščanov o pomembnosti priznanja *

* Raziskava o zadovoljstvu občanov MO Ljubljane: telefonska raziskava po posameznih četrtnih skupnostih" (Ninamedia d.o.o., april 2015)

BILI SO TRENUTKI, KO SE NAM JE ZDELO, DA NALOGI NE BOMO KOS

Nataša Jazbinšek Seršen

Nataša Jazbinšek Seršen je vodja Oddelka za varstvo okolja, v času projekta Zelena prestolnica Evrope 2016 pa je uspešno vodila osemčlansko ekipo, s katero so vse leto pripravljali aktivnosti in vsebine za izvedbo projekta. Tokrat smo z njo govorili o rezultatih projekta in o njenem pogledu na leto 2016, ki je bilo zagotovo eno najbolj zahtevnih v času njenega dela v Mestni občini Ljubljana.

Projekt Ljubljana – zelena prestolnica Evrope 2016 je bil zelo zahteven. Bi se ga lotili ponovno? Bi kaj naredili drugače?

Veliki projekti, kar je Ljubljana – zelena prestolnica Evrope 2016 zagotovo bil, so priložnosti, za katere si lahko le hvaležen. In zagotovo bi z veseljem ponovno vstopila na tako pot. Danes z veliko več samozavesti, z izkušnjami, ki mi bodo ostale za vse življenje, in s trdnim zavedanjem, da se da premikati gore, če verjameš v to, kar delaš, če delaš s srcem, če se zavešaš, da lahko vedno narediš še bolje in še več. In seveda z odličnimi sodelavci. Kaj bi naredila drugače? Mogoče le to, da bi vsaki dan še bolj uživala v zavedanju, da ustvarjamo nepozabno zgodbo.

Kako so potekale priprave z ekipo? Kako so bile razdeljene naloge?

Priprave so se začele že v letu 2014, ko smo prevzeli to pomembno prestižno nagrado. Sestavili smo 8-člansko delovno skupino izjemnih sodelavk in enega sodelavca in takoj pričeli s snovanjem idej, kako to leto narediti posebno, drugačno, leto presežkov. Skupina je delovala zelo usklajeno, zelo spontano smo si razdelili delovne vsebine in se vseskozi spodbujali ter si pomagali. Bili so trenutki, ko se nam je za hip zdelo, da ne bomo kos nalogi, da so pred nami prevelike ovire, vendar pa sta timski duh in pogosto tudi humor, ki nas je vseskozi spremenjal, vedno znova odpirala nove rešitve, nove poti.

Program za leto 2016 ste oblikovali skupaj s številnimi deležniki. Koliko jih je bilo? Bi lahko govorili o zelenem partnerstvu Ljubljane? Če da, ali bo zeleno partnerstvo obstajalo še

naprej? Kdo vse se lahko pridruži zelenemu partnerstvu in na kakšen način? Ali obstaja program, strategija zelenega partnerstva? Odgovor: Naziv zelena prestolnica Evrope seveda ni le naziv zaposlenih v veliki mestni družini, ampak tudi nagrada vsem tistim, ki to mesto soustvarjajo, ki živijo z njim in ga imajo radi. Zato smo to leto gradili skupaj z njimi. Povabili smo k sodelovanju nevladne

Naši meščani so tisti, za katere se trudimo, in tisti, ki jim želimo nenehno izboljševati kakovost življenja. Zato je njihov glas za nas izjemno pomemben. Odprta so jim tako vrata našega župana kot tudi vrata drugih strokovnih služb. Njihovi pogledi, ideje, predlogi so vselej dobrodošli. Če ne pridejo do nas neposredno v pogovoru, imajo možnost svoje sporočilo posredovati elektronsko prek aplikacije 'Pobude meščanov'

organizacije, šole, vrtce, druge organizacije in posameznike, ki so želeli biti del te uspešne zgodbe. Nevladne organizacije so tiste, ki imajo veliko znanja, odlične ideje, energijo za premikanje meja in kot take so nepogrešljive pri snovanju novih projektov, postavljanju novih ciljev. Zato njihovo delo vseskozi podpiramo, tudi finančno, v letu 2016 pa smo skupaj z njimi

ustvarili še močnejše zeleno partnerstvo, ki ga bomo vzdrževali tudi v prihodnje.

Kam se lahko obrnejo Ljubljankanke in Ljubljančani, ki želijo prispevati k razvoju našega lepega zelenega mesta?

Sodelovanje je vrednota, ki ji v Mestni občini Ljubljana dajemo pomembno težo. Sodelovanje znotraj velike mestne družine in sodelovanje navzven. Naši meščani so tisti, za katere se trudimo, in tisti, ki jim želimo nenehno izboljševati kakovost življenja. Zato je njihov glas za nas izjemno pomemben. Odprta so jim tako vrata našega župana kot tudi vrata drugih strokovnih služb. Njihovi pogledi, ideje, predlogi so dobrodošli. Če ne pridejo do

nas neposredno v pogovoru, imajo možnost svoje sporočilo posredovati elektronsko prek aplikacije »Pobude meščanov«.

Je šlo v letu zelene prestolnice Evrope vse tako, kot je bilo predvideno, ali so se pojavili tudi kakšni zapleti in kako ste jih reševali? Zagotovo bi bila neiskrena, če bi rekla, da je šlo vse po načrtih. Pogosto so se zgodile nepredvidljive situacije, majhni in večji zapleti, trenutki, ko je bilo potrebno čez noč spremeniti že v celoti pripravljene stvari. Ampak prav to je tisto, kar iz posameznika povleče najboljšo, najbolj kreativno rešitve. Kar ti ne da zaspati in počivati, ampak te dela vseskozi boljšega, bolj živega.

IZJAVA EKIPE ZPE

Leto 2016 je bilo posebno leto za vse, predvsem pa za člane ožje ekipe zelene prestolnice Evrope, ki so svojo energijo, znanje in kreativnost vložili v pripravo izjemnega programa, ki bo ostal v najlepšem spominu. V svojih izjavah so se ozrli nazaj in z nami delili svoje vtise.

Karmen Žirovnik

Zame je bilo leto 2016 polno presežkov. Veliko smo delali in naredili, se medsebojno povezali. Vsaka neprespana ura se je pokazala v izjemnih rezultatih in zadovoljstvu vseh sodelujočih. Bili smo in zagotovo bomo še naprej ostali najboljša zelena prestolnica Evrope.

Kristina Ina Novak

V letu 2016 sem sodelovala z velikim številom ljudi. S hvaležnostjo se bom spominjala še posebej tistih, ki z vsem srcem delajo vse, da bi bila Ljubljana še bolj zelena. Med njimi so tudi učenci štirih ljubljanskih osnovnih šol: Danile Kumar, Jožeta Moškriča, Livade in Spodnje šiške, ki so v okviru pilotnega projekta GREEN CITY DESIGN CHALLENGE – RAD SOUSTVARJAM ZELENO MESTO 2016 prispevali odlične trajnostne rešitve za naše mesto. Njihova volja, zavzetost, delavnost in izvirnost so pravi navdih zame.

Nataša Mavec Oplotnik

Najbolj so name naredili vtis naši najmlajši, pa ne samo s himno, ki so jo tako s ponosom in doživeto peli, ampak tudi s številnimi aktivnostmi, s katerimi so postali del naše zelene zgodbe. Veseli me, da smo jim uspeli projekt Zelena prestolnica Evrope tako zelo približati. To je pomemben korak na njihovi zeleni poti.

Simona Berden

Najbolj se mi je vtisnil v spomin študijski obisk dvajsetčlanske delegacije norveškega glavnega mesta Osla. Delegacijo sem namreč spremljala vse tri dni, kolikor so bivali v Ljubljani. Njihovo zadovoljstvo s programom, sogovorniki in predstavljenimi projekti je bilo resnično veliko. Povedali so mi, da je bil to najbolj izveden obisk dotlej. Očarani pa so bili tudi nad urejenostjo in lepoto našega mesta in nad prijaznostjo ljudi. Možnost, predstaviti Ljubljano tujcem, da jo vzljubijo in sprejmejo za svoje mesto, ter hkrati skatati pristne prijateljske vezi, je zame neprecenljivo.

Mitja Prevodnik

Najbolj si bom zapomnil srečanja ožje delovne skupine Zelene prestolnice Evrope, ko smo ustvarjali in koordinirali program aktivnosti, snovali nove ideje in skupaj premikali meje navdušenja nad našim mestom.

Barbara Murn

Bolj kot na vse projekte, ki smo jih izvedli v zelenem letu, sem ponosna na to, da smo prebudili kolektivni duh, ki je zadiral zeleno. Zaposleni, lokalne skupnosti, meščanke in meščani, tuji in domači gostje, vsi smo se počutili del iste zgodbe o zeleni Ljubljani. Na vseh področjih bivanja se da delovati trajnostno, kar smo dokazali sebi in svetu. Z inovativnostjo in srčnostjo smo postali vzor. Postavili smo visoka merila in te čevlje bo težko obuti.

Nuša Krajnc

Zeleno leto je bilo leto presežkov, ne le z vidika mesta, ampak tudi zame: najbolj intenzivno, najbolj stresno, a hkrati tudi najlepše leto v štirinajstih letih, odkar delam v Mestni občini Ljubljana.

✓ ZA

V pomladnih mesecih pijemo vodo iz pipe. Natočimo si jo v steklenico **Muzejska voda**, ki ima tudi dobrodelno noto.

Nakupe opravljamo pri lokalnih dobaviteljih. S seboj pa imamo **torbo SUSNYARA.FOR YOU.**, ki jo je posebej za projekt Zelena prestolnica izdelala znana oblikovalka Nina Sušnjara.

✗ PROTI

Uničenje novozasajenih dreves v javnih sadovnjakih ali parkih.

Metanje žvečilnih gumijev na tla namesto v koš. Odvrženi žvečilni gumiji ne kvarijo le videza mesta in ne uničujejo samo tlakovcev, temveč škodujejo tudi živalim. Tako jih lahko ptice zamenjajo za hrano in zaradi zalepljenega kljuna tudi poginejo.

Jabolko z ljubljanskega podeželja. Saj veste, kaj pravi pregovor: »Eno jabolko na dan odžene zdravnika stran.«

V mestno središče se odpravimo z **lastnim kolesom ali kolesom iz sistema Bicke(LJ).**

Barva leta 2017:

GREENERY
PANTONE 15-0343

PODATKI

ZPE 2016 v številkah

12,089

sodelavcev velike mestne družine je dihala zelena prestolnico

8

ožjih članov delavne skupina v organizacijskem odboru projekta Ljubljana – zelena prestolnica Evrope 2016

LETO 2016 SI BODO ZAPOMNILI PO NAZIVU ZELENİ AMBASADOR / ZELENA AMBASADORKA LJUBLJANE

Ljubljana je s svojo jasno načrtano vizijo za trajnostni razvoj kot prvo mesto v jugovzhodni Evropi postala zelena prestolnica Evrope. Da bi pri vseh meščankah in meščanih vzbudili zavedanje in jim približali ukrepe, s katerimi smo Ljubljano pripeljali do prestižnega naziva, smo oblikovali posebno celoletno kampanjo. Ta je temeljila na pristni in iskreni predstavitvi zelene prestolnice Evrope z njenimi dosežki in z mislimi in besedami srčnih, ponosnih meščank in meščanov, ki so jim zeleni ukrepi v prvi vrsti namenjeni. Tako je nastal komunikacijski slogan Ljubljana. Zate.

V program zelenega leta se je aktivno vključilo 24 ambasadorjev zelene prestolnice Evrope. Izbrali smo jih med sodelavkami in sodelavci Mestne občine Ljubljana ter njenih javnih zavodov in podjetij, med znanimi Ljubljančani in Ljubljančankami ter med meščankami in meščani, ki so nas prepričali s svojim pogledom na zeleno Ljubljano.

V začetku leta smo k sodelovanju pri komunikacijski kampanji povabili znane Ljubljančane in člane velike mestne družine, ki so postali prvi ambasadorji projekta in tako dobili svojo razstavo na Krakovskem nasipu.

Mojmir Sepe

Ajda Smrekar

Jan Kozamernik

Nuša Kerševan

Jasna Dedivanovič

S ponosom vam predstavljamo vseh tistih 12 ambasadorjev, ki so strokovno komisijo prepričali s svojim pogledom na zeleno Ljubljano in njeno predstavitvijo svetu. To so **Nada Tarman, Miha Pongrac, Silvija Pavčič, Tanja Njegovan, Filip Kržišnik in Blaž Slanič, Nika Bosnič, Petra Koritnik, Darja Virjent, Elena Ocenic, Elizabeta ter Mitar Majkič, Evelina Žefran in Žiga Vehovec.**

Zakaj menite, da ste bili prav vi izbrani za ambasadorja zelene Ljubljane?

Silvija Pavčič: Zaradi načina, kako gledam na Ljubljano in kako jo predstavljam drugim. Ljubljana je moje rodno mesto, tu je moj dom ... Poznam vsak njen utrip, ulice, zelene parke, galerije in mostove, ki povezujejo bregove in prijazne, gostoljubne ljudi. Rada sem tu doma vse od svojih prvih korakov.

Darja Virjent: Verjetno sem bila izbrana zaradi simpatične fotografije malčice Ave, ki sva jo posneli med vozičkanjem ob nabrežju Ljubljane, ko sva se zabavali pod pisanimi krošnjami dreves. Čas, ki ga preživim prvo leto z otrokom, je izjemna popotnica za vse življenje, zato te spomine še posebej cenim.

Nika Bosnič: Le ugibam in upam lahko, da so bili to moja simpatičnost, iskrena želja, da postanem ambasadorka, in ljubezen do Ljubljane. Svoje mesto zares obožujem ter se odlično počutim v njem. Verjamem, da se to odraža tudi navzven!

Naziv je Ljubljanji prinesel prepoznavnost v mednarodnih okvirih, kar je dobra popotnica za naprej. Upam, da bo prestolnica še dolgo zelena in da bodo tudi naši otroci lahko kvalitetno in z radostjo živeli tukaj. Če pa jih bo že odneslo kam drugam, pa bo to njihova prva destinacija varnega zavetja. DOM.

Darja

Petra Koritnik: Zakaj natančno prav jaz, ne vem, menim pa, da zato: ker ljubim zeleno, ker ljubim Ljubljano. Ker delam z otroki in za otroke in so obenem tudi oni moji, naši, vaši ambasadorji. Ker smo del zelene prestolnice in ona je del nas. Preprosto zato, ker smo na zeleno prestolnico neizmerno ponosni smo!

Elizabeta in Mitar Majkič: Zato, ker se na prvi pogled vidi, kako ljubiva najino mesto, kako ga

čutiva, kako ga doživljava! Vse to sva tudi želela pokazati in sporočiti na fotografiji, ki sva jo poslala, fotografiji iz najinega poročnega dneva v Stari Ljubljani. Prav zaradi vseh teh občutkov, ki jih gojiva do Ljubljane, sva si za kraj najine poroke izbrala Mestno hišo in Staro Ljubljano, ki je za naju najlepša ulica na svetu.

Miha Pongrac: Najprej menim, da sem bil izbran, ker tako kot Ljubljana izžarevam mladostno karizmo. Poleg tega pa si prizadevam, da bi živel na čim bolj zelen način – torej ločujem odpadke, vozim se z javnim prevozom, spodbujam večkratno uporabo in ponovno uporabo reči.

Žiga Vehovec: Sem štipendist Mestne občine Ljubljana. Mislim, da sem primeren za ambasadorja, saj sem dejaven na različnih področjih. Udeležujem se raznovrstnih delavnic, katerih cilj je še bolj izpopolniti Ljubljano. Zelo me zanima, kako bi se dalo še bolj dvigniti kvaliteto življenja v našem lepem mestu, tako na kulturnem, socialnem, gospodarskem kot okoljskem področju.

Kaj je za vas trajnostni način življenja in kako ga promovirate?

Silvija Pavčič: V mesto se navadno odpravim s kolesom in grem po opravih peš. Ob slabem vremenu se poslužujem lokalnega prevoza, saj ima Ljubljana odlično urejen sistem mreže javnega potniškega prometa. Striktno ločujem odpadke in pozdravljam vsako ekološko inovacijo, ki prispeva k varovanju in ohranjanju ekosistema, kakovosti zraka, vode in okolja, v katerem živimo. Podpiram tudi lokalno samooskrbo.

Darja Virjent: Če je le mogoče, grem po opravih s kolesom ali peš. Preden izdelek kupim, razmišljam o njegovem poreklu, vsebini in tipu embalaže. Večkrat izberem oblačila iz druge roke. Mlajša hči nosi oblačila starejših sestre, nato jih damo naprej. Tudi v poslovnem smislu se kot družina trudimo vzgajati prave vrednote, dajati prednost bolj smotri rabi predmetov in v nadaljevanju uporabnosti le-teh. Partner ima servisno delavnico, obnavlja in popravlja stara kolesa in nudi sezonsko izmenjavo rabljenih otroških smučič.

Nika Bosnič: Sledim preprostem pravilu: »To kar vidiš, se ti vrača.« Ker želim še naprej uživati v vsem, kar mi narava ponuja, je ozaveščeno razmišljanje tu in danes nujna. Skrbno ravnanje z odpadki, vodo, lokalno pridelana hrana, skrb za čisto okolje in izbira prevoznih sredstev (BicikeLJ!) je le nekaj preprostih korakov oz. smernic, ki sem jim zvesta vsak dan.

Petra Koritnik: Trajnostni način življenja zame pomeni živeti odgovorno. Odgovoren odnos do okolja, ki upošteva vrednote, kot so zmernost,

obzirnost, varčevanje, spoštovanje. Živim trajnostni način življenja in ga promoviram na način, da: varčujem z vodo in energijo, recikliram in ponovno uporabim že rabljeno, se vozim s kolesom, jem slovensko in sezonsko hrano, ne tiskam besedil, če ni potrebno, če se le da, ne uporabim plastike, učim se izdelovati naravna čistila in kozmetiko in se samooskrbujem z lastno pridelavo zelenjave.

Elizabeta in Mitar Majkič: Trajnostni način življenja za naju pomeni, da poskušava živeti čim bolj odgovorno do okolja. Zmanjšati uporabo avtomobila za vožnjo po Ljubljani, reciklirati ter racionalno uporabljati vodo in električno energijo. Kar je pa najpomembnejše, skušava to prenašati na naslednje generacije.

Miha Pongrac: Vozim se z javnim prevozom, še raje pa s kolesom. Ločujem odpadke, uporabim vrečke iz blaga, ko grem po nakupih. Uporabljam tudi varčne žarnice, večkrat kupujem v trgovinah iz druge roke, predvsem pa kupujem lokalno pridelano hrano.

Žiga Vehovec: Sam se po opravih odpravim s kolesom, skrbim za čisto okolje, ločujem odpadke. Veliko časa namenim razmišljanju o dobrotelnih in čistilnih akcijah, organizacijah in dejavnostih, ki bi pripomogle k boljšemu počutju Ljubljančanov.

Kako si boste zapomnili leto, ko je bila Ljubljana zelena prestolnica Evrope 2016?

Silvija Pavčič: Zagotovo po nazivu ambasadorka zelene prestolnice Evrope 2016, na katerega sem zelo ponosna. Nadalje po številnih dogodkih, uspešnih akcijah, prireditvah v okviru zelene prestolnice pa po aktivnem delovanju in povezovanju četrtinskih skupnosti in neverjetnem odzivu vseh prebivalcev Ljubljane. Zaradi tega je postalo naše mesto še bolj zeleno in bo takšno tudi v prihodnje.

Darja Virjent: Opažam, da se je kolektivna skrb za življenje v prestolnici ter odgovornost, da se dejavno vključimo v življenje v mestu, v zadnjem letu še okrepila. Naziv je Ljubljani prinesel prepoznavnost v mednarodnih okvirih, kar je dobra popotnica za naprej. Upam, da bo prestolnica še dolgo zelena in da bodo tudi naši otroci lahko kvalitetno in z radostjo živeli tukaj. Če pa jih bo že odneslo kam drugam, bo to njihova prva destinacija varnega zavetja. DOM.

Nika Bosnič: Po čudoviti priložnosti, da sem kot ambasadorka Ljubljane lahko predstavljala svoje mesto ter trajnostne ideje in cilje, ki so mi že od nekdaj blizu. Po novih poznanstvih, odličnih dogodkih in novemu znanju. Vesela sem, da sem bila del zgodbe o zeleni prestolnici 2016.

Petra Koritnik: Leto zelene prestolnice 2016

je bilo polno čudovitih dogodkov. Zame eden izmed najbolj pomembnih pa je bila vpeljava biorazgradljivih vrečk na ljubljanskih tržnicah v sklopu projekta »Nisem večna, sem pa zato manj tečna. Sem biorazgradljiva vrečka.«

Ljubljana je tako lepa in prijazna zaradi svojih prijaznih ljudi, društev, ki vseskozi skrbijo za njen razvoj in povezanost, za kar pa je v veliki meri poleg vsakega posameznika zaslužno tudi njeno dobro vodstvo z županom na čelu.

Žiga

Elizabeta in Mitar Majkič: Dejstvo, da sva bila zelena ambasadorja Ljubljane, je že velik razlog, da bo to leto ostalo v našem spominu vse življenje. Za naju je bila Ljubljana in bo še naprej zelena prestolnica za vedno. Najbolj pomembno pa je to, da se po tem letu Ljubljana ne bo ustavila in nadaljuje z zelenimi projekti, kar se nama zdi ključno na nas in prihajajoče generacije.

Miha Pongrac: Zapomnil si ga bom predvsem zaradi številnih izvrstnih aktivnosti, s katerimi se je Ljubljana predstavila doma in v svetu. To so to bile aktivnosti, ki so zelo dobro sporočale, katere zelene prednosti oziroma danosti, ki jih ima Ljubljana, moramo spoštovati in negovati.

Žiga Vehovec: Leto 2016 si bom zapomnil kot uspešno, sončno in toplo. Družil sem se s preostalimi ambasadorji, se udeleževal naših akcij in raznih dogodkov. Ljubljana je tako lepa in prijazna zaradi svojih prijaznih ljudi, društev, ki vseskozi skrbijo za njen razvoj in povezanost, za kar pa je v veliki meri poleg vsakega posameznika zaslužno tudi njeno dobro vodstvo z županom na čelu.

Skrbno ravnanje z odpadki, vodo, lokalno pridelana hrana, skrb za čisto okolje in izbira prevoznih sredstev (BicikeLJ!) je le nekaj preprostih korakov oz. smernic, ki sem jim zvesta vsak dan.

Nika

Elena Ocenic

Darja Virjent in hči Ava

Filip Kržišnik in Blaž Slanič

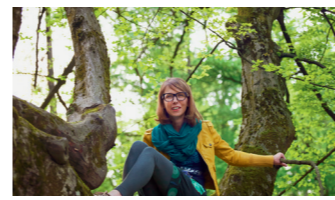
Silvija Pavčič

Žiga Vehovec

Nika Bosnič

Petra Koritnik

Miha Pongrac

Nada Tarman

Evelina Žefran

Tanja Njegovan

Elizabeta in Mitar Majkič

PODATKI KOMUNIKACIJA

100

prijav smo prejeli za naziv zeleni ambasador projekta Zelena prestolnica Evrope 2016

2

nagradi smo prejeli za uradno spletno mesto projekta (Websi, DiggIt)

4.500

všečkov smo prejeli na uradni Facebook strani Ljubljana - zelena prestolnica Evrope

400.000

uporabnikov je obiskalo uradno spletno mesto projekta

7.400x

je bil uporabljen uradni #LJzate / #LJforyou

10.000

objav v medijih povezanih s projektom Zelena prestolnica Evrope 2016

LJUBLJANA JE LEPA, LEPA IN ŠE ENKRAT LEPA

Nada Tarman | Ambasadorica zelene prestolnice Evrope 2016

Gospa Nada Tarman je ena izmed štirindvajsetih ambasadorjev zelene prestolnice Evrope 2016. Mesto Ljubljana je zelo ponosno na svojo ambasadorico, saj je že skoraj stoletje zaljubljena v »svojo Ljubljano«. »Tu sem rojena in za menoj sta že dve umrli generaciji Ljubljančanov. Rastem in staram se v lepoti z njo. Občudujem, uživam in obožujem vsakokratne ustvarjalne poteze, ki vedno na novo oplešujejo to prelepo mesto. Pogosto se vračam v spomine, ki me toplo in prijazno osrečujejo, saj sem tu dočakala teh svojih srečnih skoraj 95 let. Ko pa je bilo to mesto v stiski, sem bila aktivna branilka na njenih okopih in tako sem danes ponosna, da je postala mesto heroj. Zdaj naj živi še naprej v prijaznem vzdušju, čim bolj zdravem okolju, naj ostaja varna in rastoča v lepotičenju ta naša zelena prestolnica Evrope.« To so besede aktivne štirindevdesetletnice, ki me je sprejela z ljubeznivim nasmehom, šarmantnim glasom in mladostno držo v svojem domu v Šiški.

»Šiškarica sem, res, ta prava Šiškarica. Že moja stara mama in stari oče sta živela tukaj. Zdaj živijo v hiši že moji pravnuki,« so bile uvodne besede gospe Nade Tarman, ki prebere vsako številko glasila Ljubljana in pravi, da v njem veliko izve o tem, kaj se dogaja v našem mestu. Očal ne potrebuje, saj še zmeraj dobro vidi. Ko mi ponudi domač bezgov čaj z vrta in piškote, jo vprašam, kako to, da se je prijavila za ambasadorico. Spontano odgovori: »Ljubljana mi že od nekdaj zelo veliko pomeni. To vedo vsi moji in se včasih norčujejo iz mene. To je moj rojstni kraj. Vse svoje naprej učim in opozarjam, naj premlajšujejo o Ljubljani in naj živijo z njo. Ljubljana je lepa, lepa in še enkrat lepa!«

Pravite, da spremljate, kaj se v Ljubljani dogaja, pa me zanima, kako v resnici živite in doživljate Ljubljano?

Doma imam zmenjeno, da me vnuki peljejo, kamor si želim, da si lahko ogledam in spremljam Ljubljano in novosti čisto od blizu. Ker je za promet center zaprt, kar je dobro, me pobere zelo prijazen voznik kavalirja, kjer si nato s svojim vozičkom, na katerega se opiram, ogledam želeno točko. Tržnica se je kar spremenila, čeprav je na prvi pogled videti enako. Predvsem je tam še večja ponudba, pa tudi bolj čista je. Oglejala sem si Cukrarno, zgradbo, v kateri so živeli in umirali v revščini »moji« pesniki in, ko sem videla, da je razpolovljena in skoznjog poteka most, kar nisem mogla verjeti svojim očem. Opažam tudi, da je ogromno turistov, ki so si tako kot jaz željni ogledati našo prestolnico, ki ima kaj pokazati. Kvaliteta bivanja je v Ljubljani visoka. Ker zelo rada dobro jem, si privoščim različne jedi na Odprti kuhni. Veste, na Pogačarjevem trgu še nikoli prej nisem videla toliko ljudi in ponudbe, kot je premore vsak petek te priljubljen dogodek. Le streljaj od tod je Mesarski most, ki z drugimi starimi in novimi mostovi povezuje ljudi med obema bregovoma. Je pa ta most nekaj posebnega zaradi stekla in

ključavnici, ki jih zapenjajo zaljubljeni na ograjo mostu za srečo. Breg je še ena točka, ki je kar ne prepoznaš. Ljubljana tukaj vse do Špiče najbolj komunicira s človekom, saj se ji lahko čisto približaš.

Na katere lepote Ljubljane bi bralce še opozorili in kako se spominjate preteklih časov?

Plovba po Ljubljani, to je imenitna ponudba! Čeprav smo sredi leta, moram pohvaliti vsakoletno unikatno novoletno okrasitev. Nazadnje je bila res nekaj posebnega, posebej zvezdni utrinki na razsvetljeni Slovenski cesti. Zelo pomembno je, da imamo alternativo, kot sta Metelkova in Rog. Vse to, kar me zanima, mi zdaj omogočijo vnuki, sicer bi šla rada v mesto tudi sama, a leta mi tega več ne dovolijo. Veste, včasih smo šiškarji rekli, da gremo v mesto, saj je bila Šiška predmestje. Moja družina je bila meščanska, oče je bil v službi v vojski. Spominjam se, ko sem bila še mlada, se otroci na dvorišču nismo smeli igrati. Dvorišče je bila ulica. Ljubljana je bila zmeraj čista, rekli smo ji bela Ljubljana. Priljubljena točka za druženje je bila nedeljska promenada, ki je vodila od Pošte pa vse do gradu Tivoli. Za ta družabni dogodek smo se vsi oblekli v najlepše obleke. Puncice smo

pred drugo svetovno vojno doživele pevske »podknice«, mladi pa se danes vse zmenite po internetu, kajne? Tik pred vojno, leta 1941, smo vsi čutili, da se bo zgodila, in povem vam, da imam tudi zdaj občutek, da so čudni časi. To me skrbi, saj imamo dobro življenje, vojna pa samo vzame in nič ne da. Ne enim ne drugim. Med drugo svetovno vojno sem bila članica Osvobodilne fronte, ilegalka s partizanskim imenom Smelja. Bila sem tudi obsojena in prestajala zapor skoraj dve leti. Vsa moja družina je bila aktivna v boju proti okupatorjem. Po vojni smo kot družina prejeli mestno priznanje, imenovano zlata plaketa ilegalka.

Po vašem pripovedovanju opažam, da imate kljub vsemu, kar vse ste doživeli v življenju, optimističen pogled na svet.

Verjamem v ljudi. Ljudje so povečini zelo prijazni. Optimistka sem od nekdaj. Ljudje so dobri. Še enkrat ponavljam: ljudje so dobri! Če pristopiš prijazno, v glavnem dobiš vrnjeno prijaznost. Kadar grem med ljudi, dobim vedno prijazen odgovor. V tem je stvar življenja.

V vaših zapiskih vidim, da imate z velikimi črkami napisano: Ljubljana je lepa, lepa, lepa! Kako pa gledate na vodstvo Ljubljane,

Intervju je že bil objavljen v časopisu Ljubljana

SRČNI AMBASADORJI

Dejan Crnek | Podžupan

Podžupan Dejan Crnek je odgovoren tudi za področje lokalne samouprave. Kot športnik in timski igralec zelo rad povezuje ljudi, zato ni bilo nič nenavadnega, da smo v letu 2016, ko je bila Ljubljana zelena prestolnica Evrope, četrtna skupnosti močno vpletili v dogajanje. Vsaka četrtna skupnost je namreč za tri tedne postala zelena ambasadorka projekta.

Kakšni so bili odzivi v četrtnih skupnostih na začetku projekta Ljubljana – zelena prestolnica Evrope 2016 in kakšni so danes?

Predsednice in predsedniki četrtnih skupnosti so z zanimanjem in radovednostjo prevzeli idejo o ambasadorjih zelene prestolnice, vendar si v začetku gotovo še niso vsi predstavljali, na kakšen način bodo lahko svoje zamisli izpeljali. V času priprav in izvedbe pa so na koncu vsi družno ugotavljali, da je bila ideja odlična, da so se ob dogajanju še bolj povezali s prebivalkami in prebivalci svoje četrtna skupnosti, hkrati pa tudi z drugimi četrtnimi skupnostmi in z celotnim vodstvom Mestne občine Ljubljana.

Kako boste spodbujali četrtna skupnosti, da bodo še naprej aktivne na področju trajnostnega razvoja Ljubljane?

S predsednicami in predsedniki četrtnih

skupnosti se vsak mesec srečujemo na koordinaciji, kjer obravnavamo različne tematike za boljše delovanje četrtna skupnosti, vsake tri mesece se nam pridruži tudi župan Zoran Jankovič. Na prvi koordinaciji po novem letu smo ugotovili, da smo si vsi skupaj pripravi programov za ambasadorstvo zelene prestolnice nabrali ogromno izkušenj in da je ostalo še kar nekaj neuresničenih idej. Tako že oblikujemo nove usmeritve za letošnje leto, kjer bomo na tak ali drugačen način ohranili zanimive dejavnosti in ponovno organizirali druženja za naše prebivalke in prebivalce.

Tudi vi sami ste bili pred leti predsednik ene izmed četrtnih skupnosti. Kako vam to pomaga pri sedanjem delu in sodelovanju z njimi?

Kot nekdanji predsednik Četrtna skupnosti Šmarna gora sem spodbujal srečanja in druženja predsednic in predsednikov, tudi neformalna, saj se na tak način ljudje med seboj bolje spoznajo in tudi bolje sodelujemo. Poleg tega pa sem ob svojem delu spoznal delovanje mestne občine in vseh sedanjih sodelavcev praktično z vseh strani, zato zdaj veliko lažje usmerjam in vodim aktivnosti na tem področju.

MEDGENERACIJSKO POVEZOVANJE

Karolina Pavčič

Karolina Pavčič je sodelavka v Službi za lokalno samoupravo. V letu 2016 je zelo zavzeto koordinirala aktivnosti vseh 17 četrtnih skupnosti pri projektu. Z njimi je sodelovala in jim bila v pomoč pri pripravi in izvedbi programov, hkrati pa je skrbelo tudi za njihovo promocijo.

Karolina, se mogoče spomniš najbolj zanimive predaje zelenega ambasadorstva?

Predaj je bilo 16 in čisto vsaka je bila nekaj

posebnega, prav vse pa so potekale v duhu medgeneracijskega sodelovanja, s poudarkom na trajnostni mobilnosti in krožnem gospodarstvu. Najbolj mi bosta ostali v spominu predaji v ČS Posavje in v ČS Trnovo. Ne smem pa pozabiti še na dogodke na Točki. Zate, ki jih je pripravila ČS Bežigrad. Četrtna skupnosti so bile res odlične zelene ambasadorke!

Predaje v sliki

Vsaka predaja je bila nekaj posebnega. Tudi ta v ČS Posavje, kjer se je zbralo veliko število ljudi.

Športno je bilo pred Točko.Zate! Za to so poskrbeli v ČS Bežigrad.

POVEZOVANJE IN SODELOVANJE STA KLJUČNA ZA IZVEDBO ODLIČNIH PROJEKTOV

Priprave so bile dolgotrajne. Usklajevanje, telefoniranje, organiziranje ... zagotovo ne malo dela za maloštevilno ekipo v četrtnih skupnostih, a rezultati so bili izjemni. Četrtna skupnosti so v letu 2016 pripravile več kot 220 dogodkov! In kaj so si predsedniki četrtnih skupnosti najbolj zapomnili iz časa njihovega tritedenskega ambasadorstva? Preberite spodaj.

ČS Črnuče: Ker smo bili med četrtnimi skupnostmi prvi nosilci zelenega ambasadorstva, je bila zagotovo najmočnejša izkušnja sam prevzem replike pred Mestno hišo in vznesenost, ki je tedaj vladala med vsemi nami.

ČS Posavje: Medsebojno sodelovanje in velika povezanost vseh sodelujočih.

ČS Polje: Medsebojno sodelovanje društev, predstavitev dela v društvih in njihova usmerjenost k povezanosti ljudi in narave.

ČS Center: V ČS Center smo najbolj zadovoljni z uspešno izvedeno čistilno akcijo na območju Metelkove, k sodelovanju smo pritegnili mlade z AKC Metelkove, starejše prebivalce četrtna skupnosti, društvo Stigma in migrante.

ČS Dravljje: Povezovanje in sodelovanje med društvimi, šolami in četrtno skupnostjo, saj so v času ambasadorstva vsi dosegli višji nivo.

ČS Jarše: Zelo zanimivo je bilo sodelovati s člani TD Zelena jama, ki so na stojnicah pred sedežem ČS in pred Točko.Zate, delili svoje izkušnje in znanje v zvezi z gojenjem zeliščarstva v urbanem okolju. Privabili smo veliko število občanov (najstarejši občan je štel 92 let). Vsem smo brezplačno razdelili sadike zelišč, zelenjave in balkonskih paradiznikov, za kar smo prejeli številne povratne informacije zadovoljnih občanov, da so jim dozoreli lepi paradizniki in zrasla različna dišeča uporabna zelišča.

ČS Šmarna gora: Menim, da je več kot pozitivno že to, da je bila Ljubljana zelena prestolnica Evrope. Dejstvo, da smo četrtna skupnosti aktivno

sodelovale v samem projektu, pa je imelo kup dodatnih prednosti. Na ta način smo se morali še bolj povezati, na eni strani z društvimi v naši okolici, na drugi pa tudi s pristojnimi oddelki v Mestni upravi; tako smo z marsikom stkali bolj pristen odnos. Zato bo v prihodnje marsikatero zadevo lažje reševati.

ČS Trnovo: Osrednja prireditev na zelenici pred Domom starejših občanov Trnovo je bila res posebna, saj je prišlo veliko ljudi, vzdušje pa je bilo zelo prijetno.

ČS Šiška: Zapomnili si bomo predajo ambasadorstva, saj so na njej sodelovale vse osnovne šole naše četrtna skupnosti, prav tako tudi dva vrtca. Že med pripravami na dogodek smo se spoznali, povezali in se veliko naučili. Sam dogodek je bil rezultat dobre volje vseh učiteljev, vzgojiteljev, ravnateljev in seveda glavnih nastopajočih – naših otrok. Ena od bistvenih nalog četrtnih skupnosti je povezovanje, delo z meščani in zanje, to pa smo v času zelene prestolnice zagotovo dosegli in celo presegle. Hvala za to čarobno izkušnjo!

Predvsem je bil zanimiv odziv društev in vseh posameznikov, ki so sodelovali pri pripravi in izvedbi celotnega programa. Društva so se odzvala zelo pozitivno, naša pričakovanja so presegle vsi sodelujoči.

ČS Rudnik

ČS Rožnik: Uspešna je bila delavnica za otroke »Ekozeliščni vrtički«, ki smo jo izvedli v sodelovanju z društvom Mladi v turizmu. Otroci so izdelovali ekološke zeliščne vrtičke, zabavala pa jih je tudi zmajčica Flora.

ČS Moste: Naša Četrtna skupnost Moste je kot zelena ambasadorka šest dogodkov uspešno povezala z zelenimi vsebinami. Še najbolj zanimivo je bilo na našem osrednjem dogodku na Točki.Zate, ko je lilo kot iz škafa. A mi se nismo dali. Z rumenimi in zelo priljubljenimi dežnimi plašči smo redke domačine

Ena od bistvenih nalog četrtnih skupnosti je povezovanje, delo z meščani in zanje, to pa smo v času zelene prestolnice zagotovo dosegli in celo presegle. .

ČS Šiška

in številne turiste zabavali z angleško predstavitevjo četrtna skupnosti. Zanj smo si pri avstralskem turistu prislužili objavo na družbenem omrežju Twitter. Z danes že prepoznavnima akcijama »Vrtiček v vsak kotiček« in »V Ljubljani za domačimi ljubčki ne ostajajo kupčki« smo bili zagotovo ambasadorji z najbolj zanimivima sloganoma. Bilo je lepo in z veseljem bi bili še enkrat ambasadorji!

ČS Rudnik: Predvsem je bil zanimiv odziv društev in vseh posameznikov, ki so sodelovali pri pripravi in izvedbi celotnega programa. Društva so se odzvala zelo pozitivno, naša pričakovanja so presegle vsi sodelujoči. Ponosni smo, ko vidimo, da so društva pripadna okolju in pripravljena sodelovati tudi pri projektih, kakršen je bil ta. Vsekakor je izjemen vtis pustil prevzem ambasadorstva, vožnja s kočijami do Mestne hiše in nato skozi Staro Ljubljano do Botaničnega vrta, saj je bil dogodek res lepo pripravljen in izveden.

ČS Bežigrad: Najljubši nam je zagotovo naš zadnji dogodek »Bežigrad vas zabava« pred Mestno hišo. Vrhunec programa je bil večerni koncert Orkestra Mandolina

Ljubljana. Bolj ko se je koncert bližal, temnejši so postajali oblaki; radarska slika padavin je napovedovala dež. A Mandolinci niso odšli domov, utaborili so se pod arkadami Mestne hiše in izvedli odličen koncert ob navdušeni množici poslušalcev. Naš takratni slogan smo razširili: »Naj sije sonce ali pada dež, Bežigrad vas zabava.«

ČS Šentvid: ČS Šentvid je prevzela ambasadorstvo zelene prestolnice Evrope v mesecu avgustu, ravno v času vrhunca poletnih dopustov. Zato nas je kljub stalnemu zelo dobremu sodelovanju z društvimi, šolami in vrtci presenetila njihova res visoka odzivnost. Vsem skupaj nam je uspelo izvesti pester in zanimiv program. Med dogodki pa je bila zagotovo najbolj zanimiva predaja ambasadorstava zelene prestolnice Evrope, ki se je udeležil tudi župan. Vzel si je čas in odgovoril na kar nekaj naključnih vprašanj, ki so mu jih zastavili obiskovalci slovesnosti.

ČS Vič: Zasaditev smreke, ki smo jo poimenovali Smreka miroljubne aktivne koeksistence. Ob zasaditvi smo povabili otroke iz okoliških vrtcev, učence osnovnih šol Vič in Bičevje in dijake Gimnazije Vič. Vsaka skupina je zapela po tri pesmi. Bilo je zelo lepo. Ob tej priložnosti smo smreke polepšali z okraski, ki so jih izdelali otroci.

ČS Golovec: Čutimo, kako veliko vlogo je odigrala Ljubljana kot zelena prestolnica pri ozaveščanju občanov, saj se zdaj vsi veliko bolj zavedamo pomena urejenosti zelenega mesta in skrbnega odnosa do okolja.

ČS Jarše: Vojašnica Edvarda Peperka, edina vojašnica v Ljubljani, ki je od osamosvojitve Slovenije vojašnica Slovenske vojske ČS Sostro: Vaška učna točka na Jančah *

Sprehod po Ljubljani

Ko boste hodili po kateri izmed četrtnih skupnosti, obiščite kotičke, ki jih predlagajo predstavniki četrtnih skupnosti. Njim so ravno ti najljubši.

- ČS Posavje: Centralni park Mucherjeva-Glinškova, vrtičkarsko območje Ježica in RIC Sava
- ČS Polje**: Krajinski park Zajčja dobrava
- ČS Črnuče: Sračja dolina
- ČS Center: preurejena Slovska cesta
- ČS Dravljje: izletniška točka Toško čelo
- ČS Šmarna gora: Rašica in Šmarna gora
- ČS Trnovo: Eiprova ulica in v poletnih mesecih trnovska plaža
- ČS Šiška: Koseški bajer
- ČS Rožnik: vedno krasni sprehodi po PST, vsem meščanom ljub novi javni sadovnjak na Grbi
- ČS Moste: fitnesi na prostem, zlasti tisti na Brodarjevem trgu v bližini balinišča, ki je bil postavljen prvi
- ČS Rudnik: Botanični vrt, Golovec in Ljubljansko barje
- ČS Bežigrad: »obavski park« RIC Sava
- ČS Vič: prenovljeno kopalništvo Koleszija
- ČS Golovec: sprehajalne poti na Golovcu
- ČS Šentvid**: otroški golf center ter rugby center v Guncljah
- ČS Jarše: Vojašnica Edvarda Peperka, edina vojašnica v Ljubljani, ki je od osamosvojitve Slovenije vojašnica Slovenske vojske
- ČS Sostro: Vaška učna točka na Jančah *

*ČS Sostro: znamenitost je predlagalo uredništvo **ČS Šentvid in ČS Polje: v letu 2017 sta se predsednika zamenjala

PODATKI ČETRTE SKUPNOSTI

vseh **17** četrtnih skupnosti je bilo aktivno vključenih v projekt

več kot **220** dogodkov so pripravile četrtna skupnosti

13 napisanih blogov za uradno spletno stran zelene Ljubljane

23 x je zelene dogodke v izvedbi četrtnih skupnosti popestrila zmajčica Flora

281 deležnikov je v času ambasadorstva sodelovalo s četrtnimi skupnostmi

OTROKE JE TREBA ZNATI SLIŠATI

Aleš Čerin | Podžupan

Podžupan Aleš Čerin je po izobrazbi univerzitetni diplomirani pravnik in rojen Ljubljančan. Področji, za kateri je poleg nekaterih drugih še odgovoren, sta tudi vzgoja in izobraževanje. Kljub letom je videti zelo mladostno, pri njem vedno najdemo veliko igrivosti. Verjetno se ravno zato z otroki zelo dobro razume.

Otroci lahko z novim pogledom veliko prispevajo k trajnostnemu razvoju Ljubljane. Kako sodelujete z njimi? Jim prisluhnete?

Z otroki smo dnevno v stiku. Pomembno je, da jih znamo ne le poslušati, ampak zlasti slišati v njihovi neposrednosti in naravni dobrotomernosti. Poučno in tudi zabavno je, ko jim za nekaj ur prepustimo županovanje v mestu.

Kako ocenjujete stopnjo okoljskega izobraževanja otrok v ljubljanskih šolah in vrtcih?

Okoljsko ozaveščanje otrok v naših vrtcih in šolah ocenjujem za visoko kvaliteto in

tudi uspešno. Iz promocije projekta Zelena prestolnica Evrope je bilo očitno, da ta ni sama sebi namen, ampak se želi dotakniti praktično vsake meščanke in meščana od najmlajših naprej. V družinah, kjer starši posvečajo veliko pozornosti varovanju okolja, so rezultati še boljši. Za take naraščajnike ni bojazni, da ne bi vzorno skrbeli za svoje mesto.

Ali znate tudi vi zapeti uradno himno zelene prestolnice Evrope?

Uradno himno zelene prestolnice Evrope seveda odlično poznam, če pa bi me narava obdarila še s posluhom, bi jo z veseljem prepeval!

ALI LAHKO LJUBLJANA POSTANE ŠE BOLJ ZELENA?

Učenci osnovnih šol Danile Kumar, Jožeta Moškriča, Livade in Spodnje Šiške so v okviru pilotnega projekta GREEN CITY DESIGN CHALLENGE - RAD SOUSTVARJAM ZELENO MESTO 2016! oblikovali trajnostne rešitve, s katerimi lahko Ljubljana postane še bolj trajnostna.

Projekt, ki smo ga povzeli po programu ameriške učiteljice Alexandre Mooskin, smo izpeljali skupaj z Veleposlaništvom ZDA v Sloveniji. Po njenem programu se učenci sprva seznanijo z okoljskimi temami, nato pa v okviru delavnic po svojih zamislih sami oblikujejo praktične izdelke in jih tudi preizkusijo. Tako so tudi pri nas najprej spoznavali dobre prakse Mestne občine Ljubljana in javnih podjetij, hkrati pa spoznali tudi tiste dobre prakse, ki prihajajo iz Združenih držav Amerike, ter se na delavnici in predavanju Umanotere, Slovenske fundacije za trajnostni razvoj, seznanili s pomembnimi dejavniki, ki

vplivajo na podnebne spremembe. S pomočjo strokovnjakov iz mladinskega tehnološkega centra Zavod 404 so za zaključek izdelali štiri izdelke oz. prototipe, ki so jih razstavili v Mestni hiši: pametni smetnjak, ki stiska smeti, bakterijsko elektrarno za pridobivanje električne energije, brezžično polnilno stezo za električna vozila, ki bi jo umestili ob avtocestah ali ob obvoznici, in zbiralnik deževnice z UV lučkami za čiščenje vode in s sončno celico, ki lučke napaja. Projekt se je izkazal za izjemno uspešen, zato bomo z njim nadaljevali in ga razširili po Sloveniji.

Izjave otrok vrtca Hans C. Andersen

Najmlajše smo povprašali, če vedo, da je bila Ljubljana v lanskem letu zelena prestolnica Evrope. Vsi so v en glas zavpili »DA«! Ob njihovih odgovorih smo bili prav ponosni, saj verjamemo, da nekateri starejši na vprašanja o varovanju okolja ne bi odgovoril tako suvereno.

Kako ločujete odpadke?

Organske odpadke dam v rjav koš, olupke in gnile stvari. Steklenice dam v zelen koš. Rumen je za

plastiko, lončke in vrečke. Moder pa za star papir in reklame. **Matic, 5 let**
Dobro! Mi doma imamo koš in mamico in očija vprašam, kam moram kaj dati. Jaz imam pa enega svojega, da mi ni treba daleč hoditi. V vrtcu je rumen za plastiko, rjav za olupke, tisti črn je za ostale odpadke, moder je pa za papir. **Sara, 5 let**

Kaj ste počeli v vrtcu, ko je bila Ljubljana zelena prestolnica Evrope?

Šli smo v mesto, ogledali smo si Prešernov spomenik, Lutkovno gledališče, Tromostovje, Ljubljano. Šli smo na Ljubljanski grad in videli zmaje na mostu. Pa še ptičje pogače smo naredili in hranili veverice v Tivoliju. **Matic, 5 let**

Naredili smo mesto Ljubljana. Maketo in za na steno. Naredili smo Prešernov spomenik, Ljubljano, Ljubljanski grad, cerkev, Koseški bajer, naš vrtec, šolo, nas otroke, bolnico, tržnico, hiše in veliko dreves. **Trina, 5 let**

Spoznali smo kapljico Ajo in jo čuvali. Eden je bil detektiv in je imel rdečo tablico in je pazil, da smo zapirali pipo. Sadili smo zelišča in jagode in solato. Potem smo jih nesli naši babi Miri (ki je kuharica v vrtcu) in smo vse pojedli. **Kaja, 4 leta**

Delali smo Ljubljano, naredili smo iz škatel hiše, grad, Ljubljano. Iz papirja smo delali Živalski vrt. **Arne, 6 let**

PODATKI OTROCI

37.000

otrok ljubljanskih vrtcev in osnovnih šol je sodelovalo pri projektu

1.

v Ljubljani smo za projekt uglasbili uradno himno

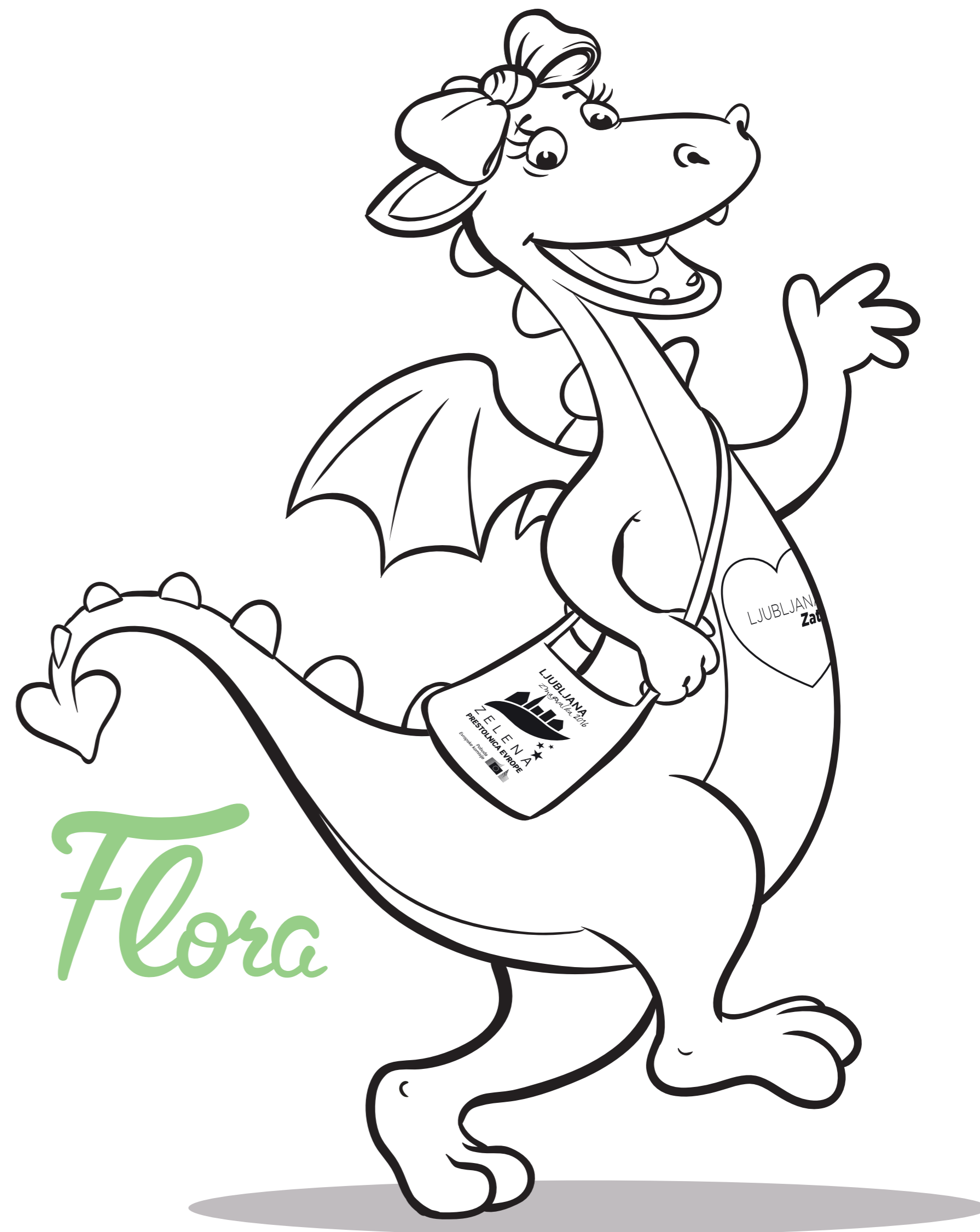

250

organiziranih dogodkov v vrtcih in osnovnih šolah, posvečenih zeleni prestolnici Evrope

Otroci so generalnemu direktorju za okolje Evropske komisije Danielu Calleji Crespu predali »sporočilo v steklenici«, v katerem so izrazili svoje želje za ohranitev našega okolja in narave, saj bo le tako naš planet še naprej lep in prijazen. Calleja Crespo je sporočila otrok v steklenici Muzejske vode prenesel v Bruselj. (Foto: Doris Kordić)

Flora

HIMNA OŠ POLJANE

Zelena leto je zaznamovala himna učencev OŠ Poljane »Ljubljana.Zate.«, ki je bila izbrana na natečaju med ljubljanskimi osnovnimi šolami. Mi si jo še danes prepevamo!

Avtor aranžmaja: Anže Rozman
Besedilo: Zigi Omerzel
Avtorica/soavtorica glasbe: Tina Kozlevčar, Lucija Tozon
Izvajalec: Pevski zbor OŠ Poljane Ljubljana
Mentorica/zborovodkinja: Lucija Tozon

Ljubljana, zate vsa srca gore, sonce in luna ter zvezde vse, prisluhni, mar slišiš, kaj govore? Ljubljana zelena je.

Od ptička do ptička se širi novička, nekoč je kot bela Ljubljana slovela, od danes naprej pa zelena je cela, še ptice pojo, da je žajvela.

Ljubljana, zate vsa srca gore, sonce in luna ter zvezde vse, prisluhni, mar slišiš, kaj govore? Ljubljana zelena je.

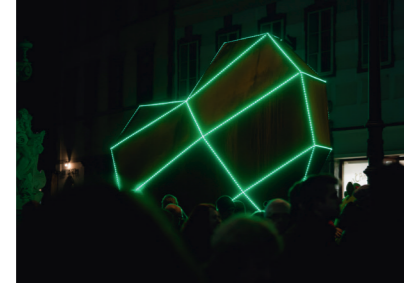
VSE OČI UPRTE V LJUBLJANO

Naziv zelena prestolnica Evrope je najvišji naziv, ki ga Evropska komisija podeljuje na področju trajnostnega razvoja mest. V Ljubljani - zeleni prestolnici Evrope 2016 smo **po mnenju Evropske komisije naredili največ sprememb v kakovosti življenja v najkrajšem času.**

Že leta 2007 smo z oblikovanjem **Vizije Ljubljana 2025** stopili na pot trajnostnega razvoja mesta, v okviru katerega sledimo zastavljenim ciljem - zagotoviti kakovostno življenje vsem našim meščankam in meščanom **v zelenem, varnem, čistem in urejenem mestu.**

Naziv ima za Ljubljano velik pomen, saj nas **uvrščata na evropski in svetovni zemljevid trajnostnih mest, hkrati pa smo edino mesto v osrednji in jugovzhodni Evropi, ki je prejelo ta prestižni naziv.**

V sklopu projekta **smo organizirali številne dogodke in prireditve**, prav tako smo sodelovali pri **soorganizaciji tistih, ki so nas prepričali s trajnostno oblikovano tematiko.**

1. Novinarska konferenca ob začetku projekta
Prvo novinarsko konferenco smo pripravili v Mestni hiši, ki smo jo na ta dan opremili s pohištvom iz **Centra ponovne uporabe** in okrasili z rastlinami iz **Botaničnega vrta Univerze v Ljubljani.**

2. Ljubljana.Zelena.Zate.
Ob prevzemu uradnega naziva Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016 smo skupaj z meščani, partnerji projekta ter sodelavci mestne uprave, javnih podjetij in zavodov pripravili zeleno luč, izobesili **zastavo zelene prestolnice Evrope 2016** in odprli **Info točko.**

3. Razstava zelenih ambasadov na Krakovskem nasipu
Na **razstavi Ljubljana. Zate.** na Krakovskem nasipu smo predstavili pregled nekaterih projektov, ki so bili ključni za pridobitev naziva zelena prestolnica Evrope 2016.

4. Bristol uradno predal nagrado Ljubljani
Ljubljana je na slovesnosti v Bruslju od britanskega Bristola uradno prejela naziv evropske zelene prestolnice v letu temu.

5. V Mestnem muzeju razstava o zeleni Ljubljani
Razstava v Mestnem muzeju je bila del razstave Voda. Na razstavi smo pripravili pregled najbolj opaznih projektov, ki so bili tudi razlog, da je Ljubljana postala zelena prestolnica Evrope 2016.

6. Slovesna otvoritev Ljubljane, zelene prestolnice Evrope 2016
Marca 2016 smo v našem zelenem mestu pripravili **celodnevno dogajanje**, ki je doseglo vrhunec z večerno otvoritveno slovesnostjo Ljubljane - zelene prestolnice Evrope 2016 v Centru Stožice.

Jutro smo začeli z zajtrkom na Ljubljanskem gradu, katerega osrednja tema je bila »Odgovorni danes - solidarni s prihodnjimi generacijami.«

Zvečer je v Centru Stožice sledila še slovesna otvoritev dogajanja Ljubljane - zelene prestolnice Evrope 2016, ki jo je **v živo prenašala Televizija Slovenija** na svojem drugem programu.

7. Zeleni evropski teden
V Ljubljani se je 30. maja 2016 začel **Zeleni evropski teden »LJUBLJANA. PO MERI MLADIH.«**, vsakoletno srečanje, ki poteka pod okriljem Evropske komisije. Ob tej priložnosti je potekala tudi predstavitev pilotnega projekta Livada, ki ga v okviru mednarodnega projekta **Green Surge**

vodi Zavod Bob in katerega namen je zasnovati mestno zeleno površino za kreativno preživljanje časa mladih. **Akcija "100 supov po Ljubljani"** Suparji so se po reki podali opremljeni z razgradljivimi vrečkami in rokavicami, saj so supanje po reki združili s čiščenjem nabrežja Ljubljaničane.

Odprtje razstave svetovno znanega fotografa Sebastiaãa Salgada
V **Mestnem muzeju Ljubljana in Jakopičevi galeriji** smo odprli razstavo Genezisa fotografa svetovnega ugleda Sebastiaãa Salgada.

8. Nijmegen, zelena prestolnica Evrope 2018
Junija 2016 je bila v Ljubljani izbrana **zelena prestolnica Evrope 2018.** Ob tem je ves dan potekal pester spremljevalni program, med drugim okrogla miza »Zelena mesta - izzivi in izkušnje« ter predstavitev električnega car sharing sistema model Avant2Go.

Naslov zelene prestolnice Evrope 2018 je prejelo nizozemsko mesto Nijmegen.

9. Srečanje mreže Zero Waste Europe in Zero Waste mest
V **Kinu Šiška** smo razpravljali o pobudah za preprečevanje nastajanja odpadkov in predstavili koristi, ki jih družba brez odpadkov prinaša lokalnim skupnostim. Dogodek so organizirali **Ekologi brez meja** v sodelovanju z **organizacijo Zero Waste Europe ter Mestno občino Ljubljana.**

10. Karl Falkenberg v Mestni hiši
Prvi dan Evropskega tedna mobilnosti je Ljubljano obiskal Karl Falkenberg. **V Mestni hiši** je nastopil s predavanjem »Trajnost zdaj!«, na katerem je predstavil poročilo Evropskega političnega in strateškega centra Evropske komisije. V okviru obiska v Ljubljani je posadil spominsko drevo v Parku prijateljstva ob PST.

11. Okoljski forum mreže Eurocities
V Ljubljani je oktobra 2016 potekal **Okoljski forum mreže EUROCITIES**, ki se ga je udeležilo približno **115 strokovnjakov** s področja voda, odpadkov, energetske učinkovitosti, klimatskih sprememb, biodiverzitete, zelenih površin in kakovosti zraka.

12. Frankfurt po Frankfurtu: Berem zeleno
V knjigarni Konzorcij in v informacijski točki Točka.Zate. se je novembra 2016 odvijala 30. prodajna razstava tujih knjig Frankfurt po Frankfurtu, v središču katere so bile knjige s področja ekologije.

13. 6. Ljubljana forum
Na Ljubljanskem gradu je oktobra potekal **6. Ljubljana Forum**, letni regionalni posvet, ki združuje znanje in izkušnje upravljanja mest ter opredeljuje ključna področja, vizije in strategije prihodnjega razvoja mest.

14. Razstava »Končna postaja: morje?«
Razstava Muzeja za arhitekturo in oblikovanje, ki smo jo podprli tudi v Ljubljani - zeleni prestolnici Evrope 2016, je osvetlila ozadje problema in njegov pogubni učinek na morja, živalstvo in človeštvo.

15. Zelena noč. Zate.
S prireditvijo **»ZELENA NOČ. ZATE.«**, na kateri je nastopila skupina Perpetuum Jazzile, se je 2. januarja 2017 zaključil enoletni projekt Ljubljane - zelene prestolnice Evrope 2016. »Ljubljana bo tudi v prihodnje nadaljevala svojo pot po načelih trajnostnega razvoja.« je poudarila podžupanja Tjaša Ficko.

GOSPA, VEČ KOT STE GOVORILI, BOLJ STE MI BILI VŠEČ!

Simona Berden

Simona Berden je kot članica ožje delovne skupine projekta Zelena prestolnica Evrope veliko časa preživela s tujimi delegacijami, ki so v Ljubljano prišle spoznavat naše dosežke in izmenjavat dobre prakse na različnih okoljskih področjih. Predstavljala jim je zelene projekte ter jim skušala pokazati, kako v Ljubljani živimo in dihamo zeleno prestolnico. Vedno nasmejana Simona je obiskovalce očarala z neprecenljivimi nasveti in izkušnjami iz prve roke.

Obisk iz Brazilije

Spomnim se obiska delegacije iz **brasilskega glavnega mesta** le dan pred 1. majem, ko so v Ljubljani zaključili študijski obisk po izbranih evropskih mestih. Z mlajšima predstavnikoma Ministrstva za mesta in Ministrstva za okolje smo našli številne skupne teme. Tudi po uradnem delu smo se družili in našli dodatno skupno točko - ob čudovito toplem in sončnem dnevu smo si ob Ljubljani privoščili degustacijo piva iz različnih lokalnih pivovariv.

Japonci v Ljubljani samo za vikend

Nekega vročega julijskega popoldneva sem se v petek popoldne srečala s petimi študenti iz japonske Univerze Tsukuba, ki delajo na konceptu ekomesta. Razprava je bila živahna in zanimiva, kot se za študente spodobi. Ko sem jih vprašala, kdaj se vračajo oz. kakšne ogledke imajo predvidene zunaj Ljubljane ali Slovenije, me je presenetil odgovor, da so prišli obiskat

le Ljubljano čez vikend. Predvidevam, da je bila pot naporna, a koristna, saj so mi navdušeno zatrjevali, da bodo poskušali nekatere naše ideje prenesti domov.

Indijci navdušeni

Največ predstavitev o Ljubljani kot zeleni prestolnici Evrope pa sem imela za indijske državnne uradnike, ki so se izobraževali v Mednarodnem centru za promocijo podjetij v Ljubljani. Vse skupine so bile zelo radovedne in velikokrat nam je tudi zmanjkalo časa za vse odgovore na vprašanja, ki so bila včasih zelo nenavadna. Navadila sem se tudi, da so se udeleženci želeli fotografirati z mano in čez čas sem se začela počutiti kot nekakšna »hollywoodska« diva. Na koncu ene od predstavitev, seveda po obveznem fotografiranju, sem opazila udeleženca, ki je potrpežljivo čakal na pogovor. Ko sva ostala sama, mi je v »indijski« angleščini povedal:

»Gospa, več kot ste govorili, bolj ste mi bili všeč! Priznam, da tako lepega komplimenta že dolgo nisem dobila. Zahvalila sem se mu za prijazne besede, seveda sva se skupaj še fotografirala in vsak je šel na svojo stran.

S temi drobnimi primeri sem želela pokazati, da je Ljubljana zanimivo in napredno mesto

ne zgolj v Evropi, temveč tudi širše, in da postaja vedno bolj mednarodno prepoznavna. Ne morem in ne smem pa zanemariti pomena prijaznosti in toplih osebnih stikov, saj se lahko veliko naučimo drug od drugega tudi na področju osebnostne rasti. Še en dokaz, da je majhnost Ljubljane in Slovenije zgolj v glavah.

IZJAVE

Ali taka nagrada res šteje? Mislim, da šteje. Ne le, da nagrada pomeni priznanje na evropski ravni, ampak je tudi spodbuda in motivacija za nadaljnje delo. Lahko pritegne državljane, da si upajo razmišljati še dlje.

Violeta Bulc, evropska komisarka za mobilnost in promet

Vsi Evropejci so ponosni na svoje mesto, le redki pa se lahko ponašajo s tem, da živijo v zeleni prestolnici. Evropska komisija spodbuja ukrepe mest na poti k bolj zdravemu okolju in Ljubljana je pri izvajanju teh ukrepov uspešna.

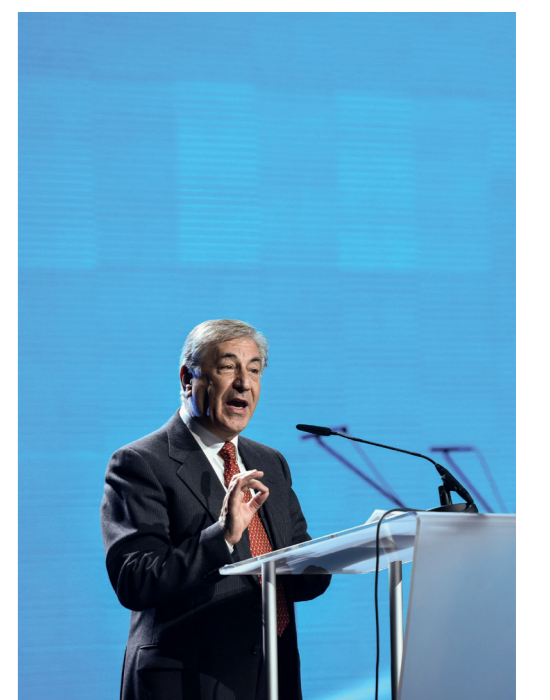
Karmenu Vella, evropski komisar za okolje, pomorstvo in ribištvo

Alma Kochavy Pobudnica Odprte kuhne

Ob slovesni otvoritvi Ljubljane - zelene prestolnice Evrope 2016 se je predstavila tudi Odprta kuhna. Bil je velik izziv, saj se je Odprta kuhna s Pogačarjevega trga prvič preselila na drugo lokacijo. V Stožicah se je predstavilo 13 ljubljanskih restavracij in 3 ponudniki vin. Rdeča nit pogostitve po otvoritveni slovesnosti so bile slovenske jedi, pripravljene iz lokalnih in ekoloških sestavin.

»V čast nam je bilo, da smo bili povabljeni k sodelovanju na prireditvi ob predaji naslova zelena prestolnica Evrope Ljubljani. Tudi naša ekipa je pri ustvarjanju projekta Odprta kuhna zavezana skrbi za okolje in sodelovanje na tem dogodku je bilo za nas potrditev, da delamo v pravi smeri. Tudi po izteku leta 2016 vztrajamo pri skrbi za okolje in trajnostnem načinu delovanja.

V letošnji sezoni tako **še zmanjšujemo količino odpadkov, naše ponudnike spodbujamo k uporabi povratne ali biorazgradljive embalaže, ločujemo odpadke** in na koncu dogodka preostale hrane ne zavržemo, temveč **jo doniramo ljudem v stiski. K recikliranju pozivamo tudi obiskovalce** in z veseljem priskočimo na pomoč z nasvetom o pravilnem ločevanju. Naše obiskovalce tudi vabimo, da **Odprto kuhno obiščejo z javnim prevozom LPP, s kolesom ali peš.**« - Alma

PODATKI DOGODKI

70.000

gledalcev si je na TV Slovenija ogledalo televizijski prenos in ponovitev prireditve Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016

2.000

ljudi je prišlo na prireditev 10. marca 2016 v Stožice

50

predstavitev projekta smo izvedli v tujini

37.000

fotografij smo posneli v okviru dogodkov in aktivnosti zelene prestolnice

1.500

brezplačnih dogodkov smo za obiskovalce organizirali v veliki mestni družini

TOČKA. ZATE.

Naslov zelena prestolnica Evrope 2016 smo v informacijski točki Točka. Zate. obeležili s **celoletnim programom**, ki je bil razdeljen na **dvanajst tematskih mesecev**. **Točka.Zate**. je stala pred Mestno hišo, v njej je vse leto potekal **brezplačen program**, namenjen različnim ciljnim skupinam.

Pri izvedbi programa je poleg **koordinatorjev posameznega meseca** sodelovalo nad **300 deležnikov**: vseh 17 četrtnih skupnosti, vrtci, osnovne in srednje šole, fakultete, nevladne organizacije, mladinske organizacije, taborniki, naša javna podjetja in zavodi, turistične

organizacije, kmetije, hoteli, razna društva, inštituti, muzeji, Botanični vrt, majhna in velika zasebna podjetja. Program je vseboval različne aktivnosti, od predavanj, okroglih miz, strokovnih svetovanj, novinarskih konferenc, najrazličnejših predstavitev in razstav, lutkovnih predstav za otroke, raznovrstnih ustvarjalnih delavnic, izmenjave igrač, strokovnih tematskih vodenj pa vse do kmečke tržnice z lokalnimi pridelki, kulturnih nastopov in še marsičesa.

Res je bil **pester in izjemen. Srčna hvala vsem, ki so vložili svoj čas, energijo in znanje.**

ZDI SE MI, DA PRAV VSAK MEŠČAN S PONOSOM POVE, DA JE BILA LJUBLJANA ZELENA PRESTOLNICA EVROPE 2016!

Nasmejani, polni podatkov in informacij so vas vsak dan v letu 2016 pričakali v Točki. Zate. Tri izmed 11 študentov, ki danes zagotovo najbolj pogrešajo paviljona pred Mestno hišo, smo povprašali o njihovi najbolj zabavni izkušnji v času dela v informacijski točki.

Branka Lučić: Kot najbolj zabavna se mi je v spomin vtisnila izkušnja s turistoma iz Nairobi, Kenije, ki sta prišla v Evropo z namenom, da se preselita. Kot turista sta obiskala številne prestolnice, v njun ožji izbor pa sta se uvrstili Ljubljana in Lizbona. Nad Ljubljano sta bila navdušena predvsem zaradi njene majhnosti in prijaznosti, vseh pa jima je bila tudi kot zelo čisto mesto ter zaradi prijaznih meščanov in topline, ki sta jo, kot pravita, v mestu takoj začutila.

Katja Bricman: Izkušnja je bilo toliko, da se sploh ne bi mogla odločiti, katera je bila najbolj zabavna. Odzivni ljudi pa so bili različni. Marsikdo ni vedel, da je stvar namenjena v prvi vrsti domačinom, in ne zgolj turistom. Ko so to ugotovili, so večinoma pohvalili celoten projekt in pokazali navdušenje nad dejstvi, zaradi katerih je Ljubljana prejela ta prestižni naziv.

Kristian Schulz: Najbolj sem si zapomnil izkušnjo ob delavnici, ki jo je v sklopu teme »trajnostni turizem« pripravila Druga violina, otroci z motnjami v duševnem razvoju. Na zelo zabaven in prikupen način so pripravili predstavitev o projektu, predstavili svoje delovanje na področju trajnostnega turizma in gostinstva ter dokazali, da lahko vsi naredimo veliko za trajnostni razvoj tako družbe kot turizma in okolja.

Dvanajst mesecev

DVANAJST OSREDNJIH TEM

Januar

Pametno ravnanje z odpadki

Februar

Lokalna samooskrba

Marec

Odgovorno ravnanje z vodo

April

Kakovost zvočnega okolja

Maj

Zelene površine

Junij

Energetska učinkovitost

Julij

Biotska raznovrstnost in čebele

Avgust

Trajnostni turizem

September

Trajnostna mobilnost in skrb za kakovost zraka

Oktober

Les - neprecenljivi dar narave

November

Prilaganje podnebnim spremembam

December

Ekoinovacije, zelena delovna mesta ter trajnostno lokalno upravljanje

Skoraj vsak dan grem mimo Mestnega trga na fakulteto. Moram priznati, da čutim veliko praznino, ko pomislim, da je lani tu stala Točka. Zate, ki je v vsem tem času postala moj drugi dom. Ogromno časa sem preživela v njej. Na projekt, ekipo in samo delo sem se čustveno navezala, tako da si upam trditi, da bodo občutki ostali še dolgo, lep spomin na to pa za vedno.

»Med delom na Točki. Zate. sem spoznala veliko zanimivih in ambicioznih ljudi, ki se ukvarjajo z najrazličnejšimi zelenimi projekti.

Če bi me o Ljubljani vprašali pred začetkom dela za zelena prestolnico Evrope, bi rekel najlepše mesto na svetu in se tudi nič ne bi zmotil. Ampak zdaj pa je prva asociacija zelena, zelena in še enkrat zelena Ljubljana. Takšen razvoj, kot ga je Ljubljana pokazala v malo več kot zadnjem desetletju, in tudi vizija, ki jo ima mesto za naprej, je lahko za vzor vsem mestom na svetu.

PODATKI INFO TOČKA

619

organiziranih brezplačnih dogodkov na Točki.Zate.

33.800

obiskovalcev Točke.Zate.

318

različnih posameznikov in partnerjev, s katerimi smo skupaj pripravljali program

360

dni v letu je bila Točka.Zate odprta

V SREDIŠČE MESTA SMO PRINESLI NARAVO

Dr. Jože Bavcon

Gospoda Jožeta Bavcona boste ob obisku Botaničnega vrta v Ljubljani zagotovo srečali nekje med drevesi in rastlinami. Ko vas popelje skozi vrt, se zdi, da se z rastlinami pogovarja, one pa mu vsvo hvaležnost za dnevno skrb kažejo s čudovitimi cvetovi in dobrim uspevanjem. V času projekta Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016 je dr. Bavcon skrbel za zeleno podobo informacijske točke, saj je vsak mesec s posebno pazljivostjo izbral rastline, ki so si jih obiskovalci z zanimanjem ogledovali.

Kako ste izbirali rastline za Točko. Zate.?

Na osnovi avtohtonosti in okoljskih zahtev. Kar pomeni, da smo za zelena steno izbrali tiste rastlinske vrste, ki naravno rastejo v Sloveniji (so avtohtone slovenske rastlinske vrste), ki je bila bolj izpostavljena soncu, smo izbrali rastlinske vrste, značilne za Kras, saj vzdržijo močno sonce in sušo. Na severnem delu stene pa so bile senčne rastline, te bolje uspevajo v senci in imajo rade malo več vlage.

za vzdrževanje. So lahko prenesle delno pomanjkanje vode in niso bile potrebne redne skrbi. Za južno steno, ki je bila bolj izpostavljena soncu, smo izbrali rastlinske vrste, značilne za Kras, saj vzdržijo močno sonce in sušo. Na severnem delu stene pa so bile senčne rastline, te bolje uspevajo v senci in imajo rade malo več vlage.

Tukaj so vroči dnevi. Katere rastline naj izberejo Ljubljančanke in Ljubljančani za svoje vrtove oziroma balkone.

Pri izbiri rastlin obstajata dve možnosti, in sicer lahko izberemo tradicionalne rastline, ki so jih gojili že v preteklosti. To so rastline, ki so bile vnesene v hortikulturo iz drugih predelov sveta (Afrike, Amerike, Azije). Taki primeri so pelargonije, roženkravt, viseče pelargonije. Vse te rastline sonca so vzdržljive in pri nas ni nobene nevarnosti, da bi postale invazivne. Na vzhodnih in severnih legah lepo uspevajo fukseji in gomoljaste begonije. Viseči nageljni so tudi lepi, ne najbolj soncu izpostavljenih legah, čeprav prenesejo tudi sonce. Druga možnost je uporaba naših avtohtonih rastlin, ki so nekoliko težje dosegljive, saj jih v običajnih vrtnih centrih le redko lahko kupimo. Glede na trajnostni razvoj je smiselna uporaba trajnic, ker z njimi dolgoročno največ privarčujemo in imamo lepo razrast tako na balkonih kot v vrtovih.

»Na zeleni steni informacijske točke smo zasadili kar 24 različnih rastlin. Rastline so si mimoidoči z zanimanjem ogledovali in veliko spraševali o posameznih rastlinskih vrstah, njihovi vzgoji in uporabi. Predvsem so bili navdušeni tuji obiskovalci, saj so

bile na zeleni steni predstavljene rastlinske vrste, ki rastejo v Sloveniji. S tem smo pokazali bogato pestrost naše dežele.»

Dr. Jože Bavcon je vodja Botaničnega vrta Univerze v Ljubljani in priznan botanik, ki se zavzema za promocijo ter varovanje avtohtone slovenske flore. Je avtor številnih publikacij, v katerih bralcu na zanimiv način približa lepote rastlin in jih primerja za zakladi pred domačim pragom. Našo domačo floro in Botanični vrt uspešno zastopa v združenju Botanic Gardens Conservation International.

Janez Škrabec, direktor podjetja Riko, d.o.o.

Izkušnja Ljubljane. Svetovljanski pridi in živahen utrip. Butično ukrojena in dimenzijah in razkošno pestra v ponudbah. Prijazna do stanovalcev in gostoljubna do obiskovalcev. In zelena v vseh ozirih. V vrednotah, ki trajnostno oblikujejo, in v odločitvah, ki izboljšujejo. V podjetju Riko pripadno in dejavno sledimo trajnostnim konceptom tako v svoji inženiriški dejavnosti kot tudi v konceptih lesene prefabricirane gradnje. Prav zato smo se z veseljem in s ponosom pridružili svoji Ljubljani pri enoletnem praznovanju njenih zelenih vrednot ob prejetju titule zelena prestolnica Evrope 2016. Leseni paviljon, ki smo ga v Riku postavili v njenem jedru, nosi podpis skupnih prepračan in prizadevanj za zelena naravnost v vseh ozirih.

Izjava Mermal

»Ocenili smo, da je fenomen zelene prestolnice Evrope v prizadevanju, da je v konkurenci številnih zvenecih imen evropskih mest in prestolnic zmagal drzen, trajnostno naravnan projekt naše Ljubljane. Vsem skupaj nam daje zagotovilo, da je zasnovan trajnostno in dolgoročno v korist boljših pogojev za življenje vseh meščanov in prihodnjih generacij. Ljubljana je bila s projektom izpostavljena v ključnih evropskih temah leta 2016 in je s tem okrepila svoj položaj središčne točke mednarodnega prostora srečevanja ljudi v mnogo večjem obsegu kot kadarkoli prej.«

Kje je danes Točka. Zate.?

Informacijsko točko smo po izteku projekta preselili v **Bike Park Podutik**. Ta je namenjen prav vsem ljubiteljem gorskega kolesarjenja - začetnikom in izkušenim kolesarjem. Prav tako pa služi tudi kot odlično izhodišče za kolesarske izlete na Kloubuk, Toško čelo, Katarino in celotno Polhograjsko hribovje.

Anketa med prebivalci Ljubljane

Lepo je videti, da se v Ljubljani stvari razvijajo v pravo smer. Ponosno našo prestolnico razkažem tujcem, ki so navdušeni nad urejenim mestom. Ki pa je tudi zelo čisto! Bravo. Špela

Bravo, prestolnica, ki postavlja prave stvari na prednostno pozicijo, čeprav to ni lahko (vedno). Živa (Pravična trgovina, Zadruga Buna)

Vseh mi je projekt Zelena prestolnica! Spremljala bom prireditve, akcije ... celo leto 2016. Mojca

Delavnice se mi zdijo zanimive in so poučna izkušnja. Erik

Ljubljana, prikradla si se nam v srce

Lepo je prebrati izjave, kot so spodnje. Prav vsi obiskovalci, ki so zapisali svoje občutke v knjigo vtisov, so si bili enotni. Ljubljana je res čudovito mesto!

Ljubljana, že veliko časa nazaj si nam ukrala srce. Čestitke ob prejemu naziva Zelena prestolnica! Si prvi vzor, kako živeti in ohranjati plane. Hvala lepa, Robin, U.S.A., 18. 1. 2016

Odlična info točka. Vseh se nama vse vaše iniciative - tudi v Novi Zelandiji se lahko učimo od vas. Ljubljana je prelepa. Emma & Peter, 11. 4. 2016

Želim si, da bi bila vsa mesta na svetu tako zelena kot Ljubljana. Zelene pozdrave iz Azerbajdžana. 29. 4. 2016

Res je lepo biti zelena prestolnica. Prihajam iz bližine Bristol, zelene prestolnice 2015. Izgleda, da je Ljubljana ta naziv res najboljše unovčila. Suki, 3. 6. 2016

NOVICE

1. Priročnik za organizacijo dogodkov po trajnostnih načelih

V Mestni občini Ljubljana smo sestavili izjavo o zavezah za organizacijo dogodkov v sklopu zelene prestolnice Evrope 2016, prav tako pa tudi Priročnik za organizacijo dogodkov po trajnostnih načelih. Vse dogodka si namreč želimo izpeljati v skladu z načeli trajnostnega razvoja. Vemo, da je vsak začetek težak, in da uvajanje trajnostnih praks lahko traja nekaj časa. Zavedamo se tudi, da je za vse nas velik izziv

ohranjanje začetnega zagona. Ker pa si želimo, da bi vsi dogodki v vedno večjem obsegu temeljili na načelih trajnostnega razvoja, vas pozivamo, da se nam na poti uresničevanja tega cilja pridružite.

2. Točka. Zate. je osvojila prestižno nagrado Conventa best Event Award 2016

Informacijska točka Točka.Zate, ki je v preteklem letu obiskovalce sprejemala pred Mestno hišo, je osvojila prestižno nagrado Conventa

Best Event Award 2016 v kategoriji komunikacije podjetij s porabniki (B2C). Projekt se je v mednarodni natečaj, ki sicer poteka vsako leto pred začetkom mednarodne poslovne borze Conventa, uvrstil na pobudo Turizma Ljubljana, ki je soorganizator borze že od samega začetka.

3. Naše srce je bilo za Ljubljano

V želji, da bi Ljubljana zares intenzivno doživela svoje mesto kot zelena prestolnico, smo pripravili

posebno instalacijo. Z začetkom zelenega leta smo tako pred Mestno hišo postavili veliko srce. Instalacija je s posebnim stetoskopom omogočala snemanje srčnega utripa in se po ritmu utripa obarvala zeleno. Izmerili smo skoraj 1.000 srčnih utripov, iz katerih smo nato posneli najbolj srčno himno. Ljubljančanke, Ljubljančani in obiskovalci so tako postali del skupne zelene zgodbe.

Javno podjetje Snaga je januarja tudi v okviru programa Točke. Zate. meščane ozaveščalo o preudarnem ravnanju z odpadki. Na fotografiji mimoidoče opozarjajo na prevelike količine zavržene hrane in svetujejo, kako pametno nakupovati in pravilno hraniti živila. (foto: Doris Kordić)

Vzgojiteljice in otroci Vrtca Jelka so se v prostorih Točke. Zate. pogosto družili in ustvarjali v znamenju vsakokratne mesečne teme. Na fotografiji ustvarjajo iz odpadnega materiala. (foto: Doris Kordić)

Februar je bil posvečen lokalni samooskrbi, zato so v Točki. Zate. potekale tudi svetovalne urice za meščane. Na fotografiji Jerneja Jošar svetuje, kako do lastnega vrtnička po načelih ekološkega vrtnarjenja. (foto: Doris Kordić)

Sodelavke Mestne knjižnice Ljubljana so predšolskim otrokom pokazale, kako primerno ravnamo s knjigami, kakšno lepilo potrebujemo, če so poškodovane, in kako jih popravljamo, da si jih lahko spet izposodimo in jih ponovno prebiramo. Otroci so z veseljem pomagali. (foto: Tamara Hožjan)

Najmlajše je na Točki. Zate. obiskal Dr. Eko in jim s pomočjo lutk na hudomušen način prikazal, kako skrbimo za svoje okolje. (foto: Doris Kordić)

Svetovalci Energetike Ljubljana so bili junija in obiskovalcem na voljo za individualno svetovanje na Točki. Zate. glede izbire primerne ogrevalnega sistema. Večkrat so se jim pridružili tudi svetovalci mreže ENSVET. (foto: Doris Kordić)

Julija smo pozornost namenili biotski raznovrstnosti in čebelarstvu. Obiskovalci so na predavanjih spoznali prizadevanja na področju urbanega čebelarjenja v Ljubljani. (foto: Doris Kordić)

Člani Slovenskega društva za proučevanje in varstvo netopirjev so obiskovalce seznanili z zanimivostmi o netopirjih in jim pomagali izdelati netopirnice, ki so jih lahko odnesli domov. (foto: Nina Uršič)

Podoba Točke. Zate. je bila marca v znamenju osrednje teme meseca - vode. (foto: Nuša Krajnc)

Javno podjetje Vodovod-Kanalizacija je obiskovalcem pred Točko. Zate. predstavilo svoj navdse zanimiv voznik park. (foto: Doris Kordić)

Javno podjetje Vodovod-Kanalizacija je obiskovalce Točke. Zate. seznanjalo, od kod priteče voda do pip, in kam odteče, ko jo uporabimo, ter jih ozaveščalo, kako pomembno je pitje vode iz pipe. (foto: Doris Kordić)

Dijaki Gimnazije Poljane so predstavili projekt Voda, člani Šolske impro lige pa so pripravili improvizacijo na temo vode. (foto: Doris Kordić)

Na stojnicah Herpetološkega društva Slovenije pred Točko. Zate. so lahko obiskovalci izvedeli marsikaj zanimivega o dvoživkah in plazilcih, ki živijo pri nas. (foto: Nina Uršič)

Avgusta so se pred Točko. Zate. v okviru promocije trajnostnega turizma predstavile različne slovenske trajnostne točke in slovenska rokodelska obrt. (foto: Doris Kordić)

Z različnimi tematskimi delavnicami so lahko obiskovalci na privlačen način spoznavali različne slovenske trajnostne točke in slovenska rokodelska obrt. (foto: Doris Kordić)

Septembra smo teden evropske mobilnosti razširili kar na ves mesec in vsebino programa Točke. Zate. zastavili v znamenju trajnostne mobilnosti in skrbi za kakovost zraka. (foto: Doris Kordić)

V okviru predstavitve Četrtna skupnosti Šmarna gora so se lahko obiskovalci naučili, kako pripraviti domače sirupe iz zelišč. (foto: Doris Kordić)

Priradoslovni muzej Slovenije je program Točke. Zate. enkrat mesečno popestril z različnimi delavnicami in igrami, ki so se navezovale na vsakomesečno trajnostno tematiko. (foto: Doris Kordić)

Mini kolesarski festival 2016 se je v sodelovanju MOL z nizozemskim veleposlaništvom in številnimi drugimi organizacijami odvil tudi pred Točko. Zate. (foto: Doris Kordić)

Irena Šinkovec, kustosinja Mestnega muzeja Ljubljana za prazgodovino, je v Točki. Zate. predstavila najstarejše leseno kolo na svetu in skrivnosti njegovega restavriranja. (foto: Doris Kordić)

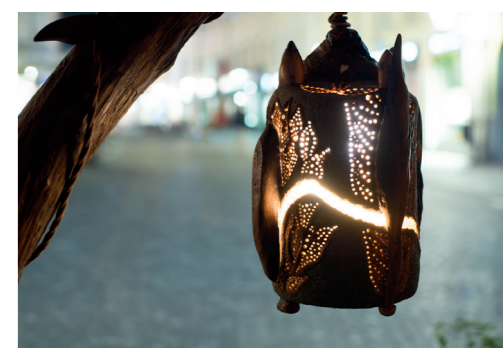
Četrtna skupnost Bežigrad je ob tednu športa, ki je v Ljubljani potekal od 5. do 10. septembra, pred Točko. Zate. predstavila športna društva, ki delujejo za Bežigradom, in obiskovalce ozaveščala o pomenu gibanja za zdravje vseh generacij. (foto: Doris Kordić)

Mobilni servis koles Pravi kolesar je pred Točko. Zate. septembra izvajal brezplačne preglede in manjša popravila koles. (foto: Doris Kordić)

Gledališko predstavo »Detektiv in zmaj – gledališče LPP v mestu«, ki se tematsko dotika onesnaževanja okolja in kako se mu izogniti, so na trgu pred Točko. Zate. večkrat odigrali vozniki Ljubljanskega potniškega prometa. (foto: Doris Kordić)

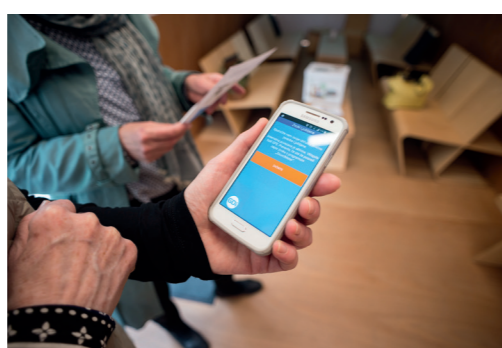
Razstava lesenih svetil in okvirjev Javorja Škerlja Vogelnika je prikazala njegovo linijo umetnin, izdelanih iz naplavljenega in recikliranega lesa, ter polepšala in osvetlila prostore naše informacijske točke v oktobru, ko smo se posvetili lesu. (foto: Doris Kordić)

Aprila smo posvečali pozornost kakovosti zvočnega okolja in v Točko. Zate. umestili Zvočno postajo Ljubljana. S to interaktivno instalacijo so si lahko obiskovalci na velikem samostojem ekranu z dotikom na posamezne slike ogledali tematske vsebine na temo zvoka in hrupa. (foto: Doris Kordić)

Osnovna šola Vič se je v Točki. Zate. predstavila z razstavo nenavadnih glasbil »Zvočni park«, ki so jih učenci izbirnega predmeta pod mentorstvom učiteljev sami izdelali. Ropotuljo, ki so jo poimenovali »viška ropotulja«, so izdelali s 1480 kroglicami iz bombic za nalivna peresa, ki so jih zbirali več mesecev. (foto: Doris Kordić)

Nacionalni inštitut za javno zdravje je v sklopu projekta »Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016« med prebivalci izvedel anketo o njihovem doživljanju zvočnega okolja v Ljubljani. Anketo so med drugim izvajali na Točki. Zate. tudi s pomočjo aplikacije »Zvoki Ljubljane« za pametne telefone. (foto: Doris Kordić)

Na toplo pomladno soboto je pred Točko. Zate. potekala živahna predstavitev trajnostnih rešitev za vsakdanje bolj »zeleno« življenje s strani nevladnih organizacij pod vodstvom Smetumeta. (foto: Doris Kordić)

Udeleženci vodenega sprehoda so pod vodstvom Roberta Brusa z Biotehniške fakultete spoznali nekatera najznamenitejša drevesa v mestnem središču, izvedeli, katere so najpogostejše drevesne vrste, kdaj in s kakšnim namenom so bila drevesa zasajena ... (foto: Doris Kordić)

Klavdija Jarc je po uspešno zaključeni kampanji Kickstarter predstavila svoj prilagodljiv kos pohištva Stolček (Woodieful chair). (foto: Doris Kordić)

Pridružili smo se prav posebni akciji #PCseVrača! socialnega podjetja Zavod TIP&TAP. V okviru Točke. Zate. in na treh lokacijah Snage smo zbirali rabljene računalnike, ki jih je podjetje TIP&TAP očistilo, obnovilo in ponovno namestilo na prodajne police. (foto: Doris Kordić)

Andrej Peršin v centru Ljubljane prideluje zelenjavo, ki jo s tradicionalno trnovsko cizo vozi prodajat na osrednjo ljubljansko tržnico. Tako je svoj lokalni pridelek v sodelovanju s Četrtno skupnost Trnovo ponudil pred Točko. Zate. (foto: Doris Kordić)

Vseh 17 četrtinskih skupnosti se je v času svojega tritedenskega zelenega ambasadorstva predstavilo tudi v okviru programa Točke. Zate. Četrtna skupnost Moste je kljub kislemu vremenu z vsem srcem izvedla svojo predstavitev. (foto: Doris Kordić)

V mesecu maju, ki je bil posvečen zelenim površinam, ste se lahko v okviru programa Točke. Zate. pridružili Snaginemu arboristu na sprehodu po središču Ljubljane in si ogledali primere dobrih in slabih praks skrbi za drevesa. (foto: Nina Uršič)

Kolesarsko društvo Rajd je v Točki. Zate. obiskovalcem predstavilo, kako je potekala preureditev degradiranega območja karnolnoma Podutik v park za gorske kolesarje. (foto: Doris Kordić)

Junija smo se pod okriljem Energetike Ljubljana posvečali energetski učinkovitosti, mesec pa smo začeli napolnjeni s plesno energijo uvodnega dogodka, ki smo ga poimenovali »Ples je energija - bivanju dajemo utrip«. (foto: Doris Kordić)

Novembra se v Ljubljani že tradicionalno odvije prodajna razstava tujih knjig Frankfurt po Frankfurtu. V sodelovanju z Mladinsko knjigo smo v Točki. Zate. predstavili knjige s področja ekologije. (foto: Doris Kordić)

Energetika Ljubljana je v novembru, mesecu prilagajanja podnebnim spremembam, ob vseh energetskih svetovanjih obiskovalce seznanjala tudi z vozili na metan. (foto: Doris Kordić)

Dijaki Srednje šole tehniških strok Šiška so predstavili okolijske dejavnosti na njihovi šoli, v okviru katerih so izdelali električni avtomobilček »Brihtna kanta«, mehatronski sistem za ločevanje odpadkov in električno kolo. (foto: Doris Kordić)

Za novoletno okrasitev prostorov in smrečic informacijske točke so v začetku decembra poskrbeli otroci Vrtca Pedenjped in v okviru Točke. Zate. s svojimi vzgojiteljicami, ki so okraske z njihovo pomočjo tudi izdelali. (foto: Doris Kordić)

MESTO ŽIVI V SOŽITJU Z NARAVNIM OKOLJEM

V Viziji Ljubljane 2025 smo zapisali cilj, da bo Ljubljana postala sonaravno mesto, pri čemer mesto živi v sožitju s svojim naravnim okoljem.

Z namenom, da nenehno izboljšujemo življenjsko okolje prebivalcev Mestne občine Ljubljana, sprejemamo ambiciozne in smele strategije, ki jih udeležujemo z izvedbo številnih ukrepov oz. projektov. Z uvajanjem okoljskih standardov in naše poslovanje postajamo zgled trajnostnega

delovanja in poslovanja v občini.

Varstvo okolja pa niso le aktivnosti mestne uprave in njenih javnih zavodov in podjetij, ampak se začne že pri slehernem posamezniku. Želimo si čim več okoljevarstveno ozaveščenih posameznikov in skupin, ki bodo s svojimi ravnanji dopolnjevali naše delo in aktivno prispevali k ohranjanju okolja in narave tudi za prihodnje rodove.

NOVICE NARAVA

1. Grajski vinograd v Ljubljani

Ne le za zgodovino Ljubljane, tudi za celotno Slovenijo pomeni začetek rasti vinograda pomembno dejanje. Ljubljana je kot glavno mesto države za svoje meščane in meščanke, državljanke in državljanke ter vse, ki v vedno večjem številu obiskujejo naše mesto, dobila nov sodoben vinograd, ki vsakemu obiskovalcu sporoča, da je v deželi vinogradniške in vinarske kulture z bogato kulturno dediščino in vrhunskimi sodobnimi dosežki na tem področju gospodarstva ter ljudskega znanja.

2. 100 lip za 110 let

Semenarna Ljubljana je za svojih 110 let Ljubljani – zeleni prestolnici Evrope podarila **110 lip**. Prvo lipo sta posadila direktor Semenarne in ljubljanski župan, vse druge pa bomo ob Poti spominov in tovarštva posadili v naslednjih štirih letih.

3. Ljubljana, zemlji prijazna občina

Mestna občina Ljubljana je že petič zapored prejela naziv planetu Zemlja prijazna občina.

4. Medoviti vrt na Grbi

V sodelovanju z **Zavodom Eneja**, socialnim podjetjem, smo v letu 2016 postavili Medoviti vrt v sklopu **Javnega sadovnjaka na Grbi**. Namenjen je prebivalcem, naključnim mimoidočim, prostovoljcem, skupinam predšolskih otrok, družinam, vzgojno-izobraževalnim organizacijam.

5. Pomagajmo čebelici

Nadaljevali smo s projektom Pomagajmo čebelici: ocvetličimo okna in balkone, ki je plod sodelovanja Mestne občine Ljubljana in BTC. Pri projektu je dan poudarek ozaveščanju in spodbujanju prebivalcev Ljubljane, da sadijo na svojih balkonih medovite rastline, ki nudijo čebelam v mestni paši v času, ko ni drugih paš.

6. Človek, čuvaj svoje mesto

Nadaljevali smo z družbeno odgovorno kampanjo »Človek, čuvaj svoje mesto.«, s katero opozarjamo na nesprejemljivost vandalizma in poudarjamo pomen spoštovanja našega skupnega javnega prostora. V središču pozornosti je bilo opozarjanje na pobiranje pasjih iztrebkov in odmetavanje žvečilnih gumijev v koš. Z akcijo seveda nadaljujemo tudi letos.

7. Projekt Livada

Nekdaj zapuščeno zemljišče smo z mladimi spremenili v pravi učni laboratorij, kar je tudi bil cilj mednarodnega projekta Green Surge, v okviru katerega je nastajala LIVADA. Cilj projekta je bil, da se **skupaj z relevantnimi deležniki izdela model inovativnega načrtovanja in uvajanja večnamenske zelene infrastrukture mesta**. Z razvojem urbane zelene infrastrukture na LIVADI smo v obdobju do leta 2017 raziskovali in izvedli prakso socialno vključujočega načrtovanja, vzpostavitev in upravljanja javnega zelenega mestnega prostora skupaj z mladimi kot ranljivo skupino družbe.

8. Njihov dom nima hišne številke - prostoživeče rastline in živali na ljubljanskem V Mestni hiši so si obiskovalci lahko ogledali fotografsko razstavo »Njihov dom nima hišne

številke - prostoživeče rastline in živali na ljubljanskem«, na kateri so bile predstavljene redke in ogrožene rastlinske in živalske vrste ter njihovi habitati. V ta namen smo izdali tudi knjižico z istim naslovom, ki je nastala z namenom, da prebivalce glavnega mesta in njegove obiskovalce ponovno spomnimo, da smo ljudje z naravo tesno povezani in da brez nje ne moremo preživeti.

9. Zaključena druga faza urejanja mestnega parka Rakova Jelša

Projekt urejanja mestnega parka Rakova Jelša se je začel leta 2014. Nova ureditev pa dodatno vključuje **parkovno površino s prostori za piknik**, ki je tudi vstopna točka v Krajinski park Ljubljansko barje, **javni sadovnjak s skoraj stotimi različnimi sadnimi drevesi in več kot 300 novimi vrčki**, ki jih postopoma oddajamo. Možnost urejenega urbanega samooskrbnega kmetijstva/vrčičkov v neposredni bližini mestnega središča pomeni za mesto reinterpretacijo uporabe barjanskega prostora na pragu mesta.

10. Drevored prijateljstva

Mestna občina Ljubljana in Belinka sta z otvoritvijo Drevoreda prijateljstva spomnili na pomembni vrednoti prijateljstva in skrbnega odnosa do narave. V novozasajenem drevoredu je 30 dreves, od katerih je vsako posvečeno prav posebni osebi. Zadnje, 31. drevo pa smo zasadili v znak prijateljstva med Belinko in Mestno občino Ljubljana.

11. Ureditev urbanega sadovnjaka in obnova otroškega igrišča v Savskem naselju Ureditev urbanega sadovnjaka in obnova otroškega igrišča med Linhartovo, Savsko in Mislejevo ulico je del širšega projekta oživitve Savskega naselja. Prenova in oživitve območja

okrog Savskega hriba zajema košarkarsko in otroško igrišče, hrib nad zakloniščem ter nekaj zelenic. Skupaj z društvom ProstoRož, otroki in mladimi iz šole, vrtca in rehabilitacijskega centra je bil pripravljen načrt ureditve sadovnjaka in obnove otroškega igrišča, ki je bil zasnovan v šestdesetih letih prejšnjega stoletja ob nastanku soseske.

12. Gozdna učilnica za slepe in slabovidne v Tivoliju

Gozdna učilnica, ki omogoča dostopnost do vsebin tudi za slepe in slabovidne, je umeščena na gozdni rob, z jugovzhodno stranjo pa se odpira proti notranjosti mestnega parka. Nudi zadrževanje pod krošnjami dreves in opazovanje dogajanja v parku.

13. Lesena brv čez mali graben

Stara kombinirana jekleno-lesena brv je zamenjana z novo leseno konstrukcijo. Brv, ki je namenjena pešcem in kolesarjem, izpolnjuje najvišje varnostne standarde in pogoje varstva pred poplavamami. Ljubljana, lanska zelena prestolnica Evrope, tako nadaljuje pot trajnostnega razvoja, prijaznega tako meščankam in meščanom kot tudi našemu okolju.

14. Akcija za lepšo Ljubljano

Sodelavci velike mestne družine smo že v letu 2015 na območjih, ki jih je najbolj prizadel žled, zasadili 12.089 novih dreves in pogozdili več kot 1,5 hektara gozdišča. V okviru tradicionalne spomladanske akcije čiščenja okolja **Za lepšo Ljubljano** in prejetega naziva **Ljubljana – zelena prestolnica Evrope 2016** smo organizirali nadaljevanje akcije sajenja novih dreves, v kateri smo pogozdili najbolj prizadete predele ljubljanskih gozdov, hkrati pasmo drevesa zasajali tudi na drugih javnih površinah.

15. Dokončna ureditev Šmartinskega parka

V Šmartinskem parku je urejeno novo otroško igrišče. Opremljeno je z napisy za slepe in slabovidne, na njem so najkvalitetnejša igrala, del je prilagojen gibalno oviranim otrokom, v sklopu igrišča pa je urejeno tudi prvo vodno igrišče v Sloveniji.

PODATKI NARAVA

542 m²

javnih zelenih površin na prebivalca v Ljubljani

300 m

v polmeru oddaljenosti od javnih zelenih površin so zgrajena vsa stanovanjska območja

90 ha

novih urejenih zelenih površin za druženje, šport in rekreacijo

161

popisanih vrst ptic v Ljubljani, od katerih je 86 vrst uvrščenih na rdeči seznam ogroženih vrst

20 %

površine v Ljubljani smo določili status zavarovane ali varovane narave

10.000

dvoživk vsako leto prstovoljci, naravovarstveniki in mestne oblasti prenesemo čez čistišče

OB POLNI LUNI NA POLHOGRAJSKO GORO

Na potep z Matejo Gruden

Mrak se je prevešal v temo, ko sva stopali iz Polhovega Gradca proti vrhu Polhograjske gore k cerkvi sv. Lovrenca. Priznam, dvojina mi je med hojo po temačnem gozdu prijetnejša kakor ednina. Sicer sem povsem prepričana, da je v Polhograjskem hribovju ali na Šmarni gori pozno zvečer in ponoči varneje kakor na razsvetljenih ljubljanskih ulicah, a občutek je vsakič nehote diametralen. Ko oslabi vid in z njim sposobnost prepoznavanja okolja okoli nas, smo nenadoma ranljivi. Še doma, v znanem, varnem zavetju, nas utegnejo ponoči v temi vznemiriti nenadni zvoki. Kaj šele v gozdu, kjer mrak spreminja drevesa v čudne podobe kakšnih mitskih bitij, njihovo ječanje, poklanje vejic in šumi v grmovju pa domišljijo ženejo v kolosalne razsežnosti.

Skratka, same skrbi. In kup neskončno trapastih strahov. Všeč mi je odgovor na vprašanje, kako narediti neko stvar, če te je strah; tako, da jo narediš prestrašen. Te je strah gozda in teme? Pojdi v temi v gozd!

In potem, ko se strahovi pokrijejo z odejo in zaspijo, končno vidiš gozd, kakršen je v temi: tako lep, spokojen, samotni. Na vrhu Polhograjske gore se lahko še zlekneš na debelo obzidje, ki obkroža ljubko cerkvico sv. Lovrenca, in opazuješ migotanje zvezd ali lučk v Ljubljani. Ali pa polno luno, kakor ta večer; tako močno je sijala, da je bilo nebo kakor predeljeno na pol. Za rob valovite pokrajine je tonila oranžno-rdeča zarja. Že tolikokrat videno in doživeto, ampak vselej nepopisno lepo.

Nadaljevanje preberite na spletnem mestu www.zelenaljubljana.si

Mateja Gruden je urednica, novinarka, blogerka ter predavateljica. Poklicno in zasebno je že dve desetletji predana turizmu. Najbesedi: potepanje in narava. V času projekta Zelena prestolnica Evrope 2016 je bila uradna blogerka. Z njo smo se podali na bližnje travnike, hribovja in vse skrite kotičke, za katere nismo vedeli.

ZELENI SMOOTHIE

Koprive so naše najboljše domače superživilo in njihova zdravilnost je znana že večini od nas, so brezplačne in rastejo za skoraj vsako hišo, še vedno pa se ob koprivah verjetno najprej spomnimo na to, da pekoče 'kopanje' v njih odganja revmo. Z uživanjem surovih kopriv pa bomo iz telesa odgnali tudi kašno strupeno snov in se laže razstrupili. V Sloveniji uspevata velika in mala kopriva. Prva je trajnica in ima bolj podolgovate liste, medtem ko so listi male koprive bolj okrogle oblike

Recept

Sestavine za 0,5 l napitka:

- pest špinače ali regrata
- pest (lahko tudi več) mladih kopriv (višje, kot jih nabereimo, boljše so)
- eno jabolko ali pol manga (če želimo narediti smoothie malo bolj eksotičen in še bolj sladko kremnat)
- pest jagod

- 1 zrela banana
- sok ene limone
- žlička ječmenove trave
- žlička konopljinih semen
- košček ingverjeve korenine (po želji)

Sestavine stresemo v mešalnik in dodamo 3 dcl kokosove vode. Ta vsebuje ogromno kalija, kalcija in klorida, zaradi česar je dobra za boj proti dehidraciji, izčrpanosti in utrujenosti ob naporni aktivnosti. Je naravni izotonik. Lahko pa uporabimo tudi navadno vodo. Nato mešamo manj kot minuto, da mešalnik razbije celice sestavin, kar telesu olajša dostop do dragocenih mikrohranil, ki so v njih. Smoothie lahko počasi pojemo z žličko, saj je precej gost. Uživamo v vsakem požirku brez strahu, da nas kopriva v grlu opeče :)

POZDRAVIMO SONCE V LJUBLJANI

Minuta za jogo

Zeleno mesto nam ponuja ogromno možnosti za vadbo v naravi. Nekateri njeni kotički so, kot da bi bili ustvarjeni za gibanje v njej. Narava je v naši naravi, zato to izkoristimo in se zapodimo vanjo v vseh letnih časih.

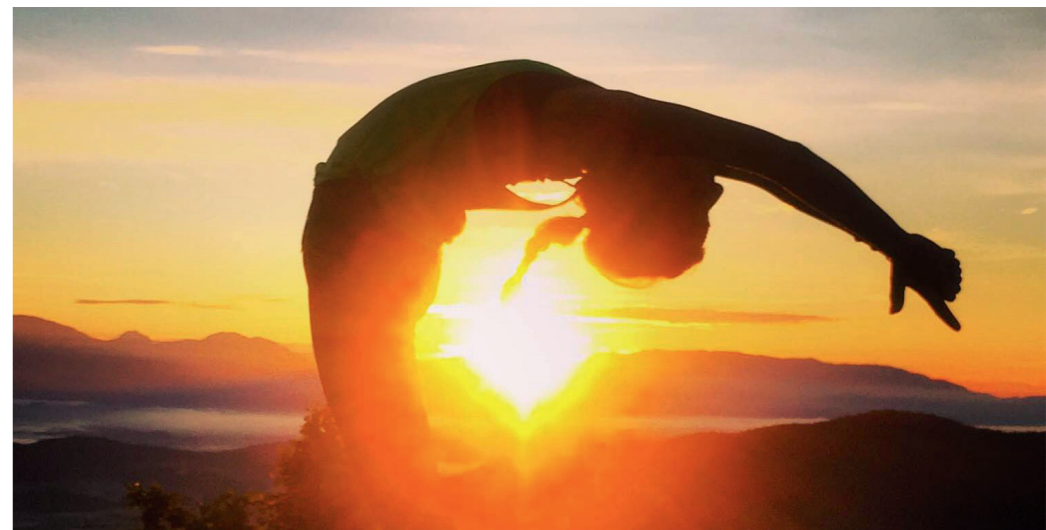
Sama se najraje gibam v naravi in v njej skoraj vsako jutro pozdravim sonce, vdihnem svež zrak in moj dih postane polnejši, se z golo kožo dotaknem zemlje in se naužijem prave zemeljske energije. Dihanje zunaj štirih sten nam ponuja druge dimenzije, saj ko začnemo vohati čisto naravo, začnemo dihati polno. Zrak v gozdovih, na hribu, ob jezeru, na travniku ali polju vsebuje še posebej močno, poživljajočo, celo zdravilno moč.

Ta »dodatek« v zraku je kozmična energija, vitalna življenjska sila, ki ji v jogi rečemo prana. Prisotna je v vseh živih bitjih. Je v hrani, vodi, sončnih žarkih in v zraku. Največ prane užijemo prav z dihom (ne s hrano), zato je kakovostno dihanje za nas vitalnega pomena. Nakupovalni centri, sodobne klimatizirane stavbe, neprežračena stanovanja ... tu je zelo malo prane, zato je prav, da izkoristimo okolico zelene Ljubljane in telo napolnimo z življenjsko energijo iz narave.

Narava ima neizmerno zdravilno moč in nas vabi k zavedanju lepote okrog nas, še zlasti, če v njem delamo počasnejše gibe joga ali pilatesa in se zavestno trudimo biti v danem trenutku. Pogosto o tovrstni vadbi razmišljamo kot o

nečem, kar izvajamo na blazini, brez povezave z naravo in vsakdanjim življenjem. Vendar ni tako. Beseda joga na primer pomeni združitev, v prvi vrsti z naravo. Joga je narava. Praksa joga v naravi nas spomni na našo globoko povezanost z njo in njene naravne podlage – trava, pesek ali skala našemu telesu prinašajo tudi fizične koristi, saj gradijo nekatere naše sekundarne mišice ter krepijo ravnotežje. Če nas neravna podlaga moti, vzemimo to kot priložnost za rast in iskanje miru, potrpljenja in osredotočenosti. Topla tla nas vabijo tudi, da stopimo iz umetnega materiala, iz katerega je običajno narejena blazina za vadbo. Bodimo bosi, dihamo naravo in uživamo v njenih danih naravnih »rekvizitih«.

Vadba joga v naravi da praksi drugačno dimenzijo, jo okrepi in joga »sleček« do njene prvotne povezave z naravo, saj jo lahko resnično začutimo. Narava namreč navdihuje usmerjeno pozornost, globoko dihanje, vadbo mirnosti. Mnogo aspektov joga pravzaprav govori o tem, da smo eno z naravo. Zato toliko asan odraža naravo in živali. Ko se postavimo kot čvrsto drevo, ko gnetemo hrbenico kot mačka, ko doživljamo fluidnost pozdrava soncu, prebujamo harmonijo, brezčasnost in povezanost z univerzumom. In zelena Ljubljana nam vse to nudi. Pozdravimo sonce na vrhu Šmarne gore ali se od njega poslovimo ob gladini Koseškega jezera. Zadihamo Ljubljano.

Tina Zdjelar je ustanoviteljica koncepta Smooth in promotorka zdravega življenja. Skoraj vsak teden je na drugem koncu sveta, a se najraje vrača domov – v Ljubljano. V času projekta Zelena prestolnica Evrope 2016 je bila uradna blogerka in tako v naš vsakdan vnesla pridih svetovljanstva ter nas z nasveti o zdravem načinu življenja polnila z energijo.

Divje zelenje, kot so koprive in regrat, osebno najraje nabereim v neokrnjeni naravi, ki jo tudi najdem v naši zeleni Ljubljani, vso preostalo zelenolisnato zelenjavo in sadje pa dobim na sobotni ekološki tržnici na Pogačarjevem trgu v Ljubljani. (Foto: arhiv Tina Zdjelar)

Smoothie iz koprive pomaga razstrupljati in alkalizirati telo, urejati prebavo, krepijo imunski sistem, spodbujati rast in obnavljati celice.

VIR ŽIVLJENJA V VSAKEM GOSPODINJSTVU

Krištof Mlakar | direktor JP Vodovod-Kanalizacija

Naravna pitna voda je nenadomestljiva in neprecenljiva dobrina, zato smo toliko bolj hvaležni, da je Ljubljana ena redkih evropskih prestolnic, ki se lahko pohvali s pitno vodo, ki neobdelana s tehnološkimi postopki teče iz ljubljanskih pip in 34 pitnikov, ki delujejo v toplem obdobju leta. Kakovosten podzemni vodni vir se nahaja v neposredni bližini mesta in celo pod njim. Ljubljansko pitno vodo odlikuje primerna vsebnost kalcija in magnezija, prijeten, osvežilen okus, ki ji ga dajejo stalna temperatura, v vodi raztopljeni kisik ter mikrobiološka čistost. Za oskrbo z naravno pitno vodo ter izvajanje odvajanja in čiščenja odpadne in padavinske vode se pod ljubljanskimi cestami in ulicami

skriva več kot 2.000 kilometrov vodovodnega in kanalizacijskega omrežja. Vodovodni sistem obsega dobrih 1.000 kilometrov, kanalizacijsko omrežje pa je sestavljeno iz 830 kilometrov cevovodov za odvajanje odpadne in 330 kilometrov za odvajanje padavinske vode. Cevi obeh komunalnih omrežij bi lahko položili vse do Berlina in nazaj. V Ljubljani in njeni okolici je v naseljih strnjenegega mestnega značaja na kanalizaciji priključenih več kot 93 % prebivalcev. Do leta 2020 bomo ta odstotek povišali na 98 % gospodinjstev, zunaj naselij strnjenegega mestnega značaja, ki so na območjih z več kot 2000 prebivalci, pa bo na kanalizacijsko omrežje priključenih 95 % gospodinjstev. Odpadna voda se, preden

se očiščena vrne nazaj v naravo, obdela na 13 manjših, lokalnih čistilnih napravah ali na Centralni čistilni napravi Ljubljana, ki je največja v Sloveniji, z njo pa v povprečju dnevno očistimo 80 tisoč kubičnih metrov odpadne vode. Naravni vir, brez katerega ni življenja, je naša skupna odgovornost. Vodo negujemo s posebno skrbnostjo in pozornostjo, predvsem pa se zavzemamo za ohranjanje vsega, kar voda kot vir življenja predstavlja.

Spoštujemo vodo. Spoštujemo življenje.

Krištof Mlakar, direktor JP Vodovod-Kanalizacija

NOVICE

1. VODA - razstava prodornega in dolgoročnega sporočila

Živimo na vodnem planetu. V 70 odstotkih Zemljo prekriva voda, pri čemer je 97 odstotkov slane vode, 2 odstotka sladke vode, ki se nahaja v ledu, in manj kot 1 odstotek pitne vode, ki je po našem planetu zelo neenakomerno razporejen. Ljubljana se lahko pohvali z bogatimi vodnimi viri, ki so omogočili več kot 5000-letno kontinuirano poselitev in so še danes dostopni vsem. Razstava, ki je bila v Mestnem muzeju Ljubljana na ogled od junija 2015 do maja 2016 se je s svojo vsebino vključila v praznovanje Ljubljane kot zelene prestolnice Evrope 2016. Z 250 razstavljenimi predmeti iz muzejskih zbir, s 163 vodstvi, predavanji, natečajmi ter delavnicami, z 2.273 prodanimi stekleničkami Muzejske vode ter 16.000 domačimi in 5.000 tujimi obiskovalci, je bil glavni cilj projekta - to je ozaveščanje javnosti o pomenu vode - dosežen.

2. Muzejska voda, voda za prihodnost

Ljubljana slovi po svoji bogati zalogi kakovostne pitne vode. V Ljubljani pijemo naravno pitno vodo, ki neobdelana vsak dan teče iz pip in številnih pitnikov, ki krasijo mesto. Hvaležni smo za tako dragocen naravni vir, zato smo posebno zgodbo o vodi ujeli v steklenico z imenom Muzejska voda, ki prinaša sporočilo vsakomur med nami, naši družbi in človeštvu. Poznate fanta z imenom Yunana? Yunan živi v Afriki, v Nubskih gorah. Vsak dan življenja mu je na novo podarjen, saj ga nenehno ogrožajo bombni in strelski napadi, lahko se zastruji z onesnaženim vodo ali ostane brez vode in umre. Yunanov odtis roke smo upodobili na steklenici Muzejske vode z željo, da bi steklenica utrla pot do pitne vode vsem tistim, ki je nimajo. In da bi se dotaknila vseh, ki imamo pitne vode dovolj in lahko pomagamo tistim, ki tega privilegija nimajo.

3. Osvežilne vodne kreacije

Za okusno in osvežilno pijačo, poleg naravne pitne vode, ki v Ljubljani neobdelana s tehnološkimi postopki teče iz pip in pitnikov, potrebujete le še malenkost kreativnosti in nekaj ekoloških sestavin. Okus naravne pitne vode lahko dopolnite s sezonskimi, lokalno pridelanimi sadjem, blagodejnimi zelišči ali začimbami. V času prvih jagod se razvajate z vodo iz pipe, ki ste ji dodali narezane sveže jagode in meto. Poskusite vodo iz pipe s kolobarji sveže narezane kumare in timijana ali z rezinami ekološke limone in meliso. V hladnejšem delu leta pa vas bo pitna voda obogatena z »zimskimi« sadeži in začimbami zelo prijetno ogrela. Zmagovalno jesensko-zimsko kombinacijo sestavljajo voda iz pipe, ingver, med in limona.

4. Sem, kar pijem. Pijem vodo iz pipe.

Da je z naravno pitno vodo potrebno ravnati še posebej premišljeno in da je dobro piti vodo iz pipe, je v lanskem letu na ljubljanskih ulicah s sloganom »Sem, kar pijem. Pijem vodo iz pipe.« opozarjal tudi nevroptnik JP Vodovod-Kanalizacija, s katerim so si mimoidoči vodo iz pitnika natočili kar s pomočjo lastnih misli. Dejstvo je, da je voda za človeka izrednega pomena, kar dve tretjini človekovega telesa sta sestavljeni iz vode, odločitev, kaj pijemo, pa je odločitev posameznika. Kar 9 dogodkov z nevroptnikom je ozaveščalo o tem, da ravnamo odgovorno, če pijemo vodo iz pipe, in da je potrebno odgovorno ravnati tudi z naravno pitno vodo in vodnimi viri. **Nevroptnik** je inovativna naprava, ki s pomočjo nevrotehnologije spremlja človekovo možgansko aktivnost. S posebnimi slušalkami zaznava elektromagnetno valovanje možganov krmilil signal, ki uravnava pretok pitne vode na pitniku.

KOMU ZVONI - JASNO ZVONI VSEM NAM!

Tomo Križnar

Tomo Križnar, svetovni popotnik in humanitarni delavec je za naše poročilo na zelo iskren in neposreden način povedal, kako je biti več dni brez kapljice vode in kako lahko vsi prispevamo k ohranjanju tako dragocenega vira, kot je voda.

Ali ste si kdaj mislili, da se bodo ljudje morali bojevati za vir življenja - vodo?

Ljudje se bojujejo za vir življenja - vodo svojo zgodovino. Še bolj kot za hrano in (mi moški) ženske. Brez rastlin in živali lahko zdržimo homo sapiens vsaj mesec in pol, brez žensk kak teden (če imamo res najboljšo ženo, tudi mesec in celo pol leta), brez vode pa v najhušji vročini manj kot en dan. Brez nafte tudi naša civilizacija lahko preživi. Se že kažejo znaki, da bomo izumili nove alternativne vire energije.

V Ljubljani naravna pitna voda teče iz pip in pitnikov. Kaj voda pomeni vam, ki ste občutili zgodbe ljudi, ki se morajo vojskovati za kozarec vode?

Sam sem bil večkrat žejen in na smrt prestrašen. Vsem privoščim to izkušnjo. Kajti šele takrat zares občutiš in razumeš, kaj je to voda. Kaj je tista kapljica vode. Ko smo s kapitanom Brunom v Kimberlyh (v Avstraliji leta 1990) izgubili ladjo in po mukotrpnem iskanju končno našli aborigine, ki so nam dali vodo in ... pivo ter nam rešili življenje ... (beri v moji knjigi Samotne sledi), sem si obljubil, da nikoli več ne bom siten. Moja žena Bojana je lani, ko sva se zgubila v Nubskih gorah, v najini žeji po treh dneh brez vode izjavila, da si v življenju želi samo še mense in vodo. Seveda je mislila najprej vodo in nato šele mense.

Kakšen je vaš nasvet za ohranjanje tega dragocenega naravnega vira?

Postite se! Ne samo, da ste brez hrane - ampak tudi brez vode. Tri dni. V Alpham vam tri dni ne bo poškodovalo telesa in zdravja. Razumeli boste, da se ne spodobijo več »preservativ«. Ni fer do tistih staršev, ki jim zdajle umirajo otroci zaradi pomanjkanja vode. Ni pošteno do vseh, ki se žrtvujejo za svoje soplemenjake v bitkah brez konca in kraja za ohranitev voda. Ni v redu do žrtvovanih, ki jih ta trenutek iztrebljajo samo zato, ker ne pustijo prodati vode, ki so jim jo za vnuke čuvali predniki. Enostavno ni prav! Prav je biti solidaren z njimi in jim pomagati obstati. Morda

bomo pomoč že jutri potrebovali sami. Komu zvoní - jasno zvoní vsem nam!

Smo v dobi intenzivnega razvoja naprednih tehnologij, pa je kljub temu narava močnejša od nas. Posledice podnebnih sprememb in ekstremnih pojavov se bodo v prihodnje kazale tudi v tako imenovanih klimatskih migracijah. Kako vi vidite svet čez 10 let, svet prihodnosti?

Narava bo vedno močnejša od nas. Tudi najnovejša tehnologija izkorišča naravne zakone in tudi vse tehnologije, ki še pridejo, bodo samo zlorabe vsega, kar ustvarja Narava iz

večnosti v večnost. Te zlorabe Narave so nam ljudem nevarne, ker nas tako kot nekoč bog ustvarjajo po svoji podobi. Algoritmi komunikacijske tehnologije skupaj z umetno inteligenco prevzemajo vodenje tistih oblik življenja, ki jo uporabljajo. Nekateri od nas se spreminjajo nazaj v zveri, drugi v robote, vsi pa smo vse manj sočutni do drug drugega in seveda še manj do tistih, ki jih vidimo živeti daleč od naše cone udobja in navidezne varnosti. In zato jim ne priznavamo statusa klimatskih

beguncev in jih prepuščamo iztrebljanju najbolj norim skupnim sovražnikom. Mislim, da nihče na planetu danes ne more res vedeti, kakšen bo svet čez deset let. Vsi imamo pravico, da si predstavljamo tistih oblik življenja, ki jo uporabljajo. Nekako podobno kot korale, ki prav tako tale trenutek okostenevajo in se spreminjajo v greben, ki bo nosil naslednje generacije potomcev.

PODATKI VODA

34

lokacij, kjer najdete pitnike, ki delujejo v toplem obdobju

več kot 93 %

prebivalcev v naseljih strnjenegega mestnega značaja v Ljubljani in njeni okolici je priključenih na kanalizacijo

80.000 m³

odpadne vode v povprečju očistimo s centralno čistilno napravo Ljubljana, ki je največja v Sloveniji

16

vodenih ogledov Vodarne Kleče je VO-KA izvedla v letu 2016

53

Cevkovih delavnic v ljubljanskih vrtcih je v letu 2016 izpeljala VO-KA

5. Raznoliko vodno dogajanje

Pestro paleto zelenih in trajnostno obarvanih dogodkov so v lanskem letu zaznamovali tudi številni dogodki, ki so bili posvečeni vodi. Poleg aktivnosti, ki so v okviru lanskega marca, meseca odgovornega ravnanja s pitno vodo in vodnimi viri, potekale na Točki. Zate. in v četrtini skupnostih, se je v letu 2016 na drugih lokacijah vrstilo kar 141 dodatnih dogodkov, ki so bili oblikovani v znak hvaležnosti, da se lahko Ljubljana pohvali z naravno pitno vodo, ki iz pip teče brez predhodne tehnološke obdelave. Organizirani dogodki so ciljne javnosti s različnimi aktivnostmi ozaveščali o pomenu in nujnosti odgovornega in premišljenega ravnanja z naravno pitno vodo in vodnimi viri ter spodbujali pitje vode iz pipe.

Vodna aplikacija

TAP WATER - POT DO NAJBLIŽJEGA PITNIKA

Meščanom in obiskovalcem je naravna pitna voda v toplem delu leta brezplačno na voljo tudi na več kot 30 ljubljanskih pitnikih, ki stojijo v centru mesta in na zelenem mestnem obrobju. Pitniki se napajajo iz centralnega vodovodnega sistema, voda pa je periodično testirana. Pot do najbližjega pitnika si posamezniki lahko izrišejo s pomočjo aplikacije Tap Water Ljubljana, ki po pametnem telefonu zazna trenutno lokacijo posameznika in mu izriše pot do najbližjega pitnika, ki je v aplikaciji prikazan s fotografijo in kratkim opisom. Uporabnikom je aplikacija na voljo na Google Play in App Store.

VODNI VSEVED ZA OTROKE IN STAREJŠE

Cevko priporoča

Male vodne radovedneže Cevko, vodni vseved JP Vodovod-Kanalizacija, vabi v Cevkovo mesto, ki ga najdejo na naslovu www.cevko.si in v katerem se skriva veliko zanimivega o našem dragocenem

viru - vodi. Poleg koristnih in poučnih informacij so otrokom na voljo različne aktivnosti, katerih osrednja nit je voda, spodbujanje pitja vode iz pipe in odgovorno ravnanje s pitno vodo in vodnimi viri: interaktivne igre, Cevkove pobarvanke, pravljice ...

Ambasador vode za najmlajše

Cevko, maskota JP Vodovoda-Kanalizacija, je vodni vseved, ki najmlajše z različnimi ozaveščevalnimi aktivnostmi na zanimiv in poučen način popelje v svet vode in odgovornega ravnanja s tem dragocenim naravnim virom. Najmlajše vzgaja v zaveznike ter zaščitnike pitne vode in vodnih virov, ki se bodo zavedali, da voda ni samoumevno dejstvo, ampak dobrina, ki zahteva našo posebno pozornost in skrb. Več na www.cevko.si.

Koliko vode naj popijem na dan?

Priporočene dnevne količine vode so odvisne od fizične aktivnosti, telesne teže, starosti in zdravstvenega stanja posameznika ter temperature v okolju. Odrasel človek mora v povprečju za normalno delovanje organizma popiti od 2 do 3 l vode. Ob večji fizični aktivnosti ali visokih temperaturah mora biti ta količina še večja, saj lahko sicer dehidriramo. Potreba po zaužitju količini vode se poveča tudi, če uživamo suho hrano.

Pomirjujoča sprostitiv

Kadar ste pod stresom ali želite nekaj minut samo zase, si privoščite sproščanje z aplikacijo Stress Flush. V aplikaciji preprosto nastavite raven stresa, se udobno namestite in prepustite nežnim zvokom narave. Sproščanje bo učinkovitejše, če si boste ob pomirjujočih zvokih privoščili tudi kozarec vode iz pipe. Aplikacijo najdete na www.primavoda.si ali pa si jo naložite preko Google Play ali App Store.

SKUPAJ V TRAJNOSTNO PRIHODNOST

Peter Horvat | direktor LPP

Leto 2016 je bilo za Ljubljanski potniški promet zelo plodno leto. Leto, polno preudarnih misli tako o preteklosti kot tudi o prihodnosti. Praznovali smo 115. obletnico obstoja Ljubljanskega potniškega prometa in se hkrati znašli na prelomni in odskočni točki za prihodnost, ker smo posodobili vozni park in plačilni sistem Urbana ter uresničili napovedi o prihodu novih električnih vozil za prevoz na klic **EURBAN**. Leta 2016 sta se tako srečali preteklost in prihodnost, ki nas vodita proti boljši, trajnostni prihodnosti.

Knjiga avtorice Marinke Fritz Kunc »Cesta ni cesti enaka« je obeležila našo tradicijo, nas pa spomnila, da že 115 let v Ljubljani služimo potnikom in jim omogočamo potovati – ne glede na raso, spol, kulturo, jezik ali vero. Zato

smo še posebej ponosni, da lahko danes, v letu 2017, predstavimo širši javnosti sodoben vozni park, ki je v celoti nizkopoden, klimatiziran in ustrezno opremljen za osebe z oviranostmi, z zasloni za novice in zvočnimi napovedniki. To je naš popolni vozni park s kar tretjino avtobusov na ekološko prijazen stisnjen zemeljski plin – za vsakega potnika.

V prihodnje bodo na javni potniški promet vedno bolj vplivali trajnostni načini potovanja. V letu 2016 nam je uspelo izdelati potnikom namenjeno **priklonico za prevoz 20 koles** za večje skupine kolesarjev, vzpostavili pa smo tudi sistem za **držala za kolesa**, ki bo pričel delovati na izbranih medkrajevnih linijah. Z elektrifikacijo smo pridobili trajno atraktivno turistično krožno pot, ki povezuje najpomembnejše

znamenitosti Ljubljane zunaj mestnega jedra. Ta pot je namenjena električnim turističnim vozilom – vlakcem tudi v prihodnje. Prehod 40.000 mladih potnikov – dijakov in študentov – na **integriran javni potniški promet** – na zahteven, a prav zaradi tega vemo, da bo ta prehod v prihodnosti prinesel nove priložnosti tako za podjetje kot za potnike. S sodelovanjem na pomembnih dogodkih, kot so **Evropski teden mobilnosti, Eco Meet, Festival za tretje življenjsko obdobje, OVIRANTlon, Arena mladih, sejem Narava zdravje** in navsezadnje **ECO Rally** pa smo utrdili prednost pred konkurenco tudi kot najbolj ekološki in varčen prevoz v Ljubljani in Sloveniji.

Peter Horvat, direktor LPP

LJUBLJANO UREJAMO PO MERI ČLOVEKA

Jelka Žekar | podžupanja

Potem ko je podžupanja Jelka Žekar prevzela vodenje programa Evropskega tedna mobilnosti, je Ljubljana kot edina evropska prestolnica že drugič zmagala z izvirnimi in radikalnimi trajnimi pridobitvami v času Evropskega tedna mobilnosti. V letošnjem letu so njene misli usmerjene predvsem v oblikovanje Celostne prometne strategije, strateškega dokumenta za načrtovanje prometa s poudarkom na ukrepih za spodbujanje trajnostne mobilnosti, usklajenih z gospodarskim in družbenim razvojem ter ohranjanjem visoke kakovosti okolja.

Evropski teden mobilnosti 2016 je bil zaradi povezave s projektom Ljubljana – zelena prestolnica Evrope 2016 precej drugačen od prejšnjih. V čem se je razlikoval?

Da, zaradi projekta Ljubljana – zelena prestolnica Evrope 2016 smo imeli namesto Tedna mobilnosti, ki tradicionalno poteka med 16. in 22. septembrom vsako leto, kar **Mesec trajnostne mobilnosti**. Med Evropskim tednom mobilnosti (ETM) tradicionalno skupaj s sodelavci oddelkov, služb, javnih podjetij in zavodov MOL ter s številnimi drugimi deležniki, organizacijami, šolami in vrtci oblikujemo teden pestrega, zanimivega in poučnega dogajanja, ki spodbuja hojo, kolesarjenje in javni prevoz ter ozavešča o prednostih trajnostnih potovalnih navad.

V letu ZPE smo to počeli kar ves september, ki je bil posvečen prav tej temi, dopolnjevala pa jo je še skrb za kakovost zraka. Tako je v sklopu programa Zelene prestolnice Evrope 2016 v Točki. Zate. pred Mestno hišo in okolici ter po četrtnih skupnostih potekalo **več kot 90 tematskih dogodkov**, samo v navedenem tednu pa še **9 celotenskih dejavnosti in 43 dogodkov po dnevih**. Za nameček smo na dan **brez avtomobila**, 22. septembra, v vseh **17 četrtih skupnostih za motorni promet zaprili po eno cesto in na njih skupaj s četrtinimi skupnostmi in lokalnimi društvi, šolami, vrtci, skupinami in posamezniki pripravili celo več kot 60 aktivnosti in dogodkov za občane**, ki so tako spoznali, da je lahko okolica brez pločevine

bolj prijazna in za tamkajšnje stanovalce bolj vključujoča. Med ETM vedno vpeljemo tudi kakšen **trajni ukrep**, ki pomeni dolgotrajen doprinos k boljši kakovosti življenja. Vsako leto je teh ukrepov več: ob začetku sodelovanja v tej kampanji, leta 2002, smo na primer izvedli en sam trajni ukrep, **leta 2016 pa jih je bilo kar 13!** To priča o izjemnem napredku pri tej promocijski kampanji skozi leta, ki nam je prinesel tudi nagrado – Ljubljana je kot edino mesto kar

Med ETM vedno vpeljemo tudi kakšen trajni ukrep, ki pomeni dolgotrajen doprinos k boljši kakovosti življenja. Vsako leto je teh ukrepov več: ob začetku sodelovanja v tej kampanji, leta 2002, smo na primer izvedli en sam trajni ukrep, leta 2016 pa jih je bilo kar 13!

dvakrat prejela nagrado za ETM, in sicer za leti 2003 in 2013. Vsako leto se vprašamo: »Ali lahko sploh presežemo lanski bogat nabor dejavnosti in dogodkov?« In vedno se izkaže, da lahko, a dvomim, da bomo lahko še

kdaj tako učinkoviti, kot smo bili med lanskim »zelenim« septembrom. Ali pač? Zagotovo se bomo potrudili še naprej delovati v tej smeri – pravzaprav vse leto, kot to počnemo že zdaj, ne samo en teden.

Zakaj je pomembno, da pri oblikovanju prometne politike sodelujejo meščani?

Ljubljano urejamo po meri človeka, zato si prizadevamo pri svojih projektih čim več pozornosti nameniti prav meščankam in meščanom. Njihovo sodelovanje pri oblikovanju prometne politike je ključnega pomena, saj se kot pešci, kolesarji, uporabniki mestnih avtobusov in drugih sredstev javnega prevoza ali kot vozniki motornih vozil vsak dan soočajo z različnimi prometnimi izzivi, in lahko s svojimi izkušnjami veliko prispevajo k iskanju

Podžupanja Jelka Žekar si želi večjih sprememb v našem skupnem zavedanju, da velja skrbno ravnati z vsem, kar imamo in smo ustvarili v mestu, kot da bi bilo naša neposredna last, in doseči, da mesta ne bi več pustošil vandalizem. (Foto: Primož Korošec)

boljših rešitev zanje. Želimo si udeležbe čim več posameznikov ali skupin ter aktivnega sodelovanja v obliki predlogov za izboljšanje mobilnosti, saj so navsezadnje oni uporabniki teh bodočih novosti in prav je, da pri njihovem snovanju sodelujejo tudi sami. MOL namreč dela za meščane in skupaj z njimi in če želimo biti (in smo) najboljši servis za meščane, potem moramo upoštevati njihove želje in potrebe. Tako lahko skupaj sooblikujemo boljše prihodnost za vse.

PODATKI PROMET

230 km
kolesarskih stez

95.048
registriranih uporabnikov sistema BicikeLj konec leta 2016

394
okolju prijaznih vozil imamo v Mestni upravi in javnih podjetjih Mestne občine Ljubljana

2.183
parkirišč na 5 P+R območjih

4
kolesarske tematske poti označene od leta 2014

2
servisni postaji za kolesa omogočata manjša popravila koles in polnjenje zračnic

TRAJNOSTNI RAZVOJ NE POMENI ODREKANJA, AMPAK VIŠJO KAKOVOST ŽIVLJENJA SLEHERNEGA POSAMEZNIKA IN CELOTNE SKUPNOSTI

Janez Koželj | podžupan

Podžupan prof. Janez Koželj je kot prvi mestni urbanist leta 2007 začrtal vizijo dolgoročnega razvoja Ljubljane do leta 2025. Uresničevanje njegove prostorske vizije je v zadnjih dveh mandatih Ljubljano prerodilo v živahno in lepo urejeno glavno mesto s preoblikovanjem javnih prostorov po načelih in metodah urbanističnega oblikovanja. V Mestni občini Ljubljana je odgovoren za področje urbanizma, sicer pa je tudi profesor za arhitekturo mesta in urbanistično planiranje na Fakulteti za arhitekturo in Biotehniški fakulteti v Ljubljani.

Kako se vi pripeljete na delo?

Ne samo na delo, tudi po opravih se vozim po mestu posledno s kolesom, in to že štirinajsto leto, za vzor in iz prepričanja v vsestranske koristi kolesarjenja.

Kako lahko pri vzpostavljanju trajnostnega mesta sodelujejo prebivalci Ljubljane in drugi zainteresirani deležniki?

V prvi vrsti s spremembo lastnega življenjskega sloga in potrošniških razvad, ki jih je mogoče doseči z usvajanjem trajnostnih vrednot, temelječih na okoljski etiki. Javnost mora dojeti, da trajnostni razvoj ne pomeni odrekanja, ampak višjo kakovost življenja slehernega posameznika in celotne skupnosti. Brez tega bomo tako kot zdaj ves čas pričeli tako trajnostnega napredka kot netrajnostnega

nazadovanja. Družbene in okoljske koristi trajnostne politike lahko nastanejo le iz sinergije med trajnostnim prometnim sistemom, trajnostno gradnjo, trajnostno infrastrukturo, trajnostnim energetskim sistemom, trajnostnim gospodarstvom, trajnostno skupnostjo in trajnostnim upravljanjem mesta.

Kateri tri trajnostne projekte si najbolj želite videti izpeljane v Ljubljani v naslednjih petih letih?

To so ekološko (samooskrbno in samozadostno) vrtno mesto na Hrušici, mestna železnica (na obstoječih železniških tirih) in mestna vodna elektrarna na Ljubljanci (skupaj s krožnim javnim prevozom na vodi).

Katero tematsko pot s kolesom bi priporočili

NOVICE VODA

1. Gledališka predstava Detektiv in zmaj

Od septembra 2016 dalje pa vse do danes otroke na ljubljanskih osnovnih šolah in v ljubljanskih vrtcih razveseljuje zabavna in poučna »Detektiv in zmaj« avtorice Tamare Deu in režiserja Nika Goršiča ter kostumografke Barbare Stupica. Predstavo, ki mladim gledalcem ponuja zabavne »pametne zelene nasvete« v povezavi z javnim potniškim prometom in opuščanjem vožnje z osebnimi vozili v mestu, igrajo od septembra 2016 dalje izkušeni vozniki Ljubljanskega potniškega prometa Zlato in Brane Iskra ter Edin Makić in Maja Sedej Prosenec. Predstavo si je doslej ogledalo že več kot 5000 otrok.

2. Utrip mestu dajejo ljudje, ki v njem živijo

Heinekenova pobuda #mestokolesari je povabila kolesarje, da z mobilno aplikacijo beležijo svoje kilometre in tako prispevajo svojo energijo za obnovo cestnih odsekov in gradnjo novih kolesarskih poti. Odziv je bil odličen. Ljudje so dobili možnost, da lahko vplivajo na spremembe v svojem mestu. Kolesarji so prvi zastavljeni cilj dosegli predčasno, do zaključka projekta pa je bilo prispevanih več kot 20.000 km. Za vse prispevane kilometre in energijo kolesarjev bo Heineken prispeval sredstva za izboljšavo kolesarske infrastrukture in skupaj z Mestno občino Ljubljana v letu 2017 obnovil odseke, ki po mnenju stroke najbolj nujno potrebujejo obnovo, da bodo za kolesarje varnejši.

3. KoloPark

Z ureditvijo KoloParka se je nekoliko degradirano območje spremenilo v rekreacijsko površino, namenjeno igri in urjenju spretnostnih veščin z vsemi vrstami voznih pripomočkov, od koles, skirojev, rolik, rollerjev in kotalk do poganjalčkov. KoloPark meri 905m², urejen je kot travnata površina, v katero je umeščen poligon, namenjen spretnostnim veščinam.

4. Bike Park Ljubljana

Namenjen je vsem gorskim kolesarjem, tudi najmlajšim. V prvotnem delu parka je

spretnostni poligon za učenje osnovnih veščin kolesarjenja, novo odprti del parka pa zajema kratek vzpon ter tri različne linije navzdol, na katerih so majhni in tudi malce večji skoki, bande, zavoji in valovi. Kdor želi, se lahko vozi počasi in mimo vseh skokov, bolj spretni in izkušeni pa manj pritiskajo na zavorno ročico in skačejo čez vse objekte. Teren je idealen za učenje, lahko samostojno ali pa v družbi učitelja gorskega kolesarstva. Lokacija parka hkrati nudi idealno izhodišče za vse kolesarske izlete na Klobuk, Toško čelo ali še globlje v Polhograjsko hribovje.

5. Nove polnilnice za električne avtomobile

Mestna občina Ljubljana je v sodelovanju z Elektrom Ljubljana na različnih lokacijah namestila 25 novih polnilnic za električna vozila. S širitvijo mreže polnilnic – zdaj jih bo že 80 – želimo voznike spodbuditi k uporabi električnih vozil in s tem pripomoči k bolj čistemu zraku v mestu.

6. Trajnost zdaj!

Prvi dan Evropskega tedna mobilnosti, najbolj razširjene kampanje za spodbujanje trajnostne mobilnosti v evropskih mestih, v kateri sodelujemo že 15. leto zapored, je Ljubljano obiskal Karl Falkenberg. Bil je predsednik strokovne žirije, ki je odločila, da naziv zelena prestolnica Evrope 2016 prejme Ljubljana, danes pa je svetovalec za trajnostni razvoj predsednika Evropske komisije Jeana-Clauda Junckerja. V Mestni hiši je v predavanju na temo »Trajnost zdaj!« predstavil poročilo Evropskega političnega in strateškega centra Evropske komisije.

Podpis pod fotko: Falkenberg je v okviru svoje dobrodelno obarvane poti po dosedanjih zelenih prestolnicah Evrope prikolesaril v Ljubljano ter družstvu Zeleni prstan, ki skrbi za ohranitev pomena, namena in podobe Poti spominov in tovarištva, podaril sredstva, ki jih je zbral na svoji poti. V okviru obiska je na Poti posadil še spominsko drevo.

Na pobudo podžupana prof. Janeza Koželja je bilo ustanovljeno Društvo Zeleni nadzorniki, ki si svojim delovanjem prizadeva skrbeti za okolje in z lastnim zgledom vplivati na bolj odgovorno obnašanje someščanov na trgih, ulicah, v parkih in gozdovih.

meščanom in obiskovalcem mesta?

Še posebej družinam in šolskim skupnostim priporočam, da gredo (večkrat) s kolesom na Plečnikovo krožno pot. Arhitekt, poleg pesnika Prešerna naš največji umetnik

svetovnega slovesa, je namreč zgradil na različnih delih mesta monumentalne stavbe, mostove, nabrežja, trge in spomenike. Njegove stvaritve ponujajo raznovrstna doživetja lepote arhitekture.

7. #LJfootie

Ko smo na delu Slovenske ceste v Ljubljani omejili promet, ki je zdaj dovoljen le avtobusom, smo pešcem in kolesarjem omogočili bolj svobodno in sproščeno gibanje. Na najbolj prehodnem delu Slovenske ceste smo posadili drevo, ki sprehajalcem omogoča posejdanje na lesenih klopcih v prijetni senci, ki jo nudijo zelene krošnje, tukajšnjim lokalom pa tako priskrbeli prostor za zunanjo teraso. Piko na i pa predstavljajo tlakovci, ki so postavljeni v zanimivem geometričnem vzorcu, zaradi česar se mlade Ljubljančanke in Ljubljančani tukaj zelo radi fotografirajo. V ta namen smo pripravili nov projekt, imenovan #LJfootie.

8. Avant2go

Ljubljana je uvedla možnost najema in uporabe električnega avtomobila po potrebi oz. »car sharing«, uporabniki pa lahko vozila rezervirajo in plačajo prek spletne aplikacije.

9. Pripelji srečo v službo

Ponovno smo se pridružili nacionalni pobudi spodbujanja kolesarjenja na delo »Pripelji srečo v službo«, v okviru katere kolesarske trojke in posamezniki beležijo dneve, ko v službo prikolesarijo. Več prekolesarjenih dni v času kampanje kot tistih, ko za prihod na delo izberete drugo prevozno sredstvo, prinaša tudi nagrade.

Ljubljana je kolesarsko mesto, saj nenehno izboljšujemo razmere za to obliko mobilnosti, kar dokazuje tudi število sodelujočih kolesarskih trojk. Največ jih je bilo prav iz Ljubljane.

10. Mali kolesarski festival

Z nizozemskim veleposlaništvom v Ljubljani in različnimi partnerji smo pripravili bogat program Kolesarskega festivala Ljubljana. Z različnimi predstavitevami in ozaveščevalnimi kampanjami so se predstavili številni ambasadorji projekta in vrsta zanimivih kolesarskih interesnih skupin.

Urbana SMS parkiranje

Urbana SMS parkiranje dopolnjuje obstoječi sistem za plačilo parkirne ob cestiščih. Za uporabnika je storitev preprosta, varna in enostavna. Pred uporabo storitve uporabnik napolni svoj urbana SMS račun. To izvede na urbanomatu ali vseh prodajnih mestih za nakup in polnitev kartice urbane. Pri prvi polnitvi računa se izvede tudi njegova registracija.

TEK NA DOLGE PROGE

Samo Lozej | direktor Energetika Ljubljana

Da je Ljubljana energetsko učinkovita ter ljudem in okolju prijazna, ni rekreativni tek, temveč maraton, tek na dolge proge, v katerem po vsaki osvojeni »etapi« dodajamo novo. Biti trajnostno naravnano mesto tudi ni končna postaja, temveč nikoli končano potovanje, ki od nas zahteva spremembe, tako v razmišljanju kot v prilagoditvi razvojnih poti. Okolju in ljudem prijazno mesto tudi nismo postali čez noč. Zavedanje, da je ta cilj nadalje dosegljiv po načelu majhnih korakov, ukrep za ukrepom, s številnimi prilagajanj, je zato ključno, in ob tem tudi nadgrajevanje učinkov obstoječih dobrih praks, ki prispevajo k dvigu okoljske zavesti. Med pomembnejše okoljsko in energetsko učinkovite prakse, ki pripomorejo h kakovostnemu bivanju in prispevajo k večji kakovosti zraka v Ljubljani, sodi tudi daljinska energetska oskrba s toploto

in zemeljskim plinom, ki danes oskrbuje **74 odstotkov vseh stanovanj**, s ciljem povečanja na **80 odstotkov do leta 2020**. Energetika Ljubljana je konec leta 2016 obeležila častitljivih **155 let oskrbe s plinom, 55 let oskrbe s toploto in 50 let soproizvodnje toplotne in električne energije**, s čimer pritrjuje dejstvu, da imajo zelena mesta daljinske energetske rešitve, ki jih ob okoljski učinkovitosti odključuje zanesljivost, varnost in kakovost skozi vse leto. Veliko število ukrepov, ki jih s ciljem »biti zelena prestolnica« izvaja Ljubljana, izhaja iz zavedanja o podnebnih spremembah in ukrepanja proti njihovim ključnim povzročiteljem. Ob nenehnem prizadevanju za ozaveščanje je tako pomembno tudi zavedanje, da ima vse, kar storimo na lokalni ravni tudi regionalni in celo globalni učinek. In v tem iščemo priložnosti in

zgleda tudi v Ljubljani. Pomembna energetsko in okoljsko učinkovita praksa je spodbujanje trajnostnega prometa. Mestna občina Ljubljana in javna podjetja pri svojem delu uporabljajo že več kot tretjino okolju prijaznih vozil, med katerimi dobro polovico predstavljajo vozila na CNG oz. stisnjen zemeljski plin. Iz tega razloga pospešeno postavljamo nove javne polnilnice za vozila na metan in tudi polnilnice za električna vozila. Ob tem skrbimo za stalno ozaveščanje javnosti s pomočjo spletnih strani in omrežij, publikacij, delavnic, akcij, dogodkov, mobilnega portala TE-TOL in drugih komunikacijskih orodij.

Samo Lozej
Direktor Energetika Ljubljana

NOVICE

1. Cyanometer, kako modro nebo imamo danes?

V mesecu juniju 2016, ki je bil posvečen energetski učinkovitosti, smo na ploščadi Ajdovščina v središču mesta postavili Cyanometer, 3,3 metra visok monolit, ki meri modrino neba in prikazuje stanje kakovosti zraka v mestu. Gre za instalacijo Martina Briclja Barage iz Muzeja tranzitornih umetnosti, pri izvedbi tehnološkega dela zajemanja podatkov o kakovosti zraka pa sta sodelovali Energetika Ljubljana in Agencija RS za okolje.

2. Okoli edinega sveta za ohranjanje njegove edinstvenosti

Zavedanje o podnebnih spremembah se krepi. Danes se tako ob ogljikovem dioksidu vse pogosteje pogovarjamo o črnem ogljiku, to je tistem vidnem delu črnih saj, katerega glavna vira sta kurjenje lesa in promet. Posebno pozornost smo v mesecu novembru 2016, ki je bil posvečen prilagajanju podnebnim spremembam, namenili predstavitvi izsledkov raziskave o črnem ogljiku, ki je za ogljikovim dioksidom drugi najpomembnejši povzročitelj segrevanja atmosfere in pomembno prispeva k podnebnim spremembam. Raziskavo, ki je bila izvedena v okviru projekta GreenLight WorldFlight in je odkrila vrsto novih žarišč onesnaženosti po svetu, smo zaokrožili s predstavitevjo ukrepov na lokalni ravni ter razstavo fotografij Matevža Lenarčiča.

3. Kakovost zvočnega okolja

Zvočno okolje postaja vse bolj pomembno za sodobnega človeka, kar potrjujejo tudi različne študije, ki obremenjenost s hrupom povezujejo s celo vrsto škodljivih posledic na zdravje in dobro počutje posameznika. Hrup pa ne vpliva le na počutje in zdravje ljudi, ampak ima tudi negativni učinek na zbranosť pri delu. Zaradi čezmerne hrupa v bivalnem okolju pa lahko govorimo o degradaciji bivalnega okolja. Nizka obremenjenost s hrupom danes postaja vse bolj pomembna kvaliteta bivalnega okolja. V okviru dejavnosti projekta Ljubljana - Zelena prestolnica Evrope 2016 smo tako predstavili interaktivno zvočno instalacijo na temo hrupa in zvoka v Ljubljani.

Zvočna postaja na zabaven in hkrati poučen način javnost osvešča o problematiki hrupa in hrupne onesnaženosti. Instalacijo z nadgrajenimi vsebinami najdete v Mestni hiši. (Foto: Doris Kordic)

4. Ljubljančani med najbolj zadovoljnimi s kakovostjo zraka in hrupom

Eurostat je o zadovoljstvu s kakovostjo zraka in ravnmi hrupa lani povprašal prebivalce 83 evropskih mest. Ob današnjem svetovnem dnevuh okolja pa so objavili podatke za evropske prestolnice. Med njimi se kažejo precejšnje razlike, navajajo na evropskem statističnem uradu. Po podatkih Eurostata iz leta 2016 se delež prebivalcev, ki so zadovoljni s kakovostjo zraka, giblje od 22 do 88 odstotkov. Delež tistih, ki so zadovoljni z ravnmi hrupa, pa od 31 do 82 odstotkov. Najmanj zadovoljstva so izrazili prebivalci Bukarešte in Sofije. Med prebivalci evropskih prestolnic so bile najmanj tri četrtine zelo ali dokaj zadovoljne s kakovostjo zraka v Dublinu, na Dunaju in v Helsinkih (po 88 odstotkov), sledili so Luksemburg (83 odstotkov), Stockholm (77 odstotkov), Ljubljana (76 odstotkov) in Tallinn (75 odstotkov).

5. Šmarna gora od vzhoda do vzhoda

Ljubljana s svojimi zelenimi površinami in gozdovi že več let predstavlja priljubljene točke tako za pohodnike kot za ljubitelje gorskega teka. V juniju 2016 so organizatorji tradicionalnih gorskih tekaških tekem združili moči in Gozdni tek po Rašici, Rekord Šmarne gore in Franetov memorial povezali v skupen »Junjski tekaški pokal«. Vrhunec dogajanja programskega

sklopa, vezanega ne energetsko učinkovitost telesa pa je bil povezan s 24-urnim pohodom po poteh Šmarne gore, imenovanim Od vzhoda do vzhoda, ki sta ga kot svoj življenjski projekt izvedli mentorica javnega nastopanja in organizatorica dogodkov Betka Šuhel Miholič ter stilistka in maratonka Metka Albreht. Osrednji del tega projekta je bila otvoritev prenovljene poti »Pot svobode«, ki ima zaradi svoje podobe prav letos tudi simbolno vrednost - namreč, če jo pogledamo s ptičje perspektive, vidimo, da je sklenjena v obliko srca, ki je simbol Ljubljane - Zelene prestolnice Evrope 2016, in hkrati predstavlja povezavo s sloganom Energetike Ljubljana »bivanju dajemo utrip«.

Na najdaljši dan v letu sta Metka in Betka Šmarno goro osvojili kar 19-krat, s svojim pozitivizmom, objemi in nasmehi, pa v zdravi hoji povezali nepregledno množico ljudi. Med njimi smo bili tudi sodelavci Mestne občine Ljubljana.

Organizatorji prireditev morajo pri Oddelku za gospodarske dejavnosti in promet MU MOL vložiti vlogo za pridobitev dovoljenja začasno čezmerno obremenitev okolja s hrupom vsaj 30 dni pred začetkom prireditve. Vlogi morajo obvezno priložiti poročilo o emisiji hrupa v okolje. Vloge najdete na spletni strani www.ljubljana.si.

PODATKI ENERGIJA

za kar **6 dBA** zmanjšali vrednost hrupa v Ljubljani z zaprtjem mestnega središča za ves motorni promet

10 let neprekinjenih meritev onesnaženosti z delci PM10

100 izvedenih energetskih svetovanj in predavanj v dveh mesecih s strani Energetike Ljubljana in EnSvet na Točki.Zate.

20% prebivalcev Evrope je v povprečju preobremenjenih z nočnim prometnim hrupom (nad 65 decibelov). V Ljubljani smo z zelenimi ukrepi dosegli občutno znižanje povprečja, ki znaša 14%.

ZLATA PRAVILA VARČEVANJA Z ENERGIJO

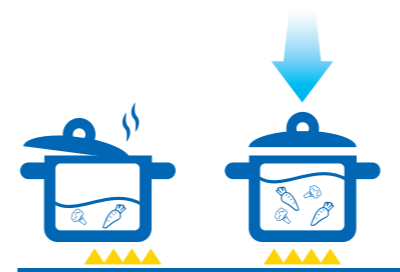
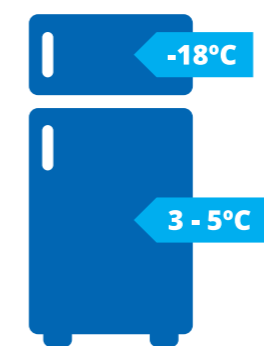
Dosledno izvajanje nekaj preprostih ukrepov učinkovite rabe energije lahko bistveno pripomore k znižanju stroškov energije v vašem lastnem gospodinjstvu. Zanje ne potrebujete veliko časa ali denarja. Kuhinja je pogosto osrednji družinski prostor in obenem odličan primer kraja, kjer se lahko varčevanje z energijo začne, pa najsi bo to pri kuhanju ali hlajenju hrane, ali pa pri pranju posode.

Štedilnik, grelnik vode in pečica

- Izberite ustrezno velikost posode za vse sestavine ter ne pozabite posode pokriti s pokrovko.
- Pri kuhanju zelenjave uporabite dovolj vode, da prekrije vso zelenjavo.
- Ugasnite pečico 5-10 minut pred načrtovanim koncem pečenja, da izkoristite nakopičeno toploto v pečici. Pečice so najbolj energijsko potratne naprave v gospodinjstvih.
- Za učinkovito delovanje grelnika vode redno odstranjujte vodni kamen iz grelne površine.

Hladilnik in zamrzovalna skrinja

- Nastavite hladilnik na temperaturo med 3 in 5 °C. Zamrzovalna skrinja najučinkoviteje deluje na -18 °C.
- Ne puščajte odprtih vrat hladilnika dlje kot je potrebno.
- Če se zamrzovalna skrinja samodejno ne odtaja, jo redno odtajajte. S tem privarčujete energijo.
- Preden postavite hrano v hladilnik, jo ohladite do sobne temperature.
- Redno čistite prah na hrbtni strani hladilnika, saj ta lahko vpliva na učinkovitost hladilnika.

MESTO BERE

Skupaj z Mestno knjižnico Ljubljana smo na temo trajnostnega razvoja pripravili predlog knjig za odrasle, ki jih najdete na policah vaše knjižnice. Prijetno branje.

1. Tiran, Jernej:

Kakovost bivalnega okolja v Ljubljani / [avtor, kartograf] Jernej Tiran ; [fotografi David Bole ... [et al.] ; prevod izvirka Živa Malovrh] 2017, Ljubljana : Založba ZRC, 2017 (Begunje : Cicero)

2. Komat, Anton:

Če boste molčali, bodo kamni govorili / Anton Komat ; [ilustracije Marija Mojca Vilar] [Ljubljana] : Buča ; [Domžale] : [samozal.] A. Komat, 2015 (Domžale : M. Ravnikar)

V zbirki esejev znani naravovarstvenik Anton Komat razmišlja o tem, kako globalno segrevanje, hormonski motilci in gensko spremenjena hrana spreminjajo naš planet.

Rakove jelše, Sibirije, večine urbaniziranih ruralnih naselij na severovzhodnem obrobju, večjega dela Most in Šiške v bližini tamkajšnje industrijske cone. Rezultati raziskave so potencialno koristni za odločanje o nadaljnjem prostorskem razvoju, za sanacijo bivalnega okolja ali za določanje primernih lokacij za stanovanjsko gradnjo.

3. Paths, tracks, and trails : designing for pedestrians and cyclists / edited by Paolo Cecon & Laura Zampieri.

Mulgrave (Victoria) : Images, 2016

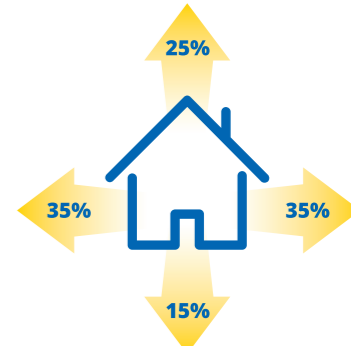
Pomivalni stroj ter pralni in sušilni stroj

- Večinoma smo se prilagodili, da peremo perilo v času nižje tarife elektrike. A to še ni vse, na enostaven način lahko še dodatno prihranite.
- Uporabljajte pralni in pomivalni stroj, ko ju popolnoma napolnite.
- Pranje pri nižjih temperaturah znižuje porabo energije. Pranje pri 30 °C v primerjavi s pranjem pri 40 °C za večino primerov privarčuje tretjino stroškov.
- Če morate uporabiti sušilni stroj, perilo prej še enkrat ožemite v pralnem stroju.
- Očistite filter sušilnega stroja po vsaki uporabi.
- Enkrat letno odstranjujte vodni kamen, če stanujete na območju trde vode. Milimeter debela plast vodnega kamna lahko zmanjša do 10 % zmogljivosti ogrevanja vode v pomivalnem in pralnem stroju.

Sicer lahko v lastnem gospodinjstvu prihranite še tako, da:

- znižate temperaturo za 1 °C, in s tem zmanjšate porabo za 5-10 %, pri čemer je pomembno vedeti, da se zdrava bivalna temperatura prostora giblje med 19 in 21 °C;
- izključite ali izklopite vse naprave, ki jih ne potrebujete. Če imajo naprave lučko stanja pripravljenosti ali pa so vroča na dotik, porabljajo energijo;
- se izogibate sušenju na radiatorju, saj mora radiator porabiti več energije za ogrevanje prostora na zeleno temperaturo;
- redno menjate vrečko v sesalniku. S polno vrečko sesalnik porabi veliko več energije kot s prazno, večja je tudi verjetnost da se pokvari;
- ugasnite luči, ko vas ni v prostoru, in zamenjajte stare svetilke z energetsko bolj varnimi svetilkami;
- preprečite prepih v vašem domu. Prepih je posledica špranj pri oknih, vratih, podu, stikih zidu in stropa, ceveh napeljave, električni napeljavji ...

ALI VESTE

1. PODATKI O KAKOVOSTI ZRAKA

Ljubljana je v preteklosti izvedla množico sistemskih ukrepov za izboljšanje zraka, zato se tudi kakovost zraka z leti izboljšuje. Zlasti velja omeniti izgradnjo obeh daljinskih sistemov, ki v mestnem središču pokrivata več kot 70 % potreb po toplotni energiji, uspešno pa se širita tudi na mestno obrobje in v primestna naselja. K temu velja dodati tudi v letu 2016 sprejet Odlok o prioritetni rabi energentov za ogrevanje na območju MOL.

2. MERJENJE KAKOVOSTI ZRAKA

Kakovost zraka v Ljubljani spremljamo z neprekinjenimi meritvami od leta 1968. Od leta 1996 spremljamo kvaliteto zraka preko lastne merilne postaje, ki je bila v septembru 2001 postavljena na ploščad pred Figovcem v samem mestnem središču. V novembru 2009 smo jo preselili na stalno lokacijo meritev ob križišču Tivolske ceste in Vošnjakovc ulice. Danes na tem merilnem mestu spremljamo kvaliteto zraka in vpliv prometnega onesnaženja, pa tudi hrup in meteorološke parametre. V letu 2016 beležimo deset let neprekinjenih meritev onesnaženosti z delci PM10.

»Ljubljana je tudi zaradi individualnih kuršč predvsem pozimi spadala med kraje z najbolj onesnaženim zrakom na svetu. Koncentracija žveplovega dioksida je bila kar 30 krat višja od današnje. Eden od poglavitnih ukrepov za izboljšanje kakovosti zraka je bila zato uvedba daljinskega ogrevanja in z njim izgradnja toplarne.«

1966

2016

Foto: Zgodovinski arhiv Slovenije

Foto: Dušan Wadnag in Tudičnik Ljubljana

V SNAGI NISMO »SAMO« KOMUNALCI

Janko Kramžar | direktor JP Snaga

Odgovornost in prizadevanje sta glavna gibalca zadovoljstva, ugotavljajo filozofi in misleci od Spinoze do Nietzscheja. Prav z odgovornostjo in s prizadevanjem smo dosegli tudi izvrsten rezultat, ki ga je po naročilu Evropske komisije potrdila analiza neodvisnega raziskovalnega inštituta iz Københavna in Münchna.

V Ljubljani imamo med vsemi glavnimi mesti osemindvajseterice najboljši sistem ravnanja z odpadki, ki je vzor drugim evropskim državam, in dosegamo najvišji delež ločeno zbranih odpadkov – v letu 2016 je znašal 66 odstotnih točk. In da se ločevanje odpadkov izplača, so v svojih denarnicah izkusili tudi občani. Zaradi povečanega deleža ločeno zbranih odpadkov in posledično manjšega deleža odloženih odpadkov je Snaga konec leta 2014 vsem svojim uporabnikom izdala dobropis v višini

decembrskega računa za ravnanje z odpadki, decembra 2015 pa je Snaga iz istega razloga občanom vrnila denar in povprečno položnico znižala za 60 odstotkov. Kitajska filozofija pravi, da moramo ugotoviti, v kakšni situaciji smo, in glede na to izbrati pravo pot. Naša situacija je izhajala iz vprašanja, kako zagotoviti alternativo energetski izrazi odpadkov in navidežno pomanjkljivost, da nimamo sežigalnice, spremeniti v prednost. Odločili smo se za koncept »nič odpadkov« (Zero Waste). S tem je Ljubljana postala prvo glavno mesto v EU, ki je stopilo na pot k družbi brez odpadkov in najbrž se bomo šele čez 20 let zares zavedali zgodovinskega pomena te odločitve.

Tri leta so minila, odkar v Snagi nismo več »samo« komunalci. Zavedamo se svoje odgovornosti,

da bo ta svet, ko ga zapustimo, malenkost boljši, kot je bil takrat, ko smo prišli nanj. Zato smo razvili več družbeno odgovornih akcij in komunikacijskih kampanj, kjer so v prvem planu ljudje, in ne več odpadki. Na eni strani tisti, ki izbiramo, kupujemo in porabljamo, na drugi tisti, ki za nas šivajo poceni oblačila, izkorpavajo strupene kovine za naše pametne telefone in v suženjskih razmerah pridelujejo kakav, riž, kavo ... Ker imamo moč in odgovornost, spodbujamo bolj odgovorno in etično potrošništvo, ponovno uporabo, pametno ravnanje s hrano, souporabo in druge dobre prakse, ki povečujejo blaginjo in pripomorejo k prehodu v krožno gospodarstvo.

Janko Kramžar
direktor JP Snaga

NAJBOLJŠI STILI SE RAZVIJEJO S KOMBINIRANJEM RAZLIČNIH CENOVNIH RAZREDOV

Nina Šušnjara

Z Nino Šušnjara se lahko šele spoznaš, a si želiš, da bi kava trajala ure in ure. Je človek z veliko pozitivne energije in zanimivim modnim stilom. Prav zato smo jo izbrali za modno ambasadorico projekta Ljubljana – zelena prestolnica Evrope 2016 in ni nas razočarala. Njena torba je pravi hit tako doma kot v tujini.

in podpisom. Lepo je.

.... kosilo, računalnik in tudi kakšno oblačilo. Seveda, pa je top tudi za šoping :)

Kako bi ocenili sodelovanje z Mestno občino Ljubljana?

Sodelovanje je eno ljubših sodelovanj, ker sem prav s tem sodelovanjem prvič zares videla znamko SUSNYARA zaživeti na ulici. Je poseben občutek, ko se sprehaš po centru Ljubljane in vidiš mimoidoče s tvojim dizajnom

Vaša torba Ljubljana. For you. by SUSNYARA je zelo zaželeno še danes. Kaj vam je pri njenem oblikovanju predstavljalo največji izziv?

Največji izziv je bil zagotovo to, da oblikujem torbo, ki je narejena iz predelanih materialov in je hkrati modna, nosljiva in trpežna. Menim, da nam je to super uspelo, zato pa je tudi tako zaželeno.

Kako vi kombinirate torbo? Kdaj jo nosite?

Nosim jo tudi za vsak dan, ko je pred mano dolg urnik in me čakajo različne obveznosti. Takrat mi torba pride najbolj prav, ker imam v njej vse

Menite, da se ženska lahko lepo obleče tudi iz oblačil iz druge roke?

Absolutno! Sama sem mnenja, da se najboljši stili razvijajo prav v kombiniranju različnih cenovnih razredov. Tudi sama sem že našla super vintage kos, ki ga rada oblečem.

Imate tudi vi v omari kakšen kos iz druge roke?

Ker nekaj. V New Yorku je prava zakladnica tovrstnih oblačil in imam že kar lep arhiv takih kosov.

PREOBRAZBA STARIH KAVBOJK

Tjaša Kokalj

Tjaša Kokalj, modna stilistka, skrbnica različnih blagovnih znamk, modna novinarka ter blogerka je na blogu zelene prestolnice za nas iskala prave modne bonbončke in tako pokazala, da ni treba kupovati novih stvari. Tudi z različnimi predelavami in preobrazbami ste lahko vsak dan kot na modni pisti.

Tokrat sem se lotila preobrazbe starih »boyfriend« kavbojk v popolnoma nov dizajn. Rada se lotevam preobrazbe starih oblačil, jim tako vdahnem nekaj novega življenja in jih uporabljam v novih stajlingih in načinih nošenja. Kavbojke, porisane s češnjevimi cvetovi in belo barvo, sem videla na neki spletni strani

in v trenutku sem se zaljubila vanje, zato sem sklenila, da naredim svoje ročno poslikane kavbojke.

Potrebujemo:

- različne barve za tekstil (bela, svetlo in temno roza, rjava in zelena),
- 3 čopiče različnih velikosti,
- stare kavbojke

Želela sem, da bi bile kavbojke videti, kot da so popackane z belo barvo za pleskanje, zato sem jih najprej pošpricala z dobro prekrivno belo barvo za tekstil. Z debelejšim čopičem sem vzela veliko količino barve in jo nato pošpricala na kavbojke. Moja delovna površina je bila

jedlina miza, zato sem jo prej dobro zaščitila s polivinilom. Ko se je barva na eni strani posušila (potrebovala je pol dneva), sem nadaljevala z risanjem češnjevih cvetov. Odločila sem se za tri mesta, kjer bom narisala veje in cvetove, kar se je sušilo čez noč. Naslednji dan sem postopek ponovila na zadnji strani. Ko se je barva dobro posušila, sem kavbojke dobro prelikala, s tem da sem med kavbojkami in likalnikom uporabila krpo, da se barva ne bi prijelala likalne površine. Z rezultatom sem zelo zadovoljna, imam popolnoma nove in unikatne kavbojke, strošek pa je bil nižji od 20 evrov.

PODATKI ODPADKI

66%

delež ločeno zbranih odpadkov

100%

delež predelanih ločeno zbranih bioodpadkov

64

število podzemnih zbiralnic

380 kg

količina vseh nastalih komunalnih odpadkov na prebivalca

266 kg

količina ločeno zbranih odpadkov na prebivalca

43

občin v RCERO Ljubljana

DELAMO EKSPERIMENT Z ODPADNIMI MATERIALI

Trash Design

Njihove dogodivščine so se začele, ko so se spogledovali z babičino staro žilico ob srkanju domače goveje juhice. Potenciali uporabnosti žilice so jim odprli nove dialoge. Jo lahko res uporabijo samo kot pripomoček za prehranjevanje ali ji lahko spremenijo uporabnost? Žilice lahko nosijo kablovje naše nove lučke, postanejo obešalniki za oblačila ali pa imajo okrasno vlogo kot podstavke za sveče. Omejeni smo samo s svojo domišljijo. In med prebiranjem intervjuja si le še zaželimo skok na bližnje smetišče in izdelavo nečesa svojega.

Kaj počne Trash Design, po čem se razlikujete od drugih?

Gre za združitev arhitekturnih oz. oblikovnih ambicij s širšo družbeno in okoljsko problematiko. Naši izdelki terjajo sicer veliko časa, saj spreminjamo primarno namembnost v popolnoma nove dimenzije uporabnosti. Tu se skriva največ kreativnosti, dela, a tudi veliko veselja.

Od kod navdih in ideje?

Navdih in ideje pri nas ležijo kar tam, kjer jih drugi odvržejo – na deponijah. Seveda ne gre brez tega, da spremljamo izdelke na spletu, hodimo na razne oblikovalske oz. arhitekturne festivale in imamo preprosto široko odprte oči, s katerimi črpamo inspiracijo iz okolja.

Kje najdete odpadni material, smeti?

Največ stvari seveda najdemo kar na deponijah. Zadnje čase pa se tudi dogaja, da nas kličejo znanci in ljudje, ki so za nas slišali prek družbenih omrežij, znancev, ipd. in nam ponujajo odslužene kose pohištva.

Kako bi ocenili sodelovanje s Snago (RCERO). Kaj ste se naučili na podlagi sodelovanja?

Sodelovanje s Snago je bilo krasno. Prijetno presenečenje smo doživeli tudi v samem zbirnem centru, kjer so zaposleni v veseljem pomagali zbirati material, nekajkrat pa so nas tudi sami presenetili s kakšnim kosom, ki sicer ni bil predviden, ampak se jim je zdelo, da bi nam prišel prav. Trashisti smo za RCERO

center Ljubljana izdelali upcikliano uporabno pohištvo. Za omejeni projekt smo zbrusili več kot 500 deščic palet, obnovili in uporabili 16 stolov, 7 namiznih luči, več kot 20 kovinskih platišč od koles, 5 kopalnih kadi, omaro, 8 predalnikov in 4 kovinske sode. Novo življenje je dobilo še skoraj 100 pivskih steklenic, več kot 400 papirnatih cevi, 70 metrov odsluženi konstrukcijskih lesenih tramov in več kot 15 kilogramov starih časopisov.

Je tudi vaše stanovanje opremljeno iz odpadnih materialov?

Saj veste, kaj pravijo o kovačevi kobili. No, ni čisto bosa, tako da se seveda najde nekaj upcikliраниh predmetov, vendar zagotovo ne toliko, kot bi si želeli. Zanje vedno zmanjka časa.

PONOVNA UPORABA JE USLUGA ZA VSE

Na obisku pri Maticu Prazniku

Danes je trend, modna muha, za nekatere velik biznis. Pri meni je bila nekoč potreba, zdaj je način življenja. Ker je moj moto »Nič ni za stran, kupi čim manj in naredi si sam«, brez nje ne morem več. Ker sami razpolagamo s svojim denarjem, sem se že v mladosti naučil uporabljati stare stvari ponovno, saj žepnina ni bila nikoli visoka ali pa sem imel prijatelje s toliko višjo in se nisem mogel kosati z njimi, ko je šlo za športni izlet, hobi ali počitnice. Vedno sem bil prekratek. Pa sem ugotovil, da si veliko stvari lahko naredim sam. Na začetku je bil hec, »To bo Matic vzela, on vse vzame«. Danes je čisto zares. In tako mi ni bilo potrebno kupovati rekvizitov za hobije, temveč sem prestregel poškodovane na poti v smeti in iz več njih sestavljal bolj uporabnega, predelanega po mojih potrebah in končno tudi edinstvenega. To mi

veliko pomeni, saj me še vedno jezi, če vidim koga z enakim predmetom, kot ga imam sam. Nikoli nisem želel biti večina.

Danes me motivira dejstvo, da je moj način življenja prijaznejši naravi, narava pa smo tudi ljudje. Ker kupujem kar najmanj novih izdelkov, manj prispevam k onesnaževanju.

Pa ne onesnažuje samo proizvodnja novih, temveč tudi reciklaža starih. Pri ponovni uporabi ni onesnaževanja, je samo privarčevani

denar, trening za možgane in ročne spretnosti, ustvarjalno preživljanje časa z družino, otroki ali prijatelji in rezultat, ki je uporaben, edinstven izdelek, ki je že razstrupljen. Nisem odkril tople vode, samo dojel sem. Današnji sistem pač ne pelje v zeleno smer. Oziram se na dedke in babice, ki so preživeli brez trgovin, si sami izdelovali stvari in nam zapustili čistejšo okolje, kot ga mi zapiščamo znanemcem. Kako in kaj vse lahko ponovno uporabite, si preberite v mojih blog objavah na spletni strani zelene Ljubljane ali pa spletnem naslovu www.maticpraznik.com. Vprašajte me za nasvet in živite zeleno misel za nas vse.

Matic Praznik je profesor likovne umetnosti z zanimivim življenjskim vodilom, združuje ekologijo, recikliranje in umetnost. Je zgled, kako se da živeti zeleno. Izziv pri ustvarjanju mu pomenita predvsem barva in odpadni materiali. Matic zna vsako reč, pa naj se zdi še tako neuporabna, porabiti na tak način, da je videti, kot da je bilo njeno mesto natanko tam, kjer je.

NOVICE

1. Papir iz japonskega dresnika

V Ljubljani smo med prvimi na svetu izdelali papir iz japonskega dresnika na polindustrijski ravni. Iz včerajšnjega sovražnika smo dobili prijatelja, iz katerega nastajajo papir, beležke in papirnate vrečke. Z namenom ponovne uporabe invazivnih rastlin se je tako povezal pet partnerjev iz različnih strok.

2. Krožno gospodarstvo v praksi

V ljubljanskih javnih podjetjih od konca leta 2015 uporabljamo najbolj trajnosten higienski papir na trgu, izdelan iz reciklirane sestavljene embalaže mleka in sokov. Prej je bilo snovno izrabljenih le 50 odstotkov te surovine (preostala polovica je šla v sežig), zdaj pa gre v predelavo celotna količina te odpadne embalaže. S tem zapiramo snovni krog in uveljavljamo krožno gospodarstvo v praksi.

3. Nisem večna, sem pa zato manj tečna

Mestna občina Ljubljana v sklopu naziva zelena prestolnica Evrope 2016 začela kampanjo proti plastičnim vrečkam s sloganom »Nisem večna, sem pa zato manj

tečna. Sem biološko razgradljiva vrečka.«, s katero želimo zmanjšati uporabo plastičnih vrečk, ki močno obremenjujejo naše okolje. Najemnikom smo tako razdelili 127 tisoč kosov biorazgradljivih vrečk iz koruznega škroba ter 600 vrečk iz japonskega dresnika.

Najemniki na ljubljanskih tržnicah bodo do konca leta 2017 za nakup biološko razgradljivih vrečk morali poskrbeti sami, saj bodo lahko uporabljali le okolju prijazno embalažo in ne več plastičnih vrečk. S tem želimo poudariti odgovoren odnos vseh nas do okolja, hkrati pa spodbujati kupce k uporabi lastnih torb ali košar za nakupe, s katerimi bi se zmanjšali uporabo vrečk in druge embalaže.

4. Dvigni glas proti zavrženi hrani

V Ljubljani so dejavni tudi zabojniki za odpadke – z majhno pomočjo Snage, seveda, ki je zabojnike postavila v središče svoje kampanje Dvigni glas proti zavrženi hrani. Z njo opozarja na problem zavržene hrane in problematizira naš odnos do hrane v družbi izobilja ter pretirane potrošnje. Glavne pobudnice kampanje so smetnjaki (zabojniki), ki se zbirajo na različnih dogodkih v četrtinskih skupnostih in s transparenti »Če smo na ulici, še ne pomeni, da smo lačne!«, »Site smo zavržene hrane«, »Dvigni glas proti zavrženi hrani!« opozarjajo na (napačen) odnos do hrane in nas pozivajo k spremembam. Obiskovalci dogodkov dobijo posodo za shranjevanje živih s spodbudo, da tisto, česar ne pojejo v gostilni, vzamejo s seboj, in tisto, kar jim ostane od kosila, prihranijo za drugič, obenem pa se naučijo hrano pravilno shranjevati.

5. Projekt Fair Foto

Projekt FAIR FOTO združuje mlade slovenske fotografe in njihove mentorje, »modelke« pa so predstavnice različnih organizacij, ki nosijo

lastna oblačila iz pravične trgovine ali iz druge roke.

Potujoča razstava (fotografije so natisnjene na stare ponjave) opozarja na problematiko zavrženega tekstila in na neetično delovanje modne industrije, ki izkorišča ljudi in okolje po vsem svetu samo zato, da povečuje lastne zaslužke.

6. Vključitev v mrežo Circular Cities

Ljubljana se je na povabilo fundacije Ellen MacArthur vključila v mrežo Circular Cities, katere cilj je širjenje dobrih praks in znanja prek posebne spletne platforme, ki bi mestom služila kot navdih za inovacije na področju gospodarstva z nič odpadki in krožnega gospodarstva. Poleg Ljubljane si je članstvo v mreži s svojimi naprednimi dobrimi praksami prislužilo samo še enajst mest (članstvo je mogoče samo na osnovi povabila), in sicer Austin, Boulder, Copenhagen, London, New York, Peterborough, Phoenix, Rio de Janeiro, Tel Aviv, Toronto in Vancouver.

TURIZEM SMO (VSI) LJUDJE

Petra Stušek | direktorica Javnega zavoda Turizem Ljubljana

Naziv zelena prestolnica Evrope 2016 in turistični uspeh v zadnjih letih sta nagradi za vse dosedanje uspehe na področju trajnostnega razvoja mesta. Na vse rekorde v lanskem letu sem ponosna tudi kot Ljubljančanka! Mesto, ki je bilo v moji mladosti zaspano, je danes živahno v vseh letnih časih in tudi v večernih urah. Kakovostna in pestra ponudba privablja številne domače in tuje obiskovalce, ki hvalijo butično ponudbo prestolnice, urejenost, čistočo in, kar je najpomembnejše, prijaznost in gostoljubje prebivalcev. Mestno središče je tako postalo prijetno srečevališče prebivalcev ter domačin in tujih obiskovalcev. Uspeh odražajo tudi statistike: **v 2016 je bilo opravljenih 9 % nočitev več kot v 2015**, prav tako je naraslo število obiskovalcev spletnega portala, kjer se približujemo milijonu, v turistično informacijskih centrih pa smo predajali informacije več kot **370.000 obiskovalcem**. Veliko zanimanja je bilo tudi preko družbenih omrežij, kjer smo s stalnim obveščanjem o dogajanju v Ljubljani in vseh dosežkih pridobili precej novih sledilcev. Na facebooku Turizma

Ljubljana smo v »zelenem letu« beležili več kot **300.000 interakcij posamičnih uporabnikov**, twitter računa za domače in tuje javnosti je obiskalo **blizu 80.000 uporabnikov**, Turizem Ljubljana pa so v svojih objavah omenili več kot 5000-krat. Informacijska točka Točka.Zate pred Mestno hišo je bila najbolj obiskana ravno avgusta, ko smo predstavljali trajnostni turizem, kar potrjuje aktualnost tematike. Vendar rekordne statistike zgotj odražajo kakovost, h kateri v prvi vrsti stremimo pri našem delu.

Zelena turistično ponudbo smo lani še nadgradili: Ljubljana je pridobila **prvi hotel in prvi (zaenkrat celo edini na svetu) hostel z mednarodnim okoljskim znakom Travelife**. Prav tako smo v preteklem letu začeli z implementacijo zelenih nabavnih verig pri ponudnikih, kar pomeni, da v Ljubljani že lahko naročite ljubljanski zajtrk iz 100 % lokalno pridelanih sestavin. Projekt **Okusi Ljubljane**, ki smo ga začeli leta 2014, postaja vedno bolj prepoznaven tudi med meščani, v nabor pa smo v sodelovanju s **prof. dr. Janezom**

Bogatajem dodali nove tradicionalne jedi. Lani smo v ponudbo vodenih doživetij dodali sedem novih, namenjenih odkrivanju zelenih odlik mesta in avtentične ponudbe domačin in tujim obiskovalcem, še posebno pa nas veseli interes meščanov, ki želijo svoj okoliš bolje spoznati. Lokalno je tisto, kar iščejo tuji gostje v novem kraju in kar vedno bolj cenimo tudi domačini. Smo ena redkih prestolnic v svetu, ki ima vrtove in sadovnjake tudi v samem mestu, ki ima izjemno število zelenih površin na prebivalca, v neposredni bližini pa **morje, Kras, Alpe ali vinograde**. Majhna država, a bogata z naravnimi danostmi, s katerimi je potrebno skrbno ravnati. Trajnostni razvoj nas lahko privede na višjo raven in predvsem zagotovi zadovoljstvo meščanov z razvojem turizma. Odrpti smo za vaše predloge, saj je skupaj lahko dosežemo več. Turizem smo (vsi) ljudje – in iskreno se zahvaljujemo domačinom, da ste odlični ambasadorji naše Ljubljane!

Mag. Petra Stušek
direktorica Javnega zavoda Turizem Ljubljana

LJUBLJANA JE LJUBLJENA – ROMANTIČNI SPREHOD PO LJUBLJANI

Ljubljana je s svojimi številnimi mostovi, zelenim nabrežji, parki, kavarnicami in slaščičarnami več kot primerna za romantični sprehod v dvoje. **Prešernov trg** je kot nalašč za začetek tovrstne poti, saj je glavni ljubljanski trg posvečen slovenskemu pesniku Francetu Prešernu (in ne kakšnemu narodnemu heroju ali vojskovodji) ter njegovi neizpolnjeni ljubezni in muzi Primčevi Juliji, h kateri zre pesnik s svojega spomenika. Sledite njegovemu pogledu in opazili boste **Julijo**, pesnikovo muzo in navdih, ki sloni na oknu. Pot lahko nadaljujete po **Petkovškovem nabrežju proti Mesarskem mostu**, ki je znan tudi kot most ljubezni. Tam namreč zaljubljeni s ključavnico zaklenejo svojo ljubezen, ključ pa vržejo v reko.

Nato se sprehodite po cvetlični tržnici na Pogačarjevem trgu in izberete šopek za vam ljubo osebo. V toplejših mesecih se ob petkih tam odvija **Odprta kuhna**, priljubljeno družabno stičišče Ljubljančanov in obiskovalcev.

Na Krekovem trgu se z **vzpenjačo povzpnete na Ljubljanski grad**, s katerega se razpre pogled na najlepše mesto na svetu. Za kosilo v dvoje svetujemo **Restavracijo Strelec**, ki ima svoje prostore v pravem grajskem stolpu in osupljivo razgled.

Z Gradu se lahko spustite tudi peš po ozki stezi med zelenjem. Spust zaključite v Študentovski ulici, svojo pot pa nadaljujete po Ciril Metodovem trgu do Magistrata in **Robbovega vodnjaka**, potem pa po Starem trgu do **restavracij Romeo in Julija**, ki – po pričakovanju – zreta v drugo. V toplem poletnem večeru si v objemu vrb privoščite pijačo na nabrežju Ljubljane, kjer sicer lahko nadaljujete svojo pot vse do **Špice, prenovljenega nabrežja Ljubljane**, kjer številni Ljubljančani in obiskovalci Ljubljane v lepih dnevih lovijo sončne žarke.

Če mesto radi odkrivате s kolesom, priporočamo voden kolesarski ogled po Ljubljani, kjer po poti spoznate vse večje ljubljanske znamenitosti, vključno z **Botaničnim vrtom**. Nato se ob znamenitih krakovskih vrtovih odpeljete do **parka Tivoli**, kjer si privoščite počitek z manjšim piknikom. Za ljubitelje arhitekture pa je na voljo posebej prilagojen kolesarski ogled po **Plečnikovi Ljubljani**.

Vožnja po Ljubljani je kot nalašč za romantično doživetje mesta. Svetujemo Barco Ljubljano, ki s svojo leseno konstrukcijo daje pridih preteklosti.

Ena od znamenitosti, ki je dobro vidna z ladje, je tudi **Trnovski pristan**, urejen po načrtih arhitekta Jožeta Plečnika. S svojimi velikimi kamnitimi stopnicami, ki se spuščajo proti reki, predstavlja svojevrstno arhitekturno stvaritev in

eno najlepših sprehajališč v Ljubljani. V zadnjih letih velja tudi za popularno družabno zbirališče. Predvsem med mlajšo generacijo se je prijel izraz, da gredo ob lepih, predvsem poletnih dnevih, posedet na **„Ljubljansko plažo“**.

Ko se sprehajate po Bregu, pa ne pozabite zaviti v **Križevniško ulico**, ki velja za eno najstarejših in najlepših ulic. Če imate srečo, vas bo tam pozdravil avtohtoni ljubljanski Zmajček.

Romantični ogled mesta lahko zaključite na **Nebotičniku**, ki je bil ob svojem nastanku leta 1933 najvišja zgradba v osrednji Evropi, danes pa je v zgornjem nadstropju priljubljena kavarna, ki med drugim ponuja krasen razgled na mesto.

Če imate radi ples in glasbo, se ob torkih udeležite swing večerov v **Kavarni hotela Union**. Pridružite se množici, ki se neutrudno giblje po lesenem plešišču in se prepustite atmosferi ubrane razigranosti. V poletnih mesecih se lahko na trgu Ajdovščina zavrtite v **ritmičnih salse**, ljubitelji filma pa vabljeni v **kino na prostem na Ljubljanskem gradu ali na Kongresnem trgu**.

Ljubljani je kot ustvarjena za zaljublence – če ne drug v drugega, se boste zaljubili v mesto samo!

NOVICE

1. Zlato jabolko

Junija 2016 je župan Mestne občine Ljubljana Zoran Jankovič prevzel nagrado Ljubljani, t. i. »**turističnega oskarja**«, ki ga podeljuje Svetovno združenje turističnih novinarjev in piscev FIJET kot priznanje za odlične dosežke pri razvoju turizma, za ohranjanje kulturne, naravne in zgodovinske dediščine, njeno

vključevanje v turistično ponudbo ter izstopajoče primere vpeljevanja načel trajnostnega razvoja v turizem. Nagrada je razstavljena v predverju Mestne hiše.

2. Global Green Destinations Day

Septembra 2016 smo v Ljubljani gostili **največjo konferenco trajnostnih destinacij na svetu** – dvodnevni strokovni dogodek Global Green Destinations Day. Zasnovali smo ga kot živ laboratorij zelenih rešitev v turizmu, s svojimi zelenimi dosežki in energijo ljudi in mesta pa smo navdušili mednarodno strokovno javnost ter prejeli tri nagrade: že drugič smo se uvrstili na seznam **100 najbolj trajnostnih**

destinacij na svetu (Global TOP 100 Sustainable Destinations 2016), na seznam najboljših 10 zelenih rešitev (TOP 10 Green Solutions) pa so se uvrstili projekt Turizma Ljubljana Okusi Ljubljane ter okolju in lokalnim skupnostim prijazna ponudba iz regije Osrednja Slovenija: Terme Snovik in Posestvo Trnulja na Ljubljanskem barju.

3. December 2016 v Ljubljani

Praznično okrašena Ljubljana je med obiskovalci tradicionalno še posebej priljubljena, njeno ponudbo pa hvalijo tudi v tujini – turistični portal Tourism Review je slovensko prestolnico lani uvrstil na svoj seznam **desetih najboljših božično-novoletnih**

sejmov v Evropi. V času prireditvev December 2016 v Ljubljani so gostinci **prvič** uporabljali zgolj **okolju prijazno embalažo**, kar je v skladu s trajnostno usmeritvijo mesta. Meščani pa smo lahko še posebej ponosni, da kljub množični udeležbi s približno milijon gosti na vseh prireditvah v okviru projekta December 2016 v Ljubljani in prazničnem vzdušju tudi letos ni bilo nobenih incidentov.

FUŽINE MI POMENIJO EDINI OTOK V POBESNELEM SVETU, KI SEM GA NEKOČ IMEL ZA SVOJO DOMOVINO

Rade Šerbedžija

Rade Šerbedžija je gotovo eden največjih igralcev nekdane Jugoslavije. Z njim smo se pogovarjali o Ljubljani, mestu, v katerem je kratek čas tudi živel.

arhitektura, parki in ulice ... Mesto so ljudje, ki v njem živijo, in tako moji Slovenci, ki govorijo najbolj speven slovenski jezik od vseh Slovanov, naredijo svoje mesto še posebej lepo ... vse v Ljubljani je po meri človeka.

Zakaj vam je Ljubljana pri srcu?

Ljubljano imam rad, ker je tako posebna in svojevrstna. V vseh teh stoletjih, ki jih je preživljala v težkih zgodovinskih razmerah, vedno pod nekim ekonomskim in političnim pritiskom svojih večjih sosednjih držav, Avstrije, Italije, Madžarske in Nemčije, je Ljubljani vendarle uspelo ohraniti svoj jezik, svojo mentaliteto in svojo posebnost. Ampak mesta ne predstavljajo samo njegova

in kam se radi vračate, ko pridete v Ljubljano?

Seveda bom za vedno vezan na Brodarjev trg in Fužine, kjer sem v tistih letih najel majhno stanovanje. Fužine mi pomenijo edini otok v pobesnelem svetu, ki sem ga nekoč imel za svojo domovino. Seveda pa obstajajo posebna mesta v Ljubljani, na katera sem še posebej navezan. Kavarna Drame, Hotel Union, Pen klub (Klub kulturnih delavcev), ki po zaslugi nekdanjega lastnika Mikija Slovenije so me povabili v Ljubljano, da bi mi pomagali ter me zaščitili. Tega ne bom nikoli pozabil.

Kateri predel mesta vam je najljubši

ZNANI V LJUBLJANI

1. Petra Nemceva

V sklopu mednarodnega premium tedna mode je Ljubljano premierno obiskala tudi izjemna manekenka in filantropistka **Petra Nemceva**, ki je takole strnila svoje misli: **„Zelo sem vesela, da sem obiskala Ljubljano, saj sem že od več prijateljev slišala, kako lepo je mesto. Pričakovanja niso**

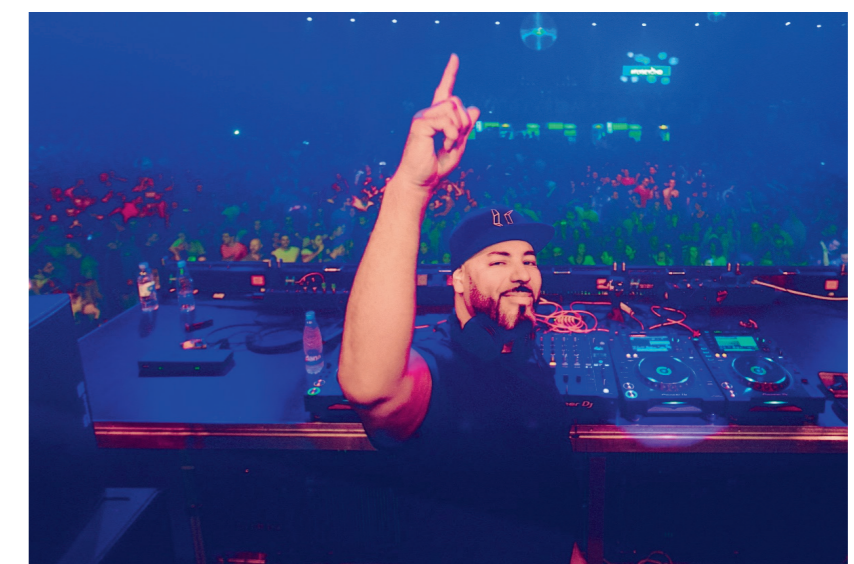
razočarala (smeh, op. a.). Kolikor sem lahko ujela iz svoje hotelske sobe, sem opazila, da je mesto zelo zeleno, arhitektura pa me spominja na Prago. Imamo nekaj podobnosti. Ljubljana mi vzbuja domač občutek, ob poslušanju cerkvenih zvonov zjutraj sem se počutila umirjeno in domače.“

2. Pop up festival Kurzschluss Roger Sanchez

Kurzschluss je največji pop up festival v Sloveniji, ki vsako leto gosti mednarodno nagrajene DJ-je, glasbenike in ustvarjalce, ki polnijo koncertne dvorane, stadione in največje glasbene festivale po vsej Evropi in širše. Med njimi je tudi Roger Sanchez, ki ima z Ljubljano

že posebno vez. »Nočno življenje v Ljubljani je zelo intenzivno, raznoliko in predvsem hitro rastoče. Vsak obisk je seveda zgodba zase, a že pred vstopom v klub vedno znova začetim strast, energijo in pričakovanja, ki vejejo v mladih in ne tako mladih obiskovalcih Evrope in širše. Med njimi je tudi Kurzschlusa (smeh, op. a).

Opazili so nas tudi:

- The Guardian
- The Independent
- Forbes
- Daily Mail
- New York Times
- International Traveller
- CNN
- The Financial Times
- Monocle
- Travel and Leisure
- National Geographic
- Intrepid Travel
- Deutsche Welle
- Salzburger Nachrichten
- Wiener Zeitung
- ORF
- L'Huffington Post
- Il Piccolo
- La Stampa
- La Repubblica
- Elle Italia
- Radio RAI
- Marie Claire France
- Air France Magazine
- Le Soir

PODATKI TURIZEM

370.000

obiskovalcev v ljubljanskih turističnih centrih (TIC in STIC)

570

ljudi smo popeljali na zeleni vodeni ogled

795

tujih novinarjev, blogerjev in fotografov smo gostili od junija 2014 do konca leta 2016

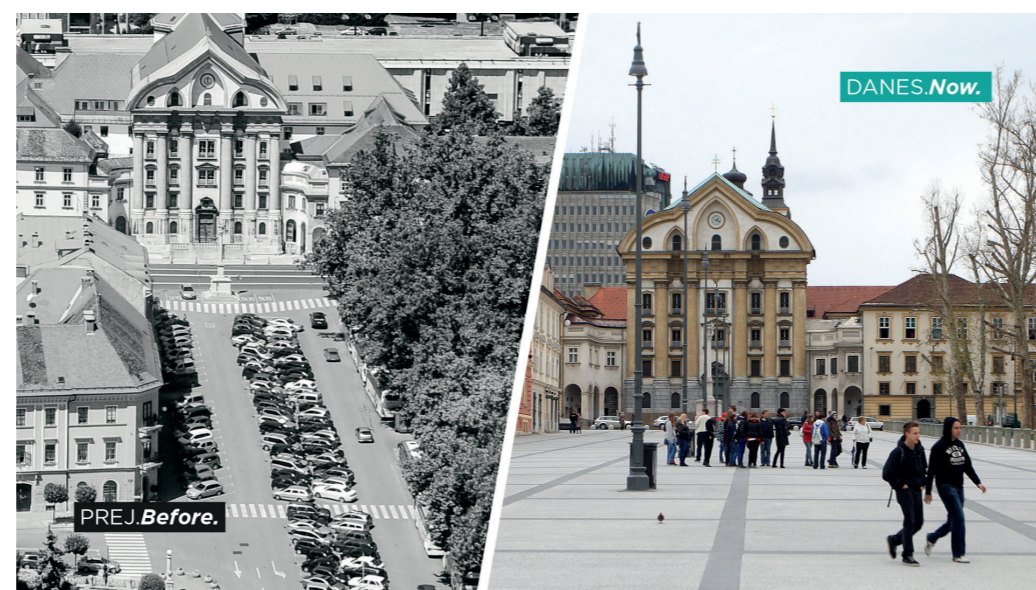

1.304.861

nočitev v Ljubljani v letu 2016, kar predstavlja 11,9 % več kot v letu 2015

VEČ KOT 1.700 PROJEKTOV ZA KAKOVOST ŽIVLJENJA MEŠČANK IN MEŠČANOV

V Mestni občini Ljubljana smo zadnjem desetletju izvedli več kot 1.700 projektov, dvignili kakovost življenja, osvojili najvišjo nagrado, ki jo lahko prejme mesto v Evropi, to je zelena prestolnica Evrope 2016, ter prejeli številne druge nagrade in pohvale.

HVALA VSEM SODELAVCEM, PODPORNikom IN PARTNERJEM PROJEKTA.

Projekt Zelena prestolnica Evrope 2016 ni bil projekt nekaj ljudi iz mestne uprave, ampak projekt vseh meščank in meščanov, obiskovalcev mesta in partnerjev. Vse leto in dan smo sodelovali s številnimi podporniki in partnerji projekta, ki se jim iz srca zahvaljujemo za najlepši prispevek k še bolj zeleni Ljubljani.

- AEROSOL
- AEROVIZIJA
- ALEJA INŽENIRING D.O.O.
- APIPRODUKT ČEBELARSTVO ŽERJAL
- A-PROJEKT D.O.O.
- AVANTCAR
- BABIT D.O.O. ZOBOZDRAVSTVENI CENTER
- BARBARA RUDOLF
- BELINKA BELLES
- BEST WESTERN PREMIER HOTEL SLON
- BOTANIČNI VRT UNIVERZE V LJUBLJANI
- BOTANIČNO DRUŠTVO SLOVENIJE
- BTC CITY LJUBLJANA
- CENTER AKTIVNOSTI FUŽINE
- CENTER ODLIČNOSTI NIZKOOGLIČNE TEHNOLOGIJE (CO NOT)
- CENTER PONOVNE UPORABE LJUBLJANA
- CENTER JANEZA LEVCA LJUBLJANA
- CITY HOTEL
- CVETLIČNA
- CVS MOBILE D.D.
- ČEBELAR GREGA BRENKO
- ČEBELARSKO DRUŠTVO TACEN
- ČEBELARSTVO JERE
- ČEBELARSTVO PETEK
- DCA LJUBLJANA - DNEVNI CENTRI AKTIVNOSTI ZA STAREJŠE
- DISK GOLF SLOVENIJA
- DRUGA VIOLINA
- DRUŠTVO JOGA V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU
- DRUŠTVO PLANET ZEMLJA
- DRUŠTVO TABORNIKOV ROD HEROJ VITEZ
- DRUŠTVO TABORNIKOV ROD MOČVIRSKI TULIPANI
- DRUŠTVO UPOKOJENCEV ŠTEPANJSKO NASELJE
- DRUŠTVO URBANI ČEBELAR
- DRUŠTVO USTVARJALCEV POLIGILDA
- DRUŠTVO ZA ČLOVEKOVE PRAVICE IN ČLOVEKU PRIJAZNE DEJAVNOSTI HUMANITAS
- DRUŠTVO ZA KREPITEV POTENCIALOV MLADIH NA PODROČJU ZNANOSTI, UMETNOSTI IN TEHNOLOGIJE RAMP A V SODELOVANJU S STUDIOM CTRLART
- DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE
- DRUŠTVO ZA PROUČEVANJE IN OHRANJANJE METULJEV SLOVENIJE
- DRUŠTVO ZELENI PRSTAN
- DRUŠTVO ZELENI NADZORNIKI
- EKOKMETIJA PR' KONC
- EKONOMSKA ŠOLA LJUBLJANA
- ELEKTRO LJUBLJANA
- ENERGETIKA LJUBLJANA D.O.O.
- ENERGETIKA.NET
- ENSVET
- ETNOART ŠPILER
- EUROPLAKAT
- FAKULTETA ZA ARHITEKTURO UL
- FAKULTETA ZA ELEKTROTEHNIKO UL
- FAKULTETA ZA GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO UL
- FAKULTETA ZA STROJNIŠTVO UL
- FESTIVAL LJUBLJANA
- FOCUS, DRUŠTVO ZA SONARAVEN RAZVOJ
- FOLKLORNA SKUPINA EMONA
- FUNDACIJA ZA ŠPORT
- GDI GISDATA D.O.O.
- GEOLOŠKI ZAVOD SLOVENIJE
- GIMNAZIJA LEDINA
- GIMNAZIJA POLJANE
- GIMNAZIJA VIČ
- GLASBENA ŠOLA FRANCA ŠTURMA
- GLOBAL SHAPERS LJUBLJANA
- GOSTILNA DELA
- GOSTILNICA 5-6 KG: PUJS D.O.O.
- GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE
- GRAND HOTEL UNION
- GREEN LIGHT WORLD FLIGHT
- GREENPEACE
- HEINEKEN
- HERPETOLOŠKO DRUŠTVO - SOCIETAS HERPETOLOGICA SLOVENICA
- HIŠA EKSPERIMENTOV
- HIŠA EU
- HOMEOGARDEN
- HORMONSKA JOGA
- HOSTEL ČOPOVA - TRESOR
- HOTEL LEV
- HOTEL PARK
- INŠTITUT ZA POLITIKE PROSTORA
- INŠTITUT ZA VODE
- JADRALNI KLUB ODISEJ
- JANI LAPAJNE
- JAVNA AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VARNOST PROMETA
- JAVNI HOLDING LJUBLJANA, D.O.O.
- JAVNI ZAVOD CENE ŠTUPAR
- JAVNI ZAVOD KRAJINSKI PARK LJUBLJANSKO BARJE
- JAVNO PODJETJE LJUBLJANSKA PARKIRIŠČA IN TRŽNICE, D.O.O.
- JAVNO PODJETJE LJUBLJANSKI POTNIŠKI PROMET, D.O.O.
- JAVOR ŠKERLJ VOGELNIK
- JP VODOVOD-KANALIZACIJA D.O.O.
- KARATE KLUB FORUM LJUBLJANA
- KED SMETUMET
- KILASKUTE
- KINO ŠIŠKA
- KINODVOR
- KMEČKA STROJNA SKUPNOST SAVLJE KLEČE
- KMETIJA MIS
- KMETIJSKI INŠTITUT SLOVENIJE
- KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD LJUBLJANA
- KNJIŽNICA REČI
- KOLESARSKO DRUŠTVO LPP
- KOLESARSKO DRUŠTVO RAJD
- KOLESARSKO DRUŠTVO ROG
- KONJENIŠKI KLUB TRNOVO
- KRALJI ULICE
- KTD PROGA 13
- KUD GAMELJNE
- KUD TACEN
- KULTURNO OKOLJSKO DRUŠTVO PAZI!PARK
- LEKARNA LJUBLJANA
- LEPA ŽOGA
- LJUBLJANSKA KOLESARSKA MREŽA
- LJUBLJANSKE OSNOVNE ŠOLE
- LJUBLJANSKI GRAD
- LJUBLJANSKI VRTCI
- LUTKOVNO GLEDALIŠČE FRU-FRU
- LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA
- MALA ULICA
- MATIC SEVER
- MEDENI KOTIČEK
- MEDNARODNI GRAFIČNI LIKOVNI CENTER
- MEĐIMURSKO FOLKLORNO DRUŠTVO LJUBLJANA
- MESTNA KNJIŽNICA LJUBLJANA
- MESTNA ZVEZA TABORNIKOV LJUBLJANA
- MESTNA ZVEZA UPOKOJENCEV LJUBLJANA
- MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO
- MLADI ZMAJI
- MLADINSKA KNJIGA
- MPZ TACEN
- MUZEJ IN GALERIJE LJUBLJANA
- MUZEJ ZA ARHITEKTURO IN OBLIKOVANJE
- MYEQUA
- NACIONALNI INŠTITUT ZA BIOLOGIJO
- NACIONALNI INŠTITUT ZA JAVNO ZDRAVJE
- NATIONAL GEOGRAPHIC JUNIOR
- NEA CULPA
- NTF - ODDELEK ZA TEKSTILSTVO, GRAFIKO IN OBLIKOVANJE
- ODDELEK ZA GOZDARSTVO IN OBNOVLJIVE GOZDNE VIRE BIOTEHNIŠKE FAKULTETE LJUBLJANA
- ODPRTA KUHA
- ORKESTER MANDOLINA LJUBLJANA
- PEDAGOŠKA FAKULTETA UNIVERZE V LJUBLJANI
- PEGAZ INTERNATIONAL D.O.O.
- PEVSKA SKUPINA CINTARE
- PIONIRSKI DOM
- PLANINSKO DRUŠTVO LPP
- PNZ D.O.O.
- POSESTVO TRNULJA
- PRAVI KOLESAR
- PRAVIČNA TRGOVINA 3 MUHE
- PRIRODOSLOVNI MUZEJ SLOVENIJE
- PROF. DR. PETER KREČIČ
- PROMETNI INŠTITUT LJUBLJANA
- PROSTOROŽ
- RADISSON BLU PLAZA HOTEL
- RE-GENERACIJA - DRUŠTVO ZA DRUŽBENO IN OKOLJSKO ODZIVNO OBLIKOVANJE
- REGIONALNA RAZVOJNA AGENCIJA LJUBLJANSKE URBANE REGIJE
- RENAULT
- RIKO D.O.O S PARTNERJI
- ROLERSKA ZVEZA SLOVENIJE, LUCKY LUKA
- ROLERSKI KLUB LJUBLJANA
- RTV SLOVENIJA, medijski partner
- SADIJARSKO IN VRTNARSKO DRUŠTVO J. E. KREK
- SADIJARSKO IN VRTNARSKO DRUŠTVO V LJUBLJANI
- SEMENARNA LJUBLJANA
- SERVIS8
- SKALA - MLADINSKA ULIČNA VZGOJA
- SLOVENSKA FUNDACIJA ZA UNICEF
- SLOVENSKA KOLESARSKA MREŽA
- SLOVENSKA UNIVERZA ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE
- SLOVENSKI GEOCOACHING KLUB
- SLOVENSKO DRUŠTVO ZA BIOLOGIJO RASTLIN
- SLOVENSKO DRUŠTVO ZA PROUČEVANJE IN VARSTVO NETOPIRJEV
- SLOVENSKO DRUŠTVO ZA ZAŠČITO VODA
- SLOVENSKO MLADINSKO GLEDALIŠČE
- SLOVENSKO ODONATOLOŠKO DRUŠTVO
- SNAGA, D.O.O.
- SOCIALNO PODJETJE TIP&TAP
- SREDNJA ŠOLA TEHNIŠKIH STROK ŠIŠKA
- SREDNJA ŠOLA ZA FARMACIJO, KOZMETIKO IN ZDRAVSTVO
- SREDNJA ZDRAVSTVENA ŠOLA LJUBLJANA
- STA, medijski partner
- SVET ZA PREVENTIVO IN VZGOJO V CESTNEM PROMETU MOL
- SVETOVALNI CENTER ZA OTROKE, MLADOSTNIKE IN STARŠE LJUBLJANA
- ŠOLA ZDRAVJA
- ŠPORT LJUBLJANA
- ŠPORTNA ZVEZA LJUBLJANE
- ŠPORTNA ZVEZA UNIVERZE V LJUBLJANI
- ŠPORTNO DRUŠTVO SOKOL BEŽIGRAD
- ŠUGLA GLEDALIŠČE (DRUŠTVO GLEDALIŠČE ANE MONRO)
- TAM-TAM
- TEHNIŠKI MUZEJ SLOVENIJE
- TURISTIČNA ZVEZA SLOVENIJE
- TURISTIČNO DRUŠTVO BARJE
- TURISTIČNO DRUŠTVO KOSEZE
- TURISTIČNO DRUŠTVO ZAJČJA DOBRAVA
- TURISTIČNO DRUŠTVO ZELENA JAMA
- TURIZEM LJUBLJANA
- UBIK D.O.O.
- UMANOTERA, SLOVENSKA FUNDACIJA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ
- VARSTVENO DELOVNI CENTER TONČKE HOČEVAR
- VELEPOSLANIŠTVO ZDRUŽENIH DRŽAV AMERIKE
- VISIONECT
- WINGS FOR LIFE
- WOODIEFUL TEAM
- ZADRUGA BUNA
- ZADRUGA JARINA
- ZAVETIŠČE ZA ZAVRŽENE RASTLINE
- ZAVOD BOB
- ZAVOD DIVJA MISEL
- ZAVOD ENEJA SO. P.,
- ZAVOD RS ZA VARSTVO NARAVE
- ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE
- ZAVOD ZA OHRANJANJE NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE LJUBLJANSKEGA BARJA
- ZAVOD ZA OSKRBO NA DOMU
- ZAVOD 404
- ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA
- ZDRUŽENJE MLADIH, STARŠEV IN OTROK SEZAM
- ZDRUŽENJE SLOVENSkih KATOLIŠKIH SKAVTINJ IN SKAVTOV
- ZELEMENJAVA
- ZELENI HIT
- ZIFERBLAT
- ZNANSTVENORAZISKOVALNI CENTER SAZU
- ZOOPI - ZAVOD ZA OTROKOM IN OKOLJU PRIJAZNO IGRO
- ŽALE JAVNO PODJETJE, D.O.O.
- ŽIVALSKI VRT LJUBLJANA

Izdajateljica: Mestna občina Ljubljana

Zanjo: župan Zoran Jankovič

Urednica: Karmen Žirovnik

Lektorica: Nada Šumi

Oblikovanje in grafična priprava: Pristop d.o.o.

Tisk: Set d.o.o, Ljubljana

Naklada: 124.000 izvodov

Kontakt: glavna.pisarna@ljubljana.si

Časopis Ljubljana. Zate. je enkratnik, poročilo projekta Ljubljana - zelena prestolnica Evrope 2016, ki ga ob izteku projekta zahteva Evropska komisija. Vsi projekti in aktivnosti, ki smo jih izvedli v letu, ko je Ljubljana sijala zeleno, so bili izvedeni za višjo kakovost življenja vseh, ki živimo v Ljubljani. Zato smo se v Mestni občini Ljubljana odločili, da poročilo v obliki poljudnih in zanimivih vsebin predstavimo tudi vam, Ljubljančanke in Ljubljančani. Časopis je natisnjen na okolju prijaznem papirju.